

העולם הזה

איש השנה
משה דיין

מס' 1042
גליון כפול
המחיר 600 פרוטה
ב"מ אלול תשי"ז

ז. ז. ז.

העולם הזה

רחוב גליקסון 8, תל-אביב, 26785.
ת. ד. 136. מען למברקס: "עולמפרסט".
המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.
דפוס משה שחם בע"מ, ת"א, סל. 62239.
התפוצה: דוד סופר ובניו, תל-אביב.
המערכת איננה אחראית לתוכן חמודעות.

העורך הראשי:
אורי אבנרי

ראש המערכת:
שלום כחו

עורך משנה:
רוב איתו

עורך תבנית:
אהרון צור

עורך כיתוב:
סילבי קשת

כתב בכיר:
אלי תבור

חברי המערכת:
צלם המערכת: אריה טרו

חבר המערכת:
מנשה ברדיון, שיער גלור, יליז גליצקי, דורי הורוביץ, רותי ורדי, אברהם חרמון, אוסר סאבור, אלכס סמס, אביבה סטן, עמוס קינן, שלמה קרן.

העתון הנקרא ביותר במדינה

9.6 י"ז

לא היתה זאת שנה משעממת, איני זוכר שנה אחרת בה עמדנו במאבקים כה רבים, החמודנו בחזיתות כה שונות.

תחילה בא מיבצע-סיני. לגבי מערכת, המורכבת כולה מאנשים צעירים, כמעט ולא היתה אפשרות להוציא את העתון בחנאים של גיוס סוטאלי. אך דופק העולם הזה לא חדל מלפעוס אף שבוע אחד, כשם שלא חדל מלפעוס מלעולם דופק העם.

בדרכים שונות ומסוננות הגענו לשדות-המערכה - לעתים במדים, לעתים באופן פרטיזני. וכאשר נסתיימו הקרבות, נמך לך העולם הזה את הסיפור הגדול והאמיתי ביותר של המלחמה כולה: "האפוס-של סיראן".

המיבצע לא נגמר עבורנו ביום סנדמו החוחחים. הסלנו על עצמנו תפקיד נוסף, שנשכח מלב רבים מצועקי-ההידר. הלכנו לבתים הסכולים. היתה זאת עבודה טובה-לבבות וכולנו, שלקונו בה חלק: מספחה אחרי מספחה, אם אחרי אם, אשה אחרי אשה, יטבנו, שפענו, ולפעמים בכינו. אך נתנו לך - ולעם כולו - תמונה נאמנה של בנים אלה, אשר נפלו למענו. אם חלעל באחד הימים במקרה בגליונות יטנים, אם ייתקל מבטך במסוננותיהם, ואם הזכור לרגע-קס כי אלה היו אנשים היים, בניס לאב ולאם, צעירים שאתה חייב להם חוב שלא חוכל לטרוע ללולם - הרי מילא העתון את חובתו.

המדינה חזרה לימי שלום. לא כן אנחנו. נקראנו לגיוס מלא נוסף - אם כי בחזית אחרת. ביטוי הנסיגה מעזה הידרדו כמה יריות ברחוב תל-אביב. אנו, שהיינו בעצמנו לא פעם קרבנות של אלימות פוליטית, ידענו שהובחנו היא לחדור לעומקו של פסע זה. ניתחנו את הנסיבות בהגיון ציול. לרגע קס היסננו. ידענו טאנו נכנסים למלחמה הקטה ביותר של קיומנו. פרסמנו את טורה הדו"חיס על הש.ב.

ההקפה-הנגד היתה עצומה. הכל נזרק לתוך הקרב נגדנו - הסתה גלויה לרצח, מסה של עליונות פנטסטית, העמולה-לחס ארסית, איומים בהפעלת חוקי-חירום נגדנו.

אך עמדנו בכל אלה? מנהלי הפנגנון האדיר השקיעו מאות אלפי לירות, גייסו את מיטב (או מירע) מכסיריהם. הם נכסלו מפני שלא העריכו כראוי פרס אחד. אחר. הם חשבו שאספר להפחיד, לרמות, לזרוע בלבך אי-איכונ. הם טעו. הבדית הבחלי-במחבה נצטרחה בינך ובינינו, לפני למעלה משבע שנים, עמדה במבחן.

על כך חודתי, ותודה כל חברי. קבל את ברכתנו לשנה הבאה. טוב משהרעה הדרך לפנינו, וטוב נלך בה יחדו. מה מסתחר מאחורי הדקס הבא? נקווה-נא שיהיה זה נוף יפה וטהור, נוף של שלום, אחווה ויצירה.

אורי אבנרי

מכתבים

שנה טובה
התחלתי לקרוא את העולם הזה לפני שבע שנים בשמינית הנמסיה, ואני מוד שיר לקרוא אותו כעת. כשאני נשוי ואב לשני ילדים. אני אחד מאותם הקוראים המפשיים את העתון ביום ג' בערב, מת רגזים עליו לעתים תכופות, מתווכחים עם מייסדיו מדי ישוב בשבוע כמעט ער מכות, ואונם יכולים לוותר עליו אפילו שבעה אחר. ניסיתי לשאול את עצמי: מה יש בי העולם הזה שהפך אותו לחלק מציוויו הנפשי? אין זאת צורתו החיצונית הסור שבה כי זו סאזה לה מחקים רבים, שאינם מניינים אותו כלל. אין זאת גם הצעה לכתבות מסעיוניות, למרות שאני קורא אותו לרוב ברצון. אני חושב שתגורם שהפך את העולם הזה

הוא למדב אלי כאל אדם מבוגר. הוא אינו פוחד להגיד לי דברים בלתי-נעימים. הוא אינו מתחם אלי כאל ילד שיש להפחית לו את הגלולות. אחרי קריאת כל גליון - אפילו אם הרגיו אותי - אני מרגיש שניתן לי מוון למחשבה עצמית ושהאומס שלי התרחב.

אני חושב שנה העיקר, והמורת זה אני מוכן לסלוח לכם את ההפרות שאתם שונים בהן לא פעם. אחרי מנה של רעיונות יוצאירדו המגרים את המחשבה, אני מוכן לבלוע אפילו (ובתנאה רבה) את עלילות הנבחרת שלום וסורות העתון קונסי נישל.

... שנה טובה לכולכם.
יחיאל ירושלמי, רמת-גן

תודה לקורא ירושלמי, ולכל שאר הקוראים

שעור דג

גם לרעתי סגנון מסקריני שהוציאה וערת החקירה לשעוריות לינה א'. אולם אם לדון לפי המצב הקיים בהתאחדות הכדורגל, הרי היה מסקריני זה הרע במעט. בארץ אחרת היו הקבוצות המעורבות בדבר מוציאות את כללי ממשתי הלינה. בדבריו של מוסי ליטבסק (העולם הזה 1040), מאמן מכבי רחובות, ניכר כי אין הוא בטוח ב"צדקתו. הוא לא ניסה כלל להכחיש את אשמת קבוצתו, אולם הוא סומך על כוחו - את בסיס הפיסיפייטי בהתאחדות.

כניעתה של ההתאחדות לכדורגל למכבי רחובות תהיה הרתיסכנות לקיום הספורט ההוגן בכלל. למוסי ליטבסק אין סופה של כבוד עצמי. בהתייבוב בני וערת החקירה לשעוריות לינה א', נשאל מוסי מדוע לא הניב על מירכס העולם הזה. על כך ענה מוסי ליטבסק: "מדי בכלל מכיר את העתון הזה, אף אחד לא יום לב מה שהם כותבים".

אך לא התבייש מוסי דה לפרסם את טענותיו הספטיטות מעל רפי העתון שאיש לא מכיר אותו?

במדור הספורט (העולם הזה 1039) חיר מיעה ידועה קצרה על השחקן אשר וליקוביץ' אשר עתונים שונים הודיעו שהבקיע שער באחד ממשחקי קבוצתו באירופה, בו בזמן ששחקן זה לא עורף כלל למסע. אשר וליקוביץ' הינו אחד ממשחקניה הי ותיקים והמוכשרים של הפועל פתח-תקוה. ספורטאי שנתן במשך 10 שנים את כל ישותו לקבוצה, ולא אחת הביא לה ניצחונות מזהירים. כדורגל זה, שהוא כרגע בכורס מצויין, לא עורף למסע קבוצתו. ישנו כאן סיפוט משוער של אדם שנתן הכל לקבוצה, וקיבל בתמורה כסירה מצלי צלה.

צבי נחמן, פתח-תקוה

האיש שנשאר

במדור הספורט (העולם הזה 1039) חיר מיעה ידועה קצרה על השחקן אשר וליקוביץ' אשר עתונים שונים הודיעו שהבקיע שער באחד ממשחקי קבוצתו באירופה, בו בזמן ששחקן זה לא עורף כלל למסע. אשר וליקוביץ' הינו אחד ממשחקניה הי ותיקים והמוכשרים של הפועל פתח-תקוה. ספורטאי שנתן במשך 10 שנים את כל ישותו לקבוצה, ולא אחת הביא לה ניצחונות מזהירים. כדורגל זה, שהוא כרגע בכורס מצויין, לא עורף למסע קבוצתו. ישנו כאן סיפוט משוער של אדם שנתן הכל לקבוצה, וקיבל בתמורה כסירה מצלי צלה.

צבי נחמן, פתח-תקוה

חומר ממין זה

אני ממש מתמלאת על שהכנסתם חומר כה לקולק למולד, כמו סיפורי קונפירנצל (העולם הזה 1040) לעתון. כי אפילו לגבי חומר מועתק חלה עליכם אחריות. בטוחים שרבים מקוראים היו מוותרים ברצון על הכתבה. מן הראוי להבא לוותר על חומר מסוג זה, אפילו אם קהל מסוג מסוים יהנה ממנו.

אביבה עלם, גבעתיים

אתם מזכירים לי את הילד שבא אל אביו והשמיע לו כללה עסיסית בערבית, ואמר: "אבא, נכון שאסור להגיד...". בעוד שתעונים אחריה הכוירו במלים ספוי רות את פרשת קונפירנצל, הקדשתם לה את שער ושושנה עמודי. שובו מדרככם הרעה בניס סוררים, שובו וימחל לכם. אנא, הבטיתו לקוראים שיותר לא תכנסו חומר ממין זה.

מאיר קרן, תל-אביב

אני יכול לחזור באזניכם רק על מה שכתבו קוראי השבועון מיום לעתונם, כאשר זה מירסם את החומר עליו נשפט קונסי רנשל: "עובד סיפורים מעין זה לעתוני הרפס בישראל, והמשיכו לתת לקוראים את החומר הטוב שהורגלו אליו".

יוחנן חזנה, ירושלים

לא הבנתי בשום מנים מדוע יצאתם בקצה על השפתיים לגרף את קונפירנצל. העובדה היא שזה אחד מכתביהעת הנמך כרים ביותר בעולם, ועובדה זו מוכיחה כי יש ביושך דב לחומר מעין זה שהעתון מפרסם, ומה שהקהל דורש זה צריך לתת לו. רק במדינה בה מופיע עתון כמו קונפירנצל יש דמוקרטיה אמיתית.

חביב עיני, רמת-גן

בלי שלום בית

קראתי בעתונכם על פרשת הוונ שלום (העולם הזה 1039 והלאה), וברצוני להצי בייע על כך שיותר משיש לדאוג לכוניות האשה יש לדאוג לכוניות הגבר. הוא המופלה לרעה בישראל, ולראיה אלא את פרשת נשואי אני. אשתי נשאה לי לפני כשנה וחצי בנשואי אהבה. להפתעתי הרי בה החלה אחרי חמשה חודשי נשואים בלי בר להעדר מן הבית לילות שלמים ללא הסבר. כן החלה להגזיח את חובותיה בבית וללולל ככבודי.

באחד הלילות, כשעברתי במסמרת לילה בביתחולים, קמה וזי הריקה את ביתי וברחה לבית הוריה. למרבה חוצפתה תבעה ממני מוונות, במענה שהיא הרה ממני. מובן שנוכח התנהגותה היו בלבי פסקות אמם אני הוא אבי הילד. לו נתנתי כפי שנתה ה"ר שלום, והייתי שוכר בלשנים וצלמים, הייתי יכול להביא הוכחות לבגידותיה. אולם מיתר שנהנתי לפי הי מוסר המקובל, אני נדרש לשלם מוונות לאשה שנשטה אחי ורוקנה את ביתי.

היות והעולם הזה קרא בשעתו לתיקון חוקי העוול ביטח האישות, ומאחר שבעיתי היא בעית נברים רבים במדינה, הנני להציע כי בתיקון החוק יובא בחיבובו גם העוול הנעשה לגבר.

מאיר אה, ירושלים

קפטן ג'ונס

בישוב החולה הניע לישראל בפעם הי ראשונה מסוס בריטניה של אל-על (העולם הזה 1041). בכל העתונים הופיע סיפור על המאורע, בו צוין כאילו צבי שוהר, הקברניט הראשי של אל-על, היה קברניט המסוס, האמת היא שהמסוס הובא בסיקורו של מר מום ג'ונס, מסק מים של אל-על.

מר ג'ונס הוא עובד זר בחברה, והוא נאמן בעבודתו במשך שש שנים. מדוע היה צורך לקפת אותו ולהטעות את הי צבור בוידיעה בלתי נכונה?

עובד אל-על, תל-אביב

ששלחו למערכת את איחוליהם לשנה הי חדשה.

כייף וכפיה

קראתי את מאמרו של אורי אבנרי על ענין כיפה וכפיה (העולם הזה 1041). האם אוינם מבינים שביום שאתם נלחמים נגד הרת אחס נלחמים נגד עצמכם? מה מעמנו התבוללות - קולנוע? חס פורט? וכי לא כדאי לוותר על תענוג רגעי כמו נסיעה בישבה, חמורת עתידו של העם? כושה היא לעתון עברי הנלחם נגד שהי תות נשמית, ואינו יום לב לשחיתות ריר חנית. ובושה היא לעמוד לצד מפלגה כמו לאחדות-העבודה, שמפאת חוסר אידיאולוגיה רוצה לרכוש את העם על ידי דמנוניה. אבישי טל, כפר חסידים

העולם הזה מעולם לא נלחם בדת, אלא באלה המשתמשים בה כקדרום לחפור בו.

הניע הזמן לשים קץ להפקרות הזאת, שקומץ אנשי דת, שאיבדו כל קשר עם קדקע מציונותית, יפילו את מוראם על העם כולו. אשר לאלוהים ינתן לאלוהים ואשר לאורחיהם ינתן להם. האם אנהנו נמי צאים בימי הביניים, שהרת תישלם במדינה? הניע הזמן שהאורחים יתארגנו כרי לשים קץ לשעוריה זו.

ד. אה, גבעתיים

כל ימי גלותנו סבלנו קשות מאייסוב לגנות ואייכנה. נשאלת השאלה איך אנו, שהיינו במשך דורות קרבנות, עושים אותו הדבר כאן בארצנו, בין לזולתנו ובין לעצמנו? קראתי בעתון על אב ובנו בגליל המערבי, שהוכו את שכנם על יד עישן בישבת. הרי איאפסיר ולא נוכל לבנות טרינה, כאשר יטנה בה איסובלנות כלי כך קשה. הניע הזמן שהחוקיקו יעבירו במוסר העליון שלנו סדרת חוקים, שתקבע עונש לכל הפונע בולות על רקע אי סובלנות מכל סוג שהוא.

עובד גושן, עתלית

מיטה נפרדת, בית משותף

על בית משותף ועל השתלבות במרחב השמי (שאניו קיים) קל מאוד לכתוב ב"תל-אביב (העולם הזה 1040). עורכי העולם הזה הם שדכנים מצויינים, אלא מה - הכל מוכיח ית חותו ייש חופה, רק הכלה הקרובה אינה מסכימה לבוא. מה יש לשפר, אני וכל בית ישראל מרוצים מאוד מהפי לוג במחנה הערבים, ואין כל חשק להכנס איתם למיטה אחת אפילו אם אנו נרים כבית משותף.

מאיר איזנברג, תל-אביב

אך אנהנו יכולים להיות בבית משותף עם עמי ערב, אם אפילו לא שילמנו את מדיהמפתח, ומנהיגינו אינם חושבים אפילו לשלם חלק ממנו? נדמה שלאחרונה פסק אפילו האחרון במדינאנו לחשוב על רעיון כמו שלום. השמטנו מהשטחית הזה ככרס מנהיגי ישראל ממש מזהים. הם נרתעים אפילו מהמלה שלום. המהווה עבורם רק מושגתעמולה אחים.

שלמה קיפר, ירושלים

אימפריאליזם סובייטי? אתם קוראים על כך שבדית-המועצות עוזרת לסוריה, הלוחתם בעון למען שחרורה מן האימפריאליזם הרוז? אלא כך גם כינתם אותם כשאנו לחמנו נגד האימפריאליזם הבריטי וסוכניו? הם ורק הם עמדו אז לצידנו מבחינה מוסרית וחמרת.

שמואל קרני, הרצליה

העושר והעשור

במאמרם על סיבו של וייסנאל האחי ראי לחג העשור (העולם הזה 1040) הי ברתם בין היתר שויסנאל אינו זקוק למשכורת מעבודתו להכנת חג העשור, וכי הוא מקבל 18% מהכנסות מנכית יד חיים וייצמן. אני חושב שאתם טועים. היא כן זקוק לכסף מוון. והעובדה, שהנחלת יד חיים וייצמן מעבדת את משרותיה החדשות בכר 161 ל"י להדריש אקוונט 57. אם מר וייסנאל באמת אינו זקוק לכסף המניע ל"י אבקש ממנו לשחרר את משכורתו, לפחות לכבוד החגים.

יוסף בשארי, רחובות

אני מציע שרלז חגיגות העשור, במי קום לנהל חגיגות במשך שנה, כדאי יותר שהממשלה תצא בקריאה למיזור ערב כי קריאה לשלום. אזלי עתה, כשהמצב די חמור במדינות אלה, אזלי יסכימו.

מסקה סודרי, כפר-סבא

מסיכופאטים

בשקראתי על הפסיכופאטים מיתי המשי לחות הישראליות לכסטיבאל במוסקבה (הע"ל 1040) לא תיארתי לעצמי שמסקנות העולם הזה הן כל כך אויבסקיביות. באו מאורעות השבוע האחרון, פרשת הנספח חזן, והוכיחו לי מה נכונה השקפתכם. השמעות המישלחות היחיות לא פגעו אישה ברעותה. הקרבן היחירי היו יהודי בריית-המועצות, שניסמו קצת לרווחה קודם הפסח באל. הם יענשו על האויולות שבהתנהגות הישראלים. בועז שורק, חיפה

המאמר עניין אותי מאוד. ביחוד הקטע על התנהגות הקומוניסטים במוסקבה, ועל ההשפעות הנוראות שהשימועו בענדם את סמל ישראל. אולם השאלה היא באיזה מידה עתונכם, המתרוע נגד כל הרע ביוש ראל, מפסיק להיות ישראלי? בתגובה לחורף לארץ? אותו קהמיריה נקטפתם כלפי הי קומוניסטים אמור לגניכם. האם אתם שול חים לחורף-לארץ רק לגיונות של דברים טובים?

אליהו מרידה, ירושלים

אחרי רשימתו של שלום כחו על ביקורו בבית-משפט סובייטי (העולם הזה 1041), אני מחכה כבר בקוצר רוח לכתבה: "הייתי אסיר בבית-סוהר סובייטי".

יצחק שוילי, תל-אביב

סאדיסט

מאורע אחד הטביע את חותמו על השנה - האיש שחולל אותו היה

איש השנה תשי"ז

הרגע הגדול ביותר של עם ישראל בשנת תשי"ז
הינק את גדולתו ממעמד שנערך מחוץ לגבולות המדינה. הוא התקיים ביום השני, ה'ד בנובמבר 1956, ב' בכסלו, תשי"ז.

מאת קילומטרים מעבר לגבול, בקצה הדרומי של חצי האי סיני, התכנסו למסדר החיילים העייפים שביצעו את המיבצע האחרון והרומנטי ביותר של מלחמת סיני. חיילי חטיבה 9, שפילסו להם דרך בין צוקי-בראשית, אשר רגל אדם כמעט ולא דרכה ביניהם מעולם, השלימו זה עתה את האפוס של סיראן.

הם נחתו באי סיראן, ששמו הפך כמעט לאגדה בשנים האחרונות. הם עברו על פני התותחים המפצצים של ראס-נאראי, אשר שעות מעטות קודם לכן איימו על הספינות אשר חתרו לעבר אילת. הם הגיעו אל המצד הקטן ו' היספה בשפת המפרץ הכחול הנהדר של שארם-אל-שייך.

עתה עמד לפניו הגבר שניצח על המיבצע כולו. על גבי מכוניתו, שופע שמחת-הנצחון, עמד רב-אלוף משה דיין, בן 41, כשרצועת-כובעו מורדת אל מתחת לסנטר ומשווה לו הבעה של גבריות בלתי מרוסנת. למרגלותיו עמדו אלופי צה"ל - מפקדי הפיקודים והחילות. לידו עמד האיש שעמד בראש החזית המכרעת - אלוף פיקוד הדרום, אסף שמחוני.

היה זה רגעו הגדול של משה דיין. עיני הצבא, עיני העם, עיני העולם כולו היו נשואות אליו. היה גדמה כי במיבצע-הבזק המסחרר נפתח דף חדש בהיסטוריה הישראלית, נקבע שינוי מכריע במפה המדינית העולמית.

בצרפת קטרו העתונים קטורת-לבנה לגורל שתוסד העין. בבריטניה הודו ג'נטלמנים שקטים כי מייגר-גורל דיין ערך מיבצע הראוי במידה מסוימת לציון. בגרמניה ציינו קציני-הזרמאט לשעבר בסיפוק כי אכן הישראלים הם ה'פרוסים של המזרח התיכון', והשוו את מלחמת סיני למסעיהם-מזרח של ארמיון רומל. אפילו הרוסים, בי הפליטס דברים קוודרים על החוגים השליטים הישראלים שיצאו למסע-שושן בשרות האיפריאליזם, לא השאירו ספק כי משה דיין נכלל בהחלט ברשימה.

★ ★ ★

באותו רגע גדול הלמו מאות אלפי לבבות העם בקצב אחיד. מה שאיחד אותם לא היתה רק שמחת-הנצחון הטבעית של אומה אשר יצאה זה עתה מנצחת ממיכתן עליון של כוח. היתה זאת תחושה עמוקה יותר. הסיבות שגרמו לתחושה זו מצאו ביטוי מושלם בשרשרת

התגברות-האונים בחוץ, הפיכת ארצות-ערב למעצמה צבאית. כל זה יצר אווירה של מועקה ודכאון. אינשהו, בי אינסטינקט הבריא של ההמון, הרגישה האומה כי יש מכנה משותף אדוק לכל תופעות השפל. השחתות ה' פנימית, השרירות הממשלתית, התולניות המשית, ההת' ותגות המפלגתית - בצורה מסתורית ה' כלן קשרות בחוטים בלתי-נראים לבעית-היטוד של המדינה: בעית' הקיום שלה כגטו מתוך בחור מ'חב עיון וור.

בלב העם גבר הרצון לפרוץ את ח'מת ה'ט, לצאת אל המרחב, לקפוץ מתוך הבעה המצחינה לאחר הצח של נוף הפתוח מאופק אל אופק. רצון נואש זה היה כה חזק, כה ראשוני, עד שכמעט ולא היה חשב להעם איך יבוצע הדבר, בדרכי שלום או מלחמה, בדרכי נמשק או הנשק. הפיתוי להלום בחומה המונוקיה באילי-הברזל של הצבא היה אדיר.

כל זה נוצא את ביטויו באותו מעמד גדול בשארם אל-שייך. הגיבורים היו עייפים ומאשרים. מ'ח'ק קרא הבית. היתה הרגשה כללית שהמלאכה נסתיימה. במכה אחת הופלו כל החומות. לא זו בלבד שהאייב האימיתי הובס בקלות, לא זו בלבד שההכנה המדינית נראתה כ' מלאכת-מחשבת גאונית, אלא שהיה נראה כאילו המצי' אות במרחב נשתנתה כליל: הגטו חדל מ'היות גטו, הפך למלכות אדירה, כמעט תנ'כית.

כאשר נקראו דבריו של דויד בן-גוריון על הקמת ה' מלכות השלישית: 'יוטבת תשוב להית חלק ממלכות ישראל השלישית' הרגישו הלוחמים כי אולם קולטת את קל משק כנפיה-ההיסטוריה.

★ ★ ★

תוך 48 שעות קצרות התמטו תקות אלה כאוהל ר'עוע בסערה. בקול עייף ושובר ביש דויד בן-גוריון בחצות ליל על הנסיגה. חומות הגטו שוב סגרו על ה' מדינה, החלו במסען האיטי והאכזרי חזרה לעבר ה' גבולות הקודמים.

אולם הרגשת-הדרור המשכרת של אותו רגע לא נשכחה. עוד שנים רבות יתחכחו הפרשנים אם מיבצע-סיני היה מעשה גאוני או שגיאה פנטסטית, אם נסתיים בנצחון חלקי או במפלה מוחצת. אולם לגבי העם זהו ויכוח מישני במעלה. לגביו חשוב יותר זכרו של אותו רגע, כאשר נפתחו לפתע העינים ונתגלו מאחוריהם השמיים המאיריים, על כל זוהרם.

האיש שסימל את הרגע הזה היה איש-השנה של תשי"ז.

ההיעדרות

האנגליזציה, והעמדת הפנים כאילו אין כל קשר בין שלוש המדינות, עוד תגביר את הסלידה העולמית. מה הכריע לבסוף את הכף בעד שיתוף-פעולה גלוי? לפי כל הסימנים, היתה זאת נקודה אישית של אדם אחד: דויד בן-גוריון. "הישראלים היו אחוזי סתם מפני התקפות-אחר, סבורים האחים ברומברגר. האמת היתה כי סתם זה אחז בדויד בן-גוריון. הרעיון כי מאות בתים עלולים להפוך לעיי-מפולת בתל-אביב ובחיפה, הדריכה את מנוחתו יותר מכל שיקול אחר — פעם ערב המיבצע, ופעם שניה ערב הנסיגה.

יש הרבה מן האור-לשבה בנסיגה של ראש-משלה למנוע ככל האפשר קרבות במלחמה היומית על-ידו. אולם בהשתדלו להבטיח מראש את בטחונם המוחלט של צה"ל בחזית ושל האוכלוסיה האזרחית בעורף, על-ידי הבטחת הגנה אווירית מושלמת, דן דויד בן-גוריון את המיבצע כילו מראש למשולן מדיני.

לא זו בלבד שישאל הופיעה לעיני העולם בדמותה האומללה של משרתת המדינות הקולוניאליות, אלא שהיא קיפחה מראש את אפשרותו של צה"ל להנחית מכה ברורה לפרסטיגיה של עבד אל-נאצר. נצחון-יחיד של צה"ל, אף במחיר קרבות רבים הרבה יותר, היה קובר תחתיו את הכבוד שרוחשים המוני עמית-ערב לדיקטטור הצבאי. אולם שליט הנסוג בפני שלוש מעצמות אינו נראה כספחן או כחסר-יכולת. להיפך, כעבור זמן קצר התפאר עבד אל-נאצר בהצלחת נסיגתו המבוהלת, כאילו היה זה הישג צבאי אדיר.

מבחינה פוליטית, נפל המיבצע הישראלי קורבן לכלל: "תפסת מרובה, לא תפסת". דוחקה השאיפה לבטחון מחלט בהצלחה, בכל מחיר, גרמה לאובדן ההצלחה המדינית.

★ ★ ★

תותח מוד ציפור

בין שני השותפים השונאים זה את זה עמדו הצרפתים. עמדתם היתה הרבה יותר פשוטה וצינית. לצרפת לא היה מה להפסיד. עמדותיה האחרונות בעולם הערבי היו אבודות ממילא. כשלון המיבצע לא היה גורם לה נזק רב. הצלחת המיבצע היתה יכולה לדחוק בכמה שנים את הקץ באלג'יריה.

ברומברגר, בספרם המשקף את הגירסה הצרפתית של המיבצע: "סר אנתוני סמך על התוצאה הפסיכולוגית של 10 ימי הפצצה אווירית כדי לשכנע את עבד אל-נאצר להתפטר, או לשכנע את העם המצרי להחליף את ממשלתו."

היה זה משגה מפליא. ברגע שנפלה הפצצה האווירית הראשונה במצרים, שטף גל של התלהבות לאומנית אדירה את הנוער המצרי. שום מתנגד של עבד אל-נאצר לא יכול היה להרים את ראשו, מבלי להכריז על עצמו כעל בוגד וסוכן זר. תחת לערער את מעמדו של הדיקטטור בעיני ההמונים, חזקה ההתקפה הבריטית-צרפתית את המעמד הזה, הכריזה עליו כעל הלוחם העליון למען חרות עמית-ערב.

אידן, שרצה בהפצצות, עיכב את הפלישה הממשית, בתקווה שלא יהיה צורך בה. הוא לא רצה גם בשום קשר עם ישראל. אם הסכים בכלל למיבצע-סיני הישראלי, בהשפעת הצרפתים, הרי היה זה רק כדי שיוכל לטעון את הטענה המגוחכת שתלה-הפלישה הבריטית בא רק כדי להפריד בין המצרים והיהודים. זאת היתה סיבה שמעצה, ברגע המכריע, את כיבוש התעלה בידי צה"ל, שנעצר בלי שום סיבה צבאית 15 ק"מ לפני התעלה.

★ ★ ★

פצצות על תל-אביב

העמדה הישראלית היתה נמעט הפוכה. לפי כל הסימנים, לא התלהבה כל הצמרת המדינית הישראלית לרעיון של פלישה בריטית-צרפתית. לדעת האחים ברומברגר, היתה קיימת בישראל סתירה בין הגישה המדינית לבין הגישה הצבאית. "הדיפלומטים

נצחון צבאי וכשלון פוליטי — זה היה פסק-הדין העממי על מלחמת-סיני, כבר ימים מעטים אחרי טיבה. העולם היה ניסח דיעה זו שבוע ימים אחרי המיסור בשארם אל-שייך: "שרהבטחון נחל נצחון מזהיר. ראש-הממשלה נכשל לחלוטין."

גם כמעט שנה אחרי המיבצע, לא קל היה לברר את הסיבות המדיניות שגרמו לכשלון הפוליטי החרוף. מעולם לא נכתב חומר כה רב, תוך שבועות כה מעטים, על מיבצע צבאי כה קטן, כמו על ההתקפה המשולשת על מצרים. אולם אף לא אחד מן התאורים הכיל את האמת המלאה. כל ממשלה היתה מעוניינת להסתיר לפחות משהו, להטיל את מקסימום האשמה לכשלון על האחרות. אולם הקחים הכלליים של מיבצע-סיני מסתמנים בבירור רב למדי מתוך השוואת כל התאורים.

★ ★ ★

שלושת המוסקטירים

עדי היום יודעים רק אנשים מעטים מאי מי היה היום הראשון של ההתקפה על מצרים. ההגיון מצביע לעבר צרפת.

צרפת נמצאה אותה שעה במבוי סתום. מלחמתה באל-ג'יריה נסתבכה עד אין מוצא. אי-אפשר היה לה לנצח את לוחמיה-השיחור הערביים, שניוונו לא רק מאהדת העם האלג'ירי ומענין צורך מיסודו, אלא גם מתמיכה פעילה של עמית-ערב וחלק גדול של האנושות במזרח ובמערב. אי-אפשר היה לממשלה צרפת להתפשר עם המורדים, מבלי להתנגש פנים אל פנים עם מיליון מתישבים צרפתיים, ועם הקצונה של הצבא הצרפתי. גי מולה, איש-השואל שנאלץ בתוקף הנסיבות לשרת את הימין, חיפש מוצא. עזה על דעתו כי הדרך הטובה ביותר לצאת מן הכיתור היא להלום מכה מכרעת במדינה הערבית החזקה ביותר, התומכת במורדים.

מי הגה רעיון זה לראשונה? אולי השגריר הצרפתי בתל-אביב (ראה איש-המדיניות). אולי אחד הקצינים הצעירים יותר במטכ"ל הצרפתי או באלג'יריה. אולם ברגע שנתקבלה ההחלטה, היה ברור שנוצרה זהות של אינטרסים בין פאריס וירושלים.

באותו זמן מצאו את עצמם מנהיגי ישראל במבוי סתום דומה. נשק רב זרם למצרים, ובמידה פחותה לשאר מדינות-ערב. התנועה הלאומית הערבית הלכה והתחזקה, והיא הצעידה קדימה את רעיון האיחוד הערבי. מנהיגי ישראל לא היו מעולם מסוגלים להשתתף במאבק המתנהל בתוך העולם הערבי עצמו. הם לא ראו לפנייהם כל דרך אחרת למנוע את האיחוד הערבי אלא על-ידי מכה צבאית, שתנפץ את הציר המרכזי של האיחוד — משטרו של גמאל עבד אל-נאצר במצרים.

הנשק הסובייטי שזרם למצרים הגביר את הזרגשת הדחיפות בלב מנהיגי-ישראל. יתכן מאוד שלא העריכו נכונה את חשיבות הנשק הזה. הם לא לקחו בחשבון כי הנשק הטוב ביותר אינו מעיל לעם מזג, כל עוד אין הוא מחולל שינוי יסודי במבנהו החברתי. מיבצע-סיני היה עתיר להוכיח זאת בעליל. אולם ערב המיבצע היה הנשק המצרי סיוס שהחריד את הלבבות.

להרוס נשק זה, להוציא מכלל פעולה את הצבא המצרי לפני שיהלום ראשון — זה היה הרעיון המדריך של ההנהגה המדינית והצבאית בימים הראשונים של שנת תשי"ז.

השותף השלישי — הבריטי — לא היה בעל החלטה כל-כך חד-משמעית. הלאמת תעלת-סואץ בידי מצרים פגעה קשה בענייניו ובכבודו-העצמי. בראש הממשלה עמד אדם חשאי, שביקש להוכיח את כוחו לעמו ולהיסטוריה. כבד, כבוד, להיות משוכנע בעצמו, גרם למיבצע. ההיסוס הפנימי היה בעוכרי הפעולה שזכתה משום-מה לשם-הצופן "מוסקטיר".

★ ★ ★

המחתרת הכוזבת

מוטב להיחלם נגד קואליציה, מאשר בתוך קואליציה, "קבע גפוליאון. מיבצע-סיני הרגים יפה את חוכמתו של פסוק זה. כי שלושה השותפים, שפעלו כל אחד לפי שיקול משלו, כמעט ולא יכלו להסכים על פעולה מאוחדת. סר אנתוני אידן היה מומחה לענייני-ערב. הוא דיבר ערבית שוטפת, היה יוזם הליגה הערבית, לקח חלק פעיל בגירוש הצרפתים מסוריה והלבנון. כמו "המומחים-לענייני-ערב" בכל העולם, ובישראל בכלל זה — עמדה לגנר עיני תמונה כוזבת מאוד של העולם הערבי — תמונה שהיתה נכונה לפני דור, אך הפכה מזמן לאשליה.

אידן האמין שאפשר לחולל הפיכה בתוך מצרים, וכל מגמתו היתה ליצור את התנאים החיצוניים לכך. אנשיו עמדו בקשרים הדוקים עם החוגים של המנהיגים המצריים הגולים באירופה. אלה הבטיחו לו שיש בידיהם מחתרת גדולה ומסועפת, המסוגלת להפיל את עבד אל-נאצר, אם אך ינחל הלה מפלה צבאית ברורה בשדה-הקרב. הם השתמשו בשמו של הגנרל מוחמד נאג'י, וסמכו על חלק מן הצבא ומפלגת-ההאפס, שמתה מזמן.

כמו כל המומחים-לענייני-ערב מלפני דור, היה אידן משוכנע כי "הערבים מבנים רק את שפת-הכוח", וכי "די לתת להם מכה על הראש" כדי שייכנעו. לכן לא האמין אידן בצורך במיבצע צבאי אמיתי. העידו האחים

בודקסט, ערב המיבצע: בלשים, רגע לפני הריגתם

מודים האחים ברומברגר, בגילוי-לב רב: "היו צרפתים רבים שסברו כי בנסיבות אחרות לא היה זה מן החוכמה לגלות ידידות כה נלהבת למדינה היהודית... הצרפתים רצו לתת לישראל מקום של שותף עובד, המסוגל למען האמת, לבצע את רוב העבודה."

מדוע לא נתנו הצרפתים לישראל לבצע את המלאכה לבדה? מן הסתם לא האמינו ביכולתו של צה"ל להגיע עד התעלה בכוחות עצמו. כך הופעלה המכונה הכבדה של פלישה בריטית-צרפתית, מבססים רחוקים במאלטה וב-קפריסין, לפי כל כללי האיסטראטגיה הנהוגים כלפי צבא אירופי משוכלל. תותח גדול הוכן כדי להרוג ציפור. הכל היה מוכן. הצרפתים השיגו את הסכמת שני השותפים היריבים. מספרים האחים ברומברגר: "ב-21 באוקטובר... לפני שעה 9 בבוקר נסע גי מולה לחילת קובלי (ליד פאריס) במכונית ממשלתית ללא סימון רשמי. בשעה חמש נחת מטוס מתל-אביב, שמתוכו יצא דויד בן-גוריון, כשגמבעת מורדת היטב על גולגולתו המאסיבית, ומסתירה את הרעמה המפורסמת של השיער הלבן." גורלו של המאורע החשוב ביותר של שנת תשי"ז הוכרע.

(הישראלים) היו פה-אחד נגד רעיון של התערבות בריטית-צרפתית... בפאריס נחפו השגריר הישראלי לבקר אצל כל מכריה, כדי לשכנעם להתנגד למיבצע הבריטית-צרפתי... אולם בכמה מן החוגים הצבאיים והפוליטיים בתל-אביב היתה ההתנגדות (למיבצע הבריטית-צרפתי) פחות נוקשה. מבחינה צבאית, היה המיבצע הבריטית-צרפתי מפתה מאד לישראל. הפלישה בעורפו חרצה מראש את דינו של הצבא המצרי בסיני. מלבד צבא קנאי או מטורף, כמו הגרמנים בסטאלינגרד, אין שום צבא מסוגל להחזיק בחזית כאשר הוא מכותר. העזרה הפעילה של כוחות הים והאוויר של שתי מעצמות עולמיות מנועה מראש כל סיכון של כשלון צבאי ישראלי.

השיקולים הנגדיים היו בהרבה פחות ברורים. הם לא הסתמכו על גורמים מוחשיים — כמו מטוסים ומשחתות אלא על גורמים מופשטים, פחות מפתים. השיקול המכריע: בנותנה בגלוי יד לשתי מדינות קולוניאליות, תיתן ישראל סתירת-לחי לכל עמי אסיה ואפריקה, תתנגש בגלוי עם ברית-המועצות ותעורר את צה"ל גם בחוגים רחבים בעולם המערבי. התירוץ הרשמי המגוחך הצבוע של המיבצע

שעת השי"ן

כן בלט הצד הפוליטי באספות מוחלטת.

היו לפחות שתי דרכים פתוחות לניצול מדיני מהיר של פירות המיבצע. האחת לפנות לעבר מצרים. היה ברור כי עבד אל-נאצר לא נפל, אלא להיפך, התחזק בארצו. אולם בידי ישראל היו שטחים מצריים גדולים. היה זה הזמן לקפוץ מתוך המרכבה הכושלת של האנגלו-צרפתים, להציע לעבד אל-נאצר שלום מידי תוך התזרת השטחים הכבושים, נקיטת עמדה חדשה במרחב ופתרון בעיית הפליטים.

לפי כל הסימנים, היתה קיימת אז אפשרות שמצרים תשאיר את עזה בידי ישראל, תמורת קליטת פליטיה.

אפשרות שניה היתה פניה ישירה אל פליטי עזה, תוך סיפוח הרצועה לישראל ומתן אזרחות מיידית והבטחת שיקום ל-200 אלף פליטיה. במצב הפסיכולוגי שלמחרת המיבצע, היו כל הסיכויים לקבלת עובדה מוגמרת כזאת על-ידי העולם וליצירת אקלים חדש לגמרי במרחב בי-עקבותיה.

הצמרת המדינית של המדינה לא היתה מסוגלת לכך.

באמצעים אחרים. הצרכים המדיניים קבעו את כל המהלכים הצבאיים של מיבצע-סיני.

עבד אל-נאצר עצמו דאג קודם כל להציל את המיצרץ היחיד שאי-אפשר היה לקבלו מוכן מברית המועצות: את קציניו וטייסיו. ב-24 השעות הראשונות של המיבצע לא עשה דבר, חיכה איך יפל דבר. אחרי האולטימטום הבריטי-צרפתי, כשקורר הפעולה היו ברורים, החזיר את כל יחיו דותיו החופשיות אל ממערב לתעלה.

רגע לפעולה הגדולה נבחר בקפדנות רבה. הבחירה נראתה כגאונית. קשה היה לתאר מצב פוליטי מתאים יותר.

ברית-המועצות היתה עסוקה. ברחובות בודפסט התלקחו להבות המרד. אלפים נלחמו ונהרגו. טאנקים סובייטים בוצרים וחורכים גססו בפניות הרחובות. הניצוצות איימו לעבור לתביות אבק-שריפה בארצות השכנות.

בארצות-הברית הגיעה מערכת-הבחירות לשיאה. דוויס אייזנהואר, שביקש להיבחר שנית, הסתמך בעיקר על הצלחתו לקיים את השלום בעולם. הוא לא היה מעוניין להחריף את המצב וליצור אחירה של מלחמה. אפשר היה לקחת כי לא יעשה דבר שירגישו ברגעים חמורים אלה את הבוחרים היהודיים, וכי המנגנון המדיני האמריקאי יהיה משותק ממילא עד לאחר הבחירות.

זה היה המצב כאשר נחתו הצנחנים הראשונים באזור נחל. הפעולה היתה צריכה להסתיים תוך ימים מעטים. בתום תקופה זו היתה התעלה צריכה להיות בידי הבריטים והצרפתים, עבד אל-נאצר צריך היה להיות הרוג או אסור בהפיכה פנימית, הויטו הצרפתי היה צריך למנוע כל פעולה במעצות-הבטחון של האו"ם. עד אשר יספיקו ברית-המועצות וארצות-הברית להתפנות מעסקיהן הפרטיים, כך קיוו המתכננים, יהיה הכל נחלת-העבר.

★ ★ ★

רשימת האבירות

מעולם לא התבררה הערכה מדינית בצורה כליכך מוחלטת כמו זו. אף לא אחת מכל ההנחות החוקה מעמד בסערת המיבחן המעשי.

● **עבד אל-נאצר** לא נפל. העם התלכד מסביבו. לא נעשה אף הנסיון הקלוש ביותר מצד חוג, או אפילו אדם פרטי במצרים, לקום נגדו.

● **התעלה לא נכבשה**. חילות צה"ל נעצרו לפניה על-ידי פקודה מלמעלה. הפלישה הבריטית-צרפתית, כשבאה לבסוף, נעצרה בפורט-סעיד על-ידי התנגדותם הספונטנית של צעירים ונערים, שזוינו בחסות.

● **הנשיא אייזנהואר** לא חשש אף לרגע לבחירתו, התננה בשיא המאבק כדי להפעיל את מלוא כוחה של ארצות-הברית נגד בריטניה וצרפת ונגד ישראל, עד כדי איום בהסרת ההגנה הצבאית האמריקאית מלונדון ומפאריס.

● **הסובייטים** לא זו בלבד שלא נשארו מן הצד, אלא קפצו ממש על המציאה להסית את דעת-הקהל העולמית ממאורעות-הדמים בהונגריה. הם איימו במשלוח מאות אלפי מתנדבים למצרים. בהפצצה אטומית של ערי המערב, בחורבן ישראל.

● **האו"ם** לא נשאר משותק, אלא מצא דרך חדשה לעקוף את הויטו הצרפתי על-ידי כינוס-חירום של העצרת. לדעת רבים, היה זה דה האמרשילד עצמו שיוזם תמרון זה, הציג את התחבולה למדינות שלקחו את היוזמה לידיהן.

וכאילו כל זה לא הספיק, הפעיל עבד אל-נאצר נשק שכנראה איש לא חשב עליו מראש: התעלה נסתמה, צי-נורית-הנפט העיראקיים פוצצו בסוריה. גלגלי-החיים במערב נעצרו, וכל אירופה המערבית היתה עתה נתונה לשבט ולחשך לרצונם של ספקי-הנפט האמריקאיים. עובדה זו הבטיחה מראש את כניעתם המוחלטת של הבריטים וה-צרפתים.

בשדה קטל אדיר זה של תקות וחשבונות, היה רק גורם יחיד אחד שלא הכויב. היה זה צבא-ההגנה לישראל.

★ ★ ★

מירון אל הסואץ

המטרה הקלאסית של האימפריאליזם אינה לכבוש שטחים, אלא להשמיד את צבא האויב על-ידי כיתור, חיסול ולכידה בשבי. מטרה כזאת לא הושגה במיבצע-סיני. כמויות ניכרות של נשק נלכדו. כ-5000 חיילים מצריים נשבו. כל השטח עד מבואות התעלה נכבש. אולם הצבא המצרי לא הושמד.

גורמו לכך שני גורמים: מגמת תוכנית-המיבצע של צה"ל, והראייתם של הורדן המצרי.

תוכנית צה"ל הוכתבה על-ידי הצרכים הפוליטיים של המיבצע המשולש. כדי להעמיד פנים שהתערבותם דרושה כדי להגן על התעלה (דבר שאיש לא האמין לו) היו ה-בריטים וקווקס לנוכחותם של חיילי צה"ל בקירבת ה-סואץ. גם התקפה להפיל את עבד אל-נאצר חיבבה את הדבר. לכן הפך מיבצע-סיני למירון אל הסואץ, תוך ויתור על תמרינים מסובכים של עקיפה וכיתור.

תמרינים כאלה, שהיו עשויים לכתר בריגאדות שלמות, היו דורשים זמן. הזמן היה העיקר. לא היה צורך בשבויים, גם לא במצרים הרוגים. כך נקבעה המטרה: להגיע אל התעלה במהירות האפשרית.

היתה זו דוגמה קלאסית לאימרה המפורסמת של קארל פון-קלאוזוויץ, כי המלחמה אינה אלא המשך המדיניות

עמאן, אחרי המיבצע: מהומות נגד המלך חוסיין

היא הלכה אחרי המרכבה האבודה של המיבצע האנגלי-צרפתי. תקוותה להתחזק לפחות במפרץ או בעזה (מבלי לקבל על עצמה שום התחייבות כלפי הפליטים) היתה מופרכת מראש. בין פטיש האיומים הסובייטיים לבין סדן המענק האמריקאי המופסק, לא היתה למדינה שום ברירה אלא להיטוג, צעד אחרי צעד, עד הסוף המר.

הדבר היה צריך להיות ברור לכל בר-דעת למחרת ה-מיבצע. אם בכל זאת השלתה המדינה את עצמה במשך חוד-שים שלמים, הרי זה רק עדות לכושרה לרמות את עצמה.

★ ★ ★

חשבון ה"אידו"

מה היה קורה אילו התקיפה ישראל לבדה, בעזרתם הסמויה של הצרפתים, אך ללא התערבות צבאית ישראלית?

חייה השבוע את דעתו מומחה ישראלי בריסמאכא: "היינו מנצחים בקרב גם בלי הצרפתים והבריטים. יחסי הכוחות בחזית עצמה לא היו משתנים בהרבה, כי המצרים לא היו יכולים להביא תגבורת גדולה גוספת בכביש היחיד שעמד לרשותם. היתה לנו עליונות מקומית מוחלטת. "הקרבנות היו, מן הסתם, יותר מרים. המצרים היו עורכים התקפות-נגד, במקום להיסיג מיד. מספר אבידותינו היה גדל במידה ניכרת, בעיקר כתוצאה מפעולה אחוית. אולם גם באחרי היו יחסי-הכוחות טובתנו, בהתחשב באיכות הטייסים. חוץ מזה יש להניח כי ערי ישראל היו סובלות מהתקפות אחויות רציניות."

אולם כמו כל חשבון של "אילו" בהיסטוריה, אין טעם רב לחשב את הסיכויים הצבאיים במקרה כזה. כי אין ספק שהצמרת הישראלית לא היתה מתקשה את מצרים לולא היתה ההתערבות החיצונית מובטחת. מחוץ לבטעית ההפצצות, היו לנגד עיניה לפחות עוד שני שיקולים מכריעים: האפשרות ששאר מדינות ערב היו מתערבות במלחמה לטובת מצרים, אילו היתה ישראל התוקפת היחידה; חוסר-החדאות לגבי פעולות הצי האמריקאי הששי במקרה כזה.

הצי האמריקאי לא התערב במישרין במיבצע סיני-סואץ (מלבד הטרדת ציית-החיתת הבריטי-צרפתי) מפני

משאר היחידות השתדל הפיקוד המצרי להחזיר למצרים לפחות את הקצינים ואנשי-המקצוע. ואילו הטייסים נצטוו שלא להיכנס לקרב עם הבריטים והצרפתים, אלא להציל את עצמם ואת מטוסייהם אל מחוץ לשטח הפעולה.

קו מצרי זה הקל בהרבה על התקדמות צה"ל, וגם על לכידת כמויות גדולות של נשק. עזה הופקדה ללא קרב, וזה היה הדין לגבי כמעט כל שאר חלקי חצי-האי. רק במעבר-המיטלה, ברפיח ובאבו-רעילה נערכו קרבות קצ-רים ומרים.

מבחינה מצרית, היה זה בלי ספק קו נכון. השליט המצרי ידע כי יוכל להשיג ממוסקבה שני טנקים חדשים תמורת כל טנק שייגרר לתל-אביב. ואילו צבא חדש, קצינים חדשים, טייסים חדשים — קשה היה הרבה יותר לייצר. אולם עצם העובדה שרוון צבאי יכול להרשות לעצמו לנקוט בקו בלתי-מכובד זה, הכרוך בהפקרת שטחים עציר-מים כמעט ללא קרב, מעיד כי לא חשש אף לרגע אחד להתמרדות פנימית.

אין הדבר מצדיק, כמובן, את הלחימה החלושה של המצרים. גם במקומות שלא ניתנה פקודת נסיגה, והוטל על יחידות ללחום עד הסוף — נפסק הקרב אחרי שעות מועטות. הדוגמה הקלאסית: הכניעה הבלתי-מוצדקת לגמרי של החטיבה המצרית בשארם אל-שייך, אחרי כיבוש מוצב פלוגתי אחד בלבד.

למצרים לא היה חשק ללחום. אם או בלי פקודה: הם נסוגו או נכנעו.

זאת היתה התוצאה בגמר המיבצע: צה"ל כבש שטחים אדירים, הגיע למבואות התעלה הסתומה, החזיק בעזה ובפתח מפרץ-אילת. אולם מבנה הצבא המצרי לא נפגע בעיקרו.

★ ★ ★

עד הסוף המר

יתכן שגם באותו רגע עוד היתה אפשרות להפוך את הצנחן הצבאי לצנחן מדיני בריקיימא. אולם הכשרון הפוליטי של ההנהגה הלאומית לא הגיע לקרסוליו של הכשרון הצבאי. ככל שהצד הצבאי שפע יוזמה ומקוריות,

המציב בא בקרב

האחיר המצריים גורשו תחילה מן השמיים. שום מצביא אירופי לא היה מקבל אחריות כזאת על עצמו. משה דיין קיבל אותה — מתוך הערכה נכונה של איכות הסיסים המצריים. כך הורחז זמן יקר, כאשר כל רגע היה שקול בוהב.

★ ★ ★

פוקר במקום שחימת

פרשן צבאי שווייצרי העיר אחרי מיבצע סיני, כי בארצו היו מעמידים לדין צבאי את מפקדי צה"ל על האלותותיהם שגראו כחסרות-אחריות. היתה זאת הערה נכונה — ואחילית. במלחמה, דבר הנראה כחסר-אחריות הוא לעתים קרובות אחראי הרבה יותר מן הדרך השיגר רתית. שהיא אחראית רק למראית-עין. השחאת מיבצע סיני עם מיבצע סואץ תוכיח זאת בעליל.

המיבצע האנגלי-צרפתי כרע תחת עומס המעמסה של עצמו. המפקדים הבריטיים סיבכו לזו עז אשר יושמד כליל חיל-האחיר המצרי, מפני שלמדו בספריהם, כי לא תיתכן נחיתה מן הים, בחוף עויין, ללא שליטה מוחלטת באחיר. אולם הספרים האלה נכתבו על מלחמה בין צבאות משוכללים, כמו נחיתה איזוהוא בחוף נורמנדיה. לא היה להם כל ערך במלחמה נגד צבא מסוג אחר. הם גרמו לעיכוב המכריע שהמיט אסון על המיבצע כולו. כשזו הצבא היה זה מאוחר מדי.

פילד-מרשל ברגר מונטג'רי, כיצד אל-עלאמיין, התלונן אחרי מיבצע סיני כי "שיחקו שחימת, כשהיה צורך לשחק פוקר". היתה זאת הערה קלאסית. גדולתו של משה דיין היתה, לעומת זאת, ששיחק פוקר כשהיה צורך לשחק פוקר.

אין זה מוגזם לומר כי מבחינה זו הגיע דיין לרמתם של המצביאים הגדולים בהיסטוריה. כל אלה הבינו כי תורת-המלחמה אינה מדע, כי אם אמנות; לא שחימת, אלא פוקר. הם לא היססו להשתמש בשיטות של בלוף כדי לערער את שר-משקל האויב ולהיבילו להחלטות מוטעות. הם לא נהגו על פי כללים נוקשים, אלא ידעו להתאים את דרכם לאופי המיוחד של האויב המסוים שעמד נגדם, לנצל את חולשותיו המיוחדות, לשם ברגע המכריע את הכל על קלף אחד. לשם כך דרוש אופי מיוחד. למשה דיין יש בדיוק אופי כזה.

לא פעם נמתחה על הרמטכ"ל ביקורת על שהוא מפרז דחקא בתכונות אלה — שהוא מרבה לקבל על עצמו אחריות, מופיע בקו החזית ומתערב בענינים הנוגעים לקצינים נמוכים יותר, תחת להישאר במשרדו. גם זו ביקורת בלתי-צודקת.

אילו הפך מיבצע סיני למלחמה בכל החזיתות, היה משה דיין נאלץ בדואי להישאר במשרדו כדי לתאם את הפעולה. הניהול המעשי של הקרבות היה נשאר אז בידי אלופי הפיקודים. אולם כל עוד הצטמצם המיבצע בחזית אחת בלבד, לא היה דבר שמנע בעד הרמטכ"ל מלהתקרב בעצמו לשטח הפעולה כדי להחליט במקום החלטות משניות. כאדם שהבין את הנונים הפוליטיים והצבאיים יותר מפקודיו, היה בלי ספק מוכשר יותר להחליט מאשר מפקדי-המשנה. האחים ברומברגר מספרים בספרם כי הרמטכ"ל נשפט לא מכבר ל-15 ימימאסר, על שהשתתף בעצמו, ללא רשות, בסיוור קרבי על אדמת ס. רית. בארץ מרחפים סיפורים רבים על הרמטכ"ל חובשי-הפעולות. תהיה מידת האמת בהם כאשר תהיה — אין ספק כי משה דיין תרם תרומה מכרעת ומקורית לעיצוב דמותו של צה"ל, בכך שהנהיג משטר בו הולך המפקד בראש.

גם זה היה אחד החידושים הגדולים של מיבצע סיני, חידוש שיש לזקוף על חשבונו חלק ניכר מן ההצלחה. במלחמת-הש"ח הלכו מפקדי-מחלקות, ולעתים גם מפקדי פלוגות, בראש יחידותיהם. מפקדי הגדודים והחטיבות ישבו במטות קרביים. במרחקיה מאחורי אזור הפעולות. במיבצע סיני נעו מפקדי הגדודים והחטיבות, עם כל המטות שלהם, ברכב או ברגל, בתוך יחידותיהם.

היה זה נוהל בעל חשיבות עצומה להצלחת המיבצע. האיש הנע עם יחידתו, שיש לו מגע מידי עם המתרחש מסביבו, מסוגל לקבל על עצמו סיכון ולנצל מיד כל יתרון המתגלה לו, הרבה יותר מאשר אדם הנמצא בקצה. מפקדי-החטיבות שהסתערו בסיני קדימה, כשאגפיהם היו לא פעם חשופים, עורסם בלתי-רסוח והשמיים מעליהם מתוחים לאויב — הם היו המצויים בשדה-הקרב.

מבחינה זו הם היו חניכיו האיינים של משה דיין.

★ ★ ★

מכעד לכוונת הרובה

בדור המצטיין בממוצע טוב, אך שאין לו כמעט אישים בולטים, בולט משה דיין כאישיות מקורית וברורה. בכך חשים גם אנשים מן החוץ. משה דיין הוא כיום הישראלי השני בפופולריותו בעולם, מיד אחרי דויד בן-גוריון.

מציאו ותולדות-חייו של "גנרל דיין" סיפקו חומר-דקדק לסיפורים רומנטיים בלתי-ספורים עליו בעתונות העולם. כתבים רבים הכריזו עליו כעל הדמות המסמלת את צה"ל, את הדור הצבאי כולו. הם צדקו בכך הרבה יותר מאשר חיאירו לעצמם.

משה דיין נולד ישר לתוך המלחמה היהודית-ערבית. מלחמה זו היוותה את האקורד הראשון של מגינת חייו.

המצביא הגרמני פאול פון-הינדנבורג נשאל פעם על-ידי עתונאי נועז מה האמת בסענה שלא הוא, המפקד העליון, ניצח את הרוסים בקרב המכריע של טאננברג (1914), אלא קציני-המיבצעים שלו, שהכין את התוכנית הגאונית.

"עוזרי הם שנחלו את הנצחון", השיב המצביא הקשיש, בלילגול מר. "אולם אילו נוצחנו, חס ושלום, הרי הייתי אני נוהל את המפלגה!"

זוהי התשובה לכל מי ששואל אם אמנם היה זה משה דיין שניצח במערכת-סיני, או כוחות אלמוניים בצה"ל. המנצח היה צבא-ההגנה לישראל. אולם האיש שעמד בראשו, שונא באחריות, שעיצב את הצבא הזה כמו ידיו במשך שנים ארוכות של השפעה אישית מכרעת, זכאי בהחלט כי הנצחון יזקף על חשבונו.

★ ★ ★

הרגעים הגורליים

צבא ההגנה הוא גוף מורכב מאד. כל תוכנית עוברת עשרות משרדים. מאות קצינים תורמים לה משהו מנסיונם, מיומנתם. בסוף התהליך עומדים לרשותו של

במשכחה: עם אבא ואמא

הרמטכ"ל לא רק חישובים מדויקים, המבוססים על אלף פרטים קטנטנים, אלא גם הרעיונות וההצעות של עוזריו. אולם אחרי כל אלה, מגיע הרגע הגדול, בו נמצא המפקד לבדו: עליו, ורק עליו, להחליט את ההחלטה. עליו לקבל על עצמו לא רק את האחריות על חייהם של אנשים רבים, אלא גם את האחריות הנושאת בחובה נצחן או מפלה. שום גורם אינו יכול לפטור את המפקד העליון — רמטכ"ל צה"ל — מן האחריות הזאת. היא כולה שלו.

מעטים האנשים מן החיץ המסוגלים להעריך עד כמה היה מיבצע סיני, החלק והמהיר, זקוק להכרעות מוקדמות גורליות ונועזות. היה זה הרמטכ"ל שקיבל על אחריותו את ההחלטה לדחות את גיוס המילואים עד לרגע האחרון ממש, כדי לשמור על סודיות המיבצע. אילו היתה מתעוררת תקלה קטנה שבקטנות והכוחות המגויסים לא היו מגיעים בעוד מועד לנקודת-ההיערכות שלהם, היתה כל האשמה מוטלת על שכמו. אולם ההחלטה היתה נכונה: המילואים הגיעו. גיוס מזורז זה לבדו היה אחד הצעדים המכריעים של מיבצע סיני, פרי מסירותם הבלתי-ירגילה של המגייסים והמגויסים כאחד.

לא פחות קשה היתה ההחלטה להציג את הצנחנים בלב מדבר סיני בערב הראשון של המיבצע, רחוק מן הכוחות שהחלו באותו רגע לזוז על פני הקרקע. אילו היה קרת אסון ליחידה זו, היה בלי כל ספק נזקף על חשבונו של משה דיין — האיש שקיבל על עצמו את האחריות.

גם הפעם הוכחה ההזלטה כנכונה. היא התאימה מאד לאופי של האויב.

אויב רוסי או גרמני היה מניח, מן הסתם, לצנחנים להישאר במדבר השומם, שם לא יכלו לגרום שום נזק ממשי למערך המצרי. אולם המצרים לא יכלו לעמוד בפני הגירוי. הם זרקו נגד הצנחנים את החטיבה המשריינת שהוועקה כתגבורת, הרסו בצורה זו את המערך ההגיוני של כוחותיהם.

אולם נועזות ביותר היתה החלטה פיקודית אחרת: לשלוח את הכוחות המשריינים לכביש המדבר, מבלי שכוונתם

שלא יכול היה להסתבר בסיכסוך עם בגות-בריתה של אמריקה. אין כל בסחון שהיה מתאפק בא"תה מידה אילו היה המדובר רק בהפרת-שלום מצד ישראל.

בכל זאת אין ספק שפעולה ישראלית כהורה היתה מוצאת הרבה יותר חיבי בעולם מאשר הפעולה המשולבת. תחת להיראות כסיכנת האימפריאליזם וככלי-שרת בידי חורשי-מומות אפלים, היתה ישראל מופיעה בדמות מדינה המינה על עצמה בדרך של מלחמה מונעת. ובעיקר: נצחונה הצבאי היה הופך חרימשמעי גם בעיני העולם הערבי והעם המצרי.

★ ★ ★

יורשים ללא קרב

יה הרוויה בסופו של דבר במיבצע סיני? כמ ש ואי אפשרות להייר מסדר הניגית מני שבוים האיוש של אנשים רבים מיי מררב ביד. ב ש' נשרה חדשים נעשו נסיונות קדחתניים, לעתים אף הסטריים, כדי לטשטש את כל הרשונות ההגיוניים.

בריר לנמרי מי לא הרייח: הבריטים וה רפזים. התעלה עברה סופית לדי מצריים, אחי ססת' תה הממושכת גרמה נזקים כלכליים עצמי לזחי ה דנית. הי נאלצו לחול חורה על גח נו אל צומת-הדורר הימית החיונית, תוך כניעה מוחלטת וגלויה לעבד אל-נאצר.

התבוסה המחפירה, עם גילוי איה-שרוי הצבאי שליו אותה, הורידה ית שתי המדינות סופית לדרגה של מעצמות ממדרגה שניה.

לא פחות ברור מי הרייח: הימריאים הם ירשו ללא קרב את העמדות הברטיות היטות בירחה. תה הצליחו להשתלט זמית על ארבע מדינות ע"בות — סעודיה, ירדן, עיראק והלבנון.

★ ★ ★

לא הנישי יבירי

החשבון הישראלי היה קת יות. מסובך. מבית המטות המחשית שעמדו לנגד עיני מזכנ' המיבצע, היה זה כשלון מוחלט אל ש הי כמה וכמה תוצאות-לחי שהמתיקו את דגולה המרה.

המטרה העיקרית היתה להפיל את גמא' עבד אל-נאצר. לגבי דויד בן-גוריון, היתה זו כמעט שאיפה אישית. הצעיר מקאחיר זה ק' מירור-לים הפכו זומן לאו בים איש'ם קיצוניים. אך תחת הזקן ללמד את הצער לקח נתבתה.

המטרה השניה היתה לכבוש את רצ עת'עזה וליישר את הגבול הצבאי עם מצריים לאורך המ בר. מטרה זו לא הושגה.

המטרה השלישית היתה להשמיד את צבא-השדה המצרי. עשרה חודשים אחרי המיבצע היה ברור כי הדבר לא הושג. אם ספג הצבא המצרי מכה קשה, הרי התאושש תוך זמן קצר למדי. לפי כל הרויחים, נמצא עתה בידי הצבא המצרי הרבה יותר נשק מכל הסוגים מאשר ערב מיבצע סיני.

ההישג הממשי היחיד — פתיחת הדרך לשיט מאילת — היה מופקפק וזמני. הדרך נשארה פתוחה כל עוד רצה בכך גמאל עבד אל-נאצר, כל עוד היה מעוניין בשקט. אך שום ערובה מהשית לחופש-דשיט לא נשארה בידי ייראל. לכו היה ח'פשי-השיט — וכמותו השקט הזמני לאורך גבול הרצועה — הישג זמני בלבד.

אם בכל זאת עלה בידי תיעמולני-המיבצע לעורר בלב העם את ההרהש שהייבצע היה רואי, הרי נובע הדבר מהישג אחר לגמרי, שאינו נמצא על המפה הגיאוגראפית או הפוליטית, אלא הנפשית. מיבצע סיני הסיר מן המדינה את הסיוט של השמדה צבאית.

סיוט זה היה, במידה רבה, פרי דמיונה של צמרת המדינה עצמה. היתה זאת היא שצירה את הרושם כי מל-מת-הקיום של ישראל תוכרע על-ידי כמויות-נשק. המיבצע הוכיח שאין הדבר נכון: כל עוד לא תחול מרסכה חברתית יסודית בעולם הערבי, לא תכרענה שום כמויות-נשק במרחב את הפך נגד ישראל.

בסחון-עצמי חדש זה הוא ההישג האמיתי של המיבצע. כל אדם בישראל הרגיש בו.

★ ★ ★

ניתוח לאחר המות

בסחון נפשי זה בעליונות המדינה ובכשרה הצבאי היה מחושי וקרוב. היא היה בן תשי"ו. המחיר ששולם תמורתו היה רחוק ומופשט. תעבורנה שנים רבות עד שתגלה חומרתו.

מיבצע סיני הפך את כל ערביי העולם, על כל עמיהם יעמדיהם, לאויבים מושבעים של ישראל. הוא הוכיח להם סופית כי ישראל היא שותפה בלתי-נפרדת של המעצמות הקולוניאליות השונות. הוא כרה תהום בין ישראל לבין כל העולם המתעורר מאינדונזיה ועד מארוקו. הוא הרס ס פית את אשליות איה-הודותות של המדינה.

זאת היתה התמונה בסוף שנת תשי"ו: ישראל היתה שוב מיבצר מנותק. העולם הערבי סביבה היה עויין יותר ראשר איפפעם. מלבד בורמה, גאנה ואולי ציילון, היה כל העולם האסיאתי-אפריקאי מאוחד נגדה, יחד עם כל הגוש הסובייטי — שני שלישים של האנושות.

לעומת זה היתה המדינה כסוחה יותר בעצמה. יהדות העולם היתה קשרה אליה יותר מאשר איפעם. באמצעות צרפת, היתה לה רגל אחת בדלת האחרית של אירופה. זה היה הממצא של ניתוח-לאחר-המות של מיבצע סיני.

בן 3: בביקור בתל-אביב

בנם של שמואל ודבורה דין (לשעבר קיטאיגרוסקי), שני הם ילידי אוקראינה שהכירו איש את רעותו במשך יוגניה אי ונישאו בניגוד להחלטת המשק. נקרא בשם משה על-שמו של משה בארסקי, חבר אותו משק, שנרצח בידי ערבים בשווי ברכיבה משליחות למחנה, להביא רפואה לאביו החולה.

כל השיאים ב-42 שנות חייו של דין קשרים במלחמה בערבים. בן דגניה א', אם הקבוצות, שעבר בגיל 5 עם משפחתו לנהלל, אבי המושבים, גדל דין בתחומיה של ההתישבות אשר ראתה את הערבי תמיד מעבר לכוחות הרובה — בסכסוכי עבודה, בקטניות על אדמות, במאורעות. ההיסטוריה הרשמית של דין מציגת כי כבר בן 14 היה שומר בנהלל, שכן 18 נקרא להדריך בהתקפת מערכת הגנה בכפר-החורש הסמוך, שניהל בראשית המאורעות של 1936 קורס לסמלים במשטרת הנוטרים. כעבור שנה כבר היה חבר בפלוגת הלילה המפורסמת של צה"ל אורד וינגייט, מפקד נוקשה ושומרי-מחוק, שדרש מאנשיו (ומעצמיו) נח הכל, עד לגבול העליון של יכולתם. בקרב של אל-עזאזין בקצה הריאפריים, בו נפלו למעלה מ-90 לוחמים של מפקד הגרילה הערבי הנודע אבדורה, שימש דין כשלישו של וינגייט. כעבור שנה היה בין מגיני חניתא.

הצעיר שהתחתן בגיל 19 עם בתו של עורך-דין ירושלמי לא בילה זמן רב בחיק משפחתו. ב-1939 נאסר עם 43 חברי ההגנה, עת הודרך בקורס קצינים. כעבור שנתיים שוחרר על-ידי הבריטים, לבש מדים אוסטריים, הנהיג יוידה קטנה של אנשי ההגנה, שפעלה כחיל-חלוץ של הצבא האוסי

בן 42: אחרי סיור בסיני

טרלי אשר פלש ללבנון כדי לשחרר את סוריה מידי שלטון וישי הצרפתי.

אחרי כיבוש מיבצר-משטרה מידי הצרפתים, עלה דין על מגדל הבנין, השקיף במשקפת סביבו. כדור בודד פגע במשקפת. הצעיר בן ה-26 איבד את עינו השמאלית, אך לא נטש את שדה-המערכה עד בוא האוסטרלים. כעבור זמן קצר כבר היה פעיל בין יחידות ההגנה שנועדו ללחום מלחמה זעירה בעורף הצבא הגרמני, במקרה שרומל יכבוש את הארץ.

בכל זאת טעות חמורה היא לחשוב כי משה דין הוא חייל בלבד, או אפילו חייל בראש-וראשונה. אין הוא מתעניין בפרטיהם הפרטים הטכניים של פעולת הצבא. הצד הפוליטי של מקצועו מעניין אותו הרבה יותר מן הצד הצבאי היבש. תמיד עמד ברגל אחת במקצוע הפוליטי, ולא פעם היה נדמה שגם הרגל השניה תעבור לשם.

ערב הכרזת המדינה, במלחמת תש"ח, (בה נהרג אחיו, זוהר, בהסתערו בראש מולקתו על הדרוזים שתקפו את רמת-יוחנן) נסע משה דין לאמריקה, כדי לייצג את המדינה בהלווית האלוף מרכוס. ערך מסע-הרצאות למען המגבית. בסוף שנת תש"ז שהה בדרום-אפריקה, בשליחות דומה, (וניצל את ההזדמנות כדי לנסות לרפא את הפצע בתושבת עינו, שחייבו עד כה לשאת תחבושת מטרידה במקום עין מלאכותית). בין שתי השליחויות ביקר בארצות רבות. סיר, בין השאר, בצרפת וקיבל את אות לגיון-הכבוד בראשית ירח-החודש הצרפתי-ישראלי, שעתיד היה להיליד את מיבצע סואץ-סיני.

★ ★ ★

הצלבנים החדשים

משה דין אינו אדם המעלה את השקפת-עולמו בצורה מנוסחת על הנייר. ספק אם אירגן אותה פעם בשיטה ברורה. אולם לפחות פעם אחת, על קברו של חבר נחל-עוז רועי רוטנברג, ב-19 שנה שעברה, נשא נאום אשר פתח אשנב לתוך עולם מושגיו.

היו אלה מושגיו הסיפוי סיים של בן אומה אירופית מיישבת, שקנתה לה במאבק נואש אחיזה בסביבה עוינת. בן מתיישב אמריקאי בטכסאס, לפני מאה שנה, לא היה רואה בהם כל פסול. אמר דין: כבשנו את הארץ מידי עובדי-האדמה הערביים. הם לא יסלחו לנו זאת לעד. לם, טבעי הדבר שירצו לי חזור בכוח לגחלת אבותיהם. על כן לא יהיה לעולם שלום בין ישראל והערבים. על ה-מדינה להיות מוכנה תמיד, בכל ימי חייו של הדור הנוכחי (ואולי גם של הדורות הבאים), לאחוז בנשק ולק-פוז נבוכות לתוך הקרב.

מכאן רק צעד אחד אל מסקנה הגיונית: אם נגזר על העם ללחום מלחמה מתמדת, בה לא יתכן שלום, הרי יהיה זה מן התבונה שלא להשאיר את בחירת מועד הקרב לאויב, אלא להקדימו מעת לעת ולהנחית עליו מכת-פתע, שתוריד את ראשו בכל פעם לכמה שנים.

מיבצע-סיני היה ביטוי מושלם להשקפת-עולם זו. אין ספק שהיא נחלת רובו של הנוער שגדל בארץ, וביחוד של אותו נוער שגדל בהתישבות העובדת, תחת כנפיהם של הורים מעולי אירופה המזרחית. היא דומה עד להפליא להשקפת-עולמם של הצלבנים, שהחזיקו במדינתם לפני 800 שנה בנסיבות דומות.

לטחן קצר, זוהי השקפת-עולם בריאה. היא מקיימת את האחריות של דריכות מתמדת. מחזיקה את הצבא במצב של כוונות. מבחינה כלכלית, היא מספקת את חומרי-הדלק למכונת-השנור האדירה המקיימת את השיטה הכלכלית הנוכחית בישראל. אין זה מקרה כי כבר למחרת מיבצע-סיני גויסו כל האלופים המפורסמים — ממשח דין עצמו עד חיים לסקוב ואברהם יפה — למסע-התעמולה למען המגבית היהודית באמריקה ובדרום-אפריקה.

★ ★ ★

פסימיות מזויינת

זהם בטווח הארוך יותר, תפיסה זו של ראש-גשר אירופי מול ים של פראי-דבר וזוממירוקס, היא עקרה והרס-סכנות. היא יוצרת בלב בעליה מצב-רוח המאפשר להם להתעלם כליל מכל הקורה בעולם הערבי, במידה שאינו נוגע לחישוב האיסטראטגי של הסיכוב הבא, השלישי.

למעשה, אין זו אלא תפיסה של פסימיות מזויינת. בעליה רואים לפנייהם נוף הררי, המשתרע עד האופק הרחוק, רכס אחרי רכס, סיבוב אחרי סיבוב, מלחמה אחרי מלחמה, עד אין קץ. בהיותם מעורים רק במציאות ההתה, הם חושבים רק על יחסי-הכוחות הנוכחיים, שהם באופן מכריע לטובת ישראל. אין הם חושבים מה יהיה המצב אחרי 10, 25 או 50 שנה, אחרי שיקים משטר חדש ברחבי העולם הערבי, וישראל קטנה תעמוד בודדה על הרכס האחרון.

הפסימיות המזויינת אינה נותנת תשובה לבעיה מוכרעת זו של העתיד. היא מובילה בהכרח להתפתחות מכל יוזמה מדינית מרחיקת-ראות. בעליה הם מטבעם פאטאליסטיים: אם ממילא נגזר על המדינה ללחום מלחמת-נצח, סיבוב

אחרי סיבוב, הרי שאין לה כל סיבה לפלוש לתוך המרחב הפוליטי הערבי, לנסות להבין את המגמות החיוביות של התנועה הלאומית הערבית, לתכנן בסבלנות את הגשר שיכול באחד הימים לגשר מעל לפני התהום.

כך יוצרת תורת ראש-הגשר בעצמה את המצב שהיא מתיימרת להתבסס עליו. היא טוענת שלעולם לא יתכן בסיס להבנה עם חלק כלשהו של העולם הערבי — והיא עצמה יוצרת את מצב-הרוח המיוע מראש מציאת בסיס כזה. היא טוענת כי המיעוט הערבי בישראל היא האופן טבעי גייס חמישי פוטנציאלי — והיא עצמה גורמת לקיום משטר מסוּפֵּע של מימשל צבאי והשפלה אזרחית, הזורעת בלב המיעוט הערבי את זרעי המרי וההתנגדות.

לרוע המזל, תפיסה זו היא מפתח מאד — דווקא מפני שהיא פשוטה ומחייבת רק לתפקידים שקל להבינם. חסידי ראש-הגשר יודעים בדיוק מה מיטל עליהם לעשות: להיות מוכנים למלחמה הבאה, להגביר בינתיים את רשת ישובי-הספר.

האנשים הסבורים, לעומת זאת, שכל עתידה של ישראל כרוך ומותנה בהצלחתה להשתלב במרחב, אין בידיהם שום תרופות-פלא כאלה. הדרך לפניהם היא קשה, מסובכת, בלתי-ניתנת לניסוח פשוטי. מלבד דאגתם לדריכות צבאית לשם הגנה עצמית, עליהם לחדור לתוך התהליכים הפנימיים של העולם הערבי, למצא גשר רוחני בין התנועה הלאומית הערבית לבין הצדדים החיוביים של התנועה הלאומית הערבית, לכבוש אחיזה מעבר לגבול במאמץ עקשני וסבלני. כל ילד מסוגל להבין את הצרכים העיקריים של המלחמה, לא כל ילד יכול להבין את צרכיה של מערכה מדינית גדולה ומסופת.

למי שטעם את הפרי המתוק של עץ הנצחון בסיני, אזרי חמישה ימים קצרים של קרב, אין פיתוי רב בדרך ארוכה,

בחניתא: עם יגאל אלון ויצחק שדה

בלתי-רומנטית ומייגעת כזאת. דווקא בזאת הסכנה הגדולה.

★ ★ ★

הקשר הגורדי

אגדה יוונית עתיקה מספרת על מאורע שקרה בעיר גורדיוס, בתורכיה הנוכחית. צאם ציחה על בני-העיר להמליך עליהם את האיש הראשון שיתקרב בעגלה לבית המקדש. הראשון שהגיע בצורה זו היה גורדיוס, שהומלך על העיר והקדיש את עגלתו לציאוס.

בעגלה זו היה קשר מסובך מאד שחיבר את הריתמה ליצול. לפי הנבואה, כל מי שיצליח להתיר את הקשר הזה עתיד היה לכבוש את אסיה. כשהגיע אלכסנדר מוקדון למקום, שלף את חרבו וניתק את הקשר במכה אחת. אלכסנדר, אחד מגדולי המצביאים של כל הדורות, כבש את אסיה, הקים קיסרות אדירה ומת בן 33, לפני שהגיע לגילו הנוכחי של משה דין.

היחסים בין ישראל והעולם הערבי דומים לקשר הגורדי. הם מסובכים מאד. אפשר להתירם רק במיבצע של תכונה עילאית, שימשך שנים רבות. אולם תמיד נדמה כי קל יותר לחתכם בחרב. מיבצע-סיני היה נסיון כזה. האחרון בשורה ארוכה של נסיונות דומים ופחות נועזים.

אולם בניגוד לסיפור האגדה, כמעט ואין אפשרות במציאות להתיר קשרים היסטוריים במכה של חרב. מלומדי-סיני דחקו מפני שהסתיימה בנצחון צבאי ובכשלונו פוליטי כה קיצוניים, הדגים זאת בצורה חד-משמעית. תהיה הערכת תוצאותיה כאשר תהיה, דבר אחד ברור: היא לא שינתה במאומה את מעמדה העקרוני של ישראל, כמיבצר מנותק במרחב.

הקשר הגורדי של מלחמת ישראל-ערב לא נוצר ערב מלחמת-סיני, גם לא ערב מלחמת-העצמאות. הוא התרקם באיטיות במשך שני דורות, מאז דרכו המתישבים הציוניים הראשונים על אדמת ארץ-ישראל העית מנית, הסתעף בשנים ארוכות של מלחמה על העבודה העברית בפרדסי פתח תקוה, של קטטות פוליטיות והתנגשויות שתי תרבויות דרות. קשר זה לא יותר בשנה אחת, גם לא בשנתיים-שלוש. החרב, הדרושה להגנתו העצמית של המתיר, אינה המכשיר היעיל להתרתו. אחרי שנמרה למראית עין לחתוך את הקשר, הוא נמצא שלם ומסובך עוד יותר מאשר היה קודם לכן.

אל העלמון?

באבותיהם, אלא גדלו תחת כנפיהם. אביהם הרחני והי מעשי הוא דוד בן גוריון. לכן גם אין הקבוצה מהדה גורם מגובש ומלוכד. הגוף הנקרא לעתים "קבוצת-המנהלים", או "קבוצת החצר של בוגי", או גם "היד השחורה", מאחד רק בסגירתו לדוד בן גוריון, חתירתו לקראת שלטון-חירות מוחלט שאינו תלוי במפלגות, ושנאתו לכל מי שעומד על דרכו. אולם שמעון פרס, שגם חבריו קוראים לו "שמעון פירסומת" מאחורי גבו, מסוכסך עם כמה משאר אנשי הקבוצה. ואילו יריביו מדברים במורת-רוח על "עדת שר-הבטחון", החור תרת מתחת למרות המוסמכת.

מאז מיבצע-סיני התרכו בידי קבוצה זו כוח אדיר. היא חולשת כיום על מערכת החוק והבטחון של המדינה, על כל גופי הבילוש והמשטרה, על חלק ממקורות הכספים, על מערכת-פירסומת עצומה, על כמה מהעיתונים החשובים ביותר במדינה. בהשגחה אליה, מרכז מפא"י הוא גוף מת. יש הסבורים כי דוד בן גוריון מנצל את הקבוצה אך ורק לצרכיו, וכי אין לה ערך בלעדיו. זוהי תפיסה פשוט גית. בן-גוריון עצמו תלוי כיום במידה מכרעת האנשי קבוצה זו. על אף נסיונותיו ליצור שיח-משקל על-ידי סיפוח סיכסוכים פנימיים בתוכה, היה זה שבוי כיום במידה רבה בידי הקבוצה ומושפע על-ידי פעולותיה, הידיעות ש- היא מעבירה אליו, הצורה הניתנת להוראותיו בשלב הביצוע. יריביו הקבוצה מנחמים את עצמם כי כוחה יפוג ב"ן לילה בשעה שרשן השלטון יישמש מיד בן-גוריון הקשיש, בן ה-71. אולם בן-גוריון עצמו משתול כבר כיום למנוע זאת בכל מחיר. הוא מכין את עוזריו בהכרה מלאה לקראת השלטון. כאבא טוב הוא מפקח על גורלם והתנהגותם האישית, גוף בהם לא פעם על כסיות מסוימות: המעוררות הדים שליליים בציבור, במקרה אחד התערב בצורה מרחיקת-לכת (ובלתי-מוצקת) בחייה-משפחה של אחד מעוזריו. גי מוקו: "אחרת לא תוכל להיות שר בממשלה בבוא היום".

ממשלת השדושה

הבעיה הגדולה העומדת בפני אנשי הקבוצה בסוף תשי"ז היא כיצד לבצע את הקפיצה הנסתרת, מאחורי הקלעים, אל הפוליטיקה הגלויה והרשמית במרכז הזירה.

בגן הרמטכ"ל: אשתו מרצה בין עמודי עתיקות שנאספו

לפחות איש אחד ויותר בינתיים על קפיצה זו. אהוד אבי ריאל קיבל תפקיד של ציר בגאנה, מקום הנחשב לעמדת-מפתח לקאריירה מהירה בשרות-החוק, הצופנת סיכויים להישגים בולטים ומהירים. אולם לא קל להפוך מציד לשר. כמה מחבריה האחרים של הקבוצה יעדיפו, כפי הנראה, את הדרך הישרה, יעמידו את מועמדותם לכנסת הבאה בשם מפא"י, מצפים לקבל תפקידים של שרים בממשלה הבאה. אמר לא מכבר אחד מהם: "ממשלת ישראל צריכה לכלול רק שלושה שרים. שר אחד יהיה ראש-הממשלה, שר-הבטחון ושר-החוק גם יחד, כי כל התפקידים האלה אינם אלא תפקיד אחד. השני יהיה שר לענייני פנים ומשטרה, שלישי שר לכל השרותים. אין מקום לשרים נוספים". הוא לא השאיר ספק לאיזה משלושת התפקידים הוא עצמו נושא את עיניו.

הפיתוי הגדול

ל אומה שגדלה בכיפה של מפלגתיות פיאודלית מושחתת, יש פיתוי רב מאד בתמונה זו של ממשלת-היד-החזקה, מנהיגות צעירה, בלתי-דמוקרטית, הבזה לחופש האזרח, אך תשים את כל הדגש על הכוונות הצבאיות ועל פתרון של כוח לבעיות המדינה.

אולם מיבצע-סיני הוכיח כי דרך זו מובילה למבוי סתום, שאין ממנו מוצא — מלבד הנסיגה הטוטאלית. גל השחיתות שהציף את המדינה לאחר היום (ושאנשי הצמרת החדשה נתנו לו חיפוי מלא) אף הוא מעורר למחשבה. אם לא יתבגרו ברוחם, ואם לא יחליפו את פולחן-הביצוע בהשקפת-עולם עמוקה ורחבה יותר, לא יביאו ברכה למדינה.

אליו בירושה מאביו הארכיאולוג. אולם משה דיין מהחנה טיפוס חדש של חוקר-עתיקות ישראלי. הוא שייך למחנה גדל והולך של מאות צעירים צבריים, בצבא, במשקים ובערים, המקדישים חלק ניכר מזמנם וממרחם לחיפוש עתיקות בשבילי הארץ, אוספים כל דבר עתיק המוזמן בדרכם, אפילו שוקעים בקריאת ספרים מדעיים על נושא זה. משה דיין מעדיף ספרים ארכיאולוגיים על ספרים הדנים במדע הצבאי, והוא הפך את גן ביתו המטופח למוזיאון ארכיאולוגי בזעיר-אנפון. יתכן כי הנאתו האישית העיקרית ממיבצע-סיני היתה טמונה בהזדמנות החד-פעמית לאסוף עתיקות ולגלות אחרות באזור זה העשיר בעברו.

פולחן הביצוע

תכונות אלה של דור הירואי, מעין יאנקים או אסטרלים ממוצא יהודי, המנותק מתרבות קודמת וטרם הגיע לצמיחה הראשונה של תרבות חדשה, יצרו את היחס המיוחד של הדור לענייני הביצוע.

בני העליה השניה, בצעירותם, חוללו גדולות בשטח הי-ביצוע. הם הקימו את כל מפעל ההתישבות, את ההגנה, את המשק החדש. אולם כל מעשיהם נבעו מדחיפה רעיונית-פנימית, שהובילה אותם למלחמות אידאולוגיות מרות. התפקיד היה בעיניהם תוצאה של הרעיון.

אנשי-הביצוע החדשים חופשיים, לעומת זאת, מכל עומס רעיוני. אין הם מסוגלים להבין את התלהבות אבותיהם לעניינים מופשטים, שקשרם עם התפקיד המוחשי הקרוב אינו בולט לעין. בשדה המחשבה וההגות היו מוכנים ללכת בתלם

כך העמדות שנכבשו במיבצע-סיני סינו בנסיגה הגדולה. רק עמדה אחת נשארה בידי הפולשים. אין היא רשומה בשום מפה. כי זוהי עמדה מדינית, בתוך תוככי מדינת-ישראל.

עצם המיבצע סימל את חיסולה של ממשלת-ישראל כהנהגה לאומית פעילה. הממשלה לא ידעה על המיבצע מראש, אלא 28 שעות לפני צניחת הצנחן הראשון בסיני. לא היא החליטה להתקף, ולא היא החליטה להיסוג. היא פשוט לא נשאלה.

בה בשעה שהממשלה הרשמית הפכה לוועד-ההילה מורחב, הממונה בעיקרו רק על חלוקת כספי-השלל הבאים מחוץ-לארץ, סידור תוספת-היורק וקביעת המסים, הרי תפקיד ההנהגה האמיתית עבר לידי קבוצה קטנה של אנשים, ללא סמכות חוקתית, בהנהגתו האישית של דוד בן-גוריון.

חברי קבוצה זו היו הארכיטקטים של מיבצע-סיני, והם הסבירו את חותמם עליו. מזה כמה שנים הם מנהלים את ענייני הבטחון. מאז שהצליחו לסלק את משה שרת, הם מנהלים גם את ענייני-החוק. בשנת תשי"ז הלך שלטונם והתרחב בכל השטחים, אולי מלבד הכלכלה. לא נשאר ספק כי ענייניהם נשואות לשלטון מלא ורשמי.

מאוזן דדיין

המיבצע שהגיע לידי סיומו בשארם אל-שייך היה היצירה הגדולה הראשונה של קבוצה זו. לפיכך סימלה מלחמת סיני את הפלישה הראשונה של הדור הצעיר לתוך הזירה המדינית הפנימית.

נסיון קודם של פלישה כזאת נכשל בצורה מחפירה לפני תשע שנים, בתום מלחמת-תש"ח.

צמרת מגובשת שלמה, שקמה מתוך מיבחן המלחמה, התכוונה אז לתפוס עמדה מרכזית במדינה. היו אלה אלופי הפלמ"ח, חניכיו האישיים של יצחק שדה, בהנהגת יגאל אלון.

פלישה זו התמוטטה מבפנים. אנשיה התבוללו חיש מהר במערך הפוליטי הקיים, ויתרו על כל נסיון לחולל חידוש או שינוי רדיקלי. בשנת תשי"ז איאפשר היה להכירם בים האפרורי של עסקני-המפלגות הבינוניים. פעם נשאל יצחק שדה לדעתו על שני חניכיו העיקריים — יגאל אלון ומשה דיין. הוא שיבה את כשרונותיו, קסמו האיש וחושי-האחריות של אלון, שהיה מעין בנו הבכור. אולם הוא הטיל ספק בכוח-אופיו, ביכולתו ללכת עד הסוף. כשהחל האלוף הקשיש לדבר על דיין, המבוגר מאלון, חייך בחיבה, כאב המדבר על בנו הצעיר הסורר. הוא הסתייג באופן קיצוני מהשקפת-עולמו של דיין, אולם, אמה, דיין היא אישיות הרבה יותר חזקה וחסרת-מעצורים. "הוא אוהב אותי", אמר שדה, באהבה אבהית. "אולם אם יצאה בן-גוריון לאסור את יצחק שדה, יהיה דיין היחיד שיתנדב לתפקיד".

הדברים נראו מוזרים לפני שש שנים, כשאלון עוד היה אליל, כמעט-רמטכ"ל בדימוס, ואילו דיין רק היה אחד מאלופי-הפיקוד. היום אפשר רק להעריך את כושר-השיפוט של "הזקן" המנוח: לא נשאר שמץ של ספק כי דיין הוא בעל כוח אישי ראשון-במעלה. אם היוודע מה הוא רוצה והמוכן ללחום על כך.

אלון הוא איש האתמול. משה דיין הוא מועמד רציני מאד לאיש-המחר — מועמד רציני יותר מאשר גדמה לעסקנים רבים במדינה, המשלים את עצמם כי דיין הוא חייל-גרידא.

יאנקים ישראליים

אין זה מקרה שהצמרת החדשה, כמו צמרת הפלמ"ח לפניו, נולדה מתוך מערכת-הבטחון. אהוד אבריאלי, טדי קולק, שמעון פרס, צמחו כולם על רקע פעולות הרכש והמוריעין של ההגנה, והוא הנין לגבי שאר אנשי הקבוצה, במידה שלא עלו מתוך שורות הפיקוד של צה"ל או מנגנון-החושך.

כי צבא או אינו גוף הקיים אישים בשולי החיים הי-לאומיים. הוא היצירה המקורית האמיתית ביותר של העם החדש של ישראל. בו מצא הדור הצעיר את השטח להפעלת אגניו המיוחד. כמו התעשייה באמריקה, הי-אופירה באיטליה והתנגיח בחיי היהודים הקדומים, הרי הצבא הוא מרכז החיים הלאומיים של ישראל החדשה.

אין זאת רק תוצאת התנאים היחיצוניים. שנוצרו אחרי שני דורות של ציוניות, כשעצם קיום המדינה מול הי-מרחב הערבי תלוי בכושרה הצבאי. זהו גם ביטוי מהותי הפנימית של הדור הצעיר, הבו לעניינים עיוניים ורעיוניים, מוצא את סיפוקו וגבירותו בתחום התפקידים המעשיים.

אין זה מוזר — אם לזכורם בחשבון כי דור זה אינו דור נוסף בשרשרת הדורות של העדה היהודית, אלא הדור הראשון של עם חדש, השונה מן היהודים כפי ששונים היאנקים והאוסטרים מאבותיהם הברסטים. התי-כונות המציניות (לטובה או לרעה) את הצברים הן אותן התכונות שציינו מאז ומעולם עמים שנוולו מתוך הגירה והתישבות בארצות חדשות.

יתכן כי דוחק הרגשה זו של ניתוק מן העבר (ששום יסמנות ציוניות אינן מסוגלות להעלים) גורם ללחם הקנאי בו מתמסרים כה רבים מאנשי הצמרת הצברית דוחק לארכיאולוגיה, העיסוק הקשור יותר מכל לעבר. בשביל יגאל דיין היה זה עיסוק טבעי, מדעי, שעבר

העם

שנת שלום

הספר המעורר ביותר למחשבה שנכתב בשנת תשי"ז לא הגיע עדיין לארץ. מחברו, נחיל שוט (מתחרו עם רות), מהנדס-אחיר בריטי בן 58 שהיגר לאוסטרליה, ומי שהיה לשעבר טוראי בחיל-הרגלים במלחמת-העולם הראשונה, נטל לעצמו נושא מעניין: סוף העולם.

סוף החיים. לפי הספר על החוף, בא סוף המין האנושי בשנת 1961. המעצמות הגדולות לא רצו במלחמה האחרונה, אך לא היה בידן למנועה. כי לפי-כך חילקו פצצות מימן לגרורותיהן הקטנות, מתוך שיקולים איסטרטגיים.

איש לא ידע בדיוק איך החלה המלחמה, כי אחריה לא נשאר מי שיבצע חקירה יסודית. ההנחה הכללית היתה שמצרים היא שירתה את הפצצה הראשונה לעבר ארצות-הברית, בגלל סיכסוך שנגע לישראל. אמריקה סברה בטעות כי הסובייטים היו היוזמים, החלה להפציץ את רוסיה. ישראל ואלבניה הצטרפו מיד למלחמה, שיגרו את פצצות המימן שלהן. ברית-המועצות וסין העממית לחמו זו בזו.

בסך הכל נורו 4600 פצצות אטום ומימן. חברי כל הממשלות נהרגו חיש מהר. הפי קוד עבר לידי קצינים צוערים. חצי-הכדור הצפוני חדל להתקיים. שרידים אומללים של המין האנושי נשארו על החוף בגיניה החדשה, וחלק אחד באפריקה הדרומית ובדרום ארגנטינה. הם ידעו בדיוק באיזה יום ימיר תו: עניייהמות התקרבו באיטיות אכזרית דרומה. תוך כמה שבועות עמד כל החי ב-עולם למות. כדור-הארץ עצמו עתיד היה להסתובב בחלל. כוכב-לכת חסרי-חיים.

פצצות-מימן לישראל. לגבי ישראל היו לפחות שתי נחמות ברומן זה: לישראל נועד תפקיד מרכזי במלחמה האחרונה, והמחבר הניח כי תוך ארבע שנים יהיו בידי המדינה פצצות-מימן. אלה גם היו הנחמות היחידות.

בשנה שעברה היתה ישראל צד במלחמה, אשר לדעת רוב הפרשנים באירופה, היתה עלולה לגרום למלחמת-עולם. בעולם של פצצות-מימן "מלוכלכות" ו"נקיות", כל מלחמה נוספת, אפילו קטנה ומקומית, היא מישחק מסוכן לבעליה - ולעומדים מן הצד.

ברכות רבות הוחלפו השבוע בין אורחי ישראל לקראת השנה החדשה. אף לא אחת מהן היתה כנה יותר מזו: "שנה טובה - שנת שלום!"

דיפלומטים

הדוכס הצעיר

מי עומד מאחורי הרב הרצוג? שאלו את עצמם בתמיהה מנהיגים ציונים רבים בשנת 1945. כי הרב הממושקף והמזוקן אמנם היה ידוע כגאון בעניני תורה, מוסר, מלחמה ודוקטור לספרות, אולם איש לא חשב עד אז כי הרצוג הוא מדי-גאי בחסד.

באותה שנה החלו מגיעות לפתע ידיעות על פעולת הרב הראשי. הוא נפגש עם דחיס אייזנהאואר, או מפקד ראשי באירופה, עם האפיפיור, עם ראשי ממשלות פולין וצ'כוסלובקיה, עם המלכה ההולנדית. הוא התראה עם השגריר הסובייטי בלונדון ו-השיג ממנו היתר לעליית פליטים יהודים שנתגלו לבית המועצות. מי תיכנן את כל הפעולות האלה?

התשובה היתה מצולמת בתמונה התלויה עד היום בדירתו של הרב. תצלום זה מראה חשמן קאטולי פותח את דלת חדר-העבודה של האפיפיור בפני הרב הראשי מישראל. מאחורי הרב נראה צועד צעיר ממשוקף, לבוש במדי סרן של הצבא הבריטי. היה זה בנו השני של הרב, יעקוב.

עידוי חיוור וצנום. יעקוב היה רגיל לצעוד בשקט מאחורי אביו. כשנקרא הר-צוג-הרב מכהנתו כרב ראשי באירלנד ל-תפקיד הרב הראשי האשכנזי בארץ-ישראל (במקום הרב אברהם יצחק הכהן קוק ה-מנוח) הלך אחריו ילד בן 15, חיוור, צנום ועדין-פנים. הוא דיבר עברית ספרותית במבטא אנגלי עבה. חיש מהר פשטה ב-ירושלים השמועה כי בנו הצעיר של הרב הוא עליו.

יעקוב הצעיר התמסר כולו ללימוד הדת. מדיכונן היה זקן ראשי-הישיבות בירושלים.

הידיעות שרכש אז העמיקו לא רק את תפישתו הדתית, אלא גם נתנו לו את הידיעות שאיפשרו לו, כעבור שנים, לתרגם את כל ששת סידרי המשנה לאנגלית.

הציבור לא שמע מאומה על בן הרב. אולם בחוגים מצומצמים שהתרכזו מסביב לבית-הרב, היה ידוע כי "יעקוב הוא פי-קח". פיקחות זו, בתוספת אצילות שקטה וטבעית של אדם ששם משפחתו (שתרגומו העברי הוא: דוכס) התאים היטב לאופיו.

ראש "לשכת סיני". עם קום ה-מדינה היה צורך באדם שינהל את המגע העדין עם ראשי העדות הנוצריות בארץ. היה דרוש גבר מסור, נבון, שיעשה רושם על בעלי-שיחתו גם ברצינותו הדתית. יע-קוב הרצוג נתמנה לתפקיד.

הוא לא נשאר בו זמן רב. הצלחתו ה-בולטת הגיעה לעיני ביגיי ומשה שרת. הם חיפשו מועמד לתפקיד אחר, שחייב גם הוא פקחות ושם טוב בחוגי הדת: יועץ ל-ענייני ירושלים במשרד-החוץ. הרצוג עבר לנהל את העניינים הדיפלומטים של עיר-הקודש.

הוא לא הצטמצם במגע עם אורחי ירו-

ציר הרצוג ושגריר אבן

"יעקוב הוא פי-קח..."

שלים דחקא. באחד הימים הוזמן לביתו של שרה-התות משה שפירא, כדי להכיר שם צעירה דתית מחל-אביב, ורוקחת מוס-מכת ויפת-תואר. השידוך עם פנינה שחור עלה יפה: הרצוג נשא אותה לאשה לפני חמש שנים, הוליד שלוש ילדות חמודות.

אולם לשיאו הגיע בשנת תשי"ז. שרת סולק. ביגיי רחש איראמון צמוק לכל אני-שי משרד-החוץ. אולם הרצוג, שהתמנה בינתיים לראש מחלקת ארצות-הברית של המשרד, משך את תשומת-ליבו. בימי מע-רכת-סיני הקים ביגיי החולה משרד מיוחד, שנקרא "לשכת סיני", לטיפול בכל הצד הדיפלומטי של המיבצע שעורר את זעם העולם. המנהל: יעקוב הרצוג.

שם לועזי מכובד. הצלחתו של הצעיר שוגא-הפרסומת (ששמו אינו מופיע גם כי יום בשום ספר של מי ומי) הפתיעה את ביגיי. בישיבת הממשלה התפאר שגילה כו-כב חדש. היה ברור כי הרצוג נועד לגדו-לות.

בשבוע האחרון של תשי"ז נכנס לתוקפו המינוי הדיפלומטי המוצלח ביותר של ה-שנה: יעקוב הרצוג בן 36 (שהורשה במ-יוחד להמשיך לשאת את שמו הלוועזי ה-מכובד) נתמנה לציר ישראל בחשיגטון, ליד השגריר אבא אבן.

בתפקיד זה יעמדו בפני הרצוג, בעל ה-גישה הדתית העמוקה והבלתי-תוקפנית, שני תפקידים עיקריים: להיטיב את היחסים עם צמרת הדת הנוצרית, לקשר יחסים טו-בים יותר בין המדינה והחוגים הדתיים ה-קיצוניים של יהדות אמריקה.

• שאשתו, שושנה אמבש, היא אחות אשתו של אלוף-משנה חיים הרצוג, אחי יעקוב.

• **עמוס בן-גוריון יפרוש מתפקידו.** סגן המפקח הכללי של המשטרה יעבור לעסקים פרטיים, כדי להראות שהוא יכול גם להגיע להישגים בזכות עצמו, ולא רק בעזרת השם. במקומו כאיש מספר שנים של משטרת ישראל יתמנה לוי אברהמי, כעת מפקד מחוז ירושלים.

• **השיחות הקואליציוניות, העומדות להתחיל במחצית החדשה הבאה, לא יעמדו בסמך תלונותיהם של מפ"ם-אחדות העבודה בלבד.** בן-גוריון יגיב לביקורת שתי שותפותיו הפועליות בחידוש הצעתו להקים חזית משותפת לקראת הבחירות הבאות, יציע כי הביור הרעיוני הדרוש לחיזוק השותפות הנוכחית בממשלה יתחיל מיד.

• **אם ברית-המועצות תספיק את משלוחי הנשק למדינות ערב, ארצות-הברית תסכים מצדה לצמצם עד למינימום את תחומי דוקטרינת איזנהאואר.** דבר זה עלול לצאת אל הפועל, אם תאשר מליאת האו"ם הצעה שתוגש ביזמה אמריקאית, אשר לפיה יקרא האו"ם לשחי המעצמות להניח לארצות המרחב לפתור את בעיותיהן בינן לבין עצמן, ללא התערבות זרה. גם גוש בנדונג וגם ישראל עשויים לתמוך בהצעה כזו.

• **צפה להצעה הפגנתית חדשה של ד"ר נחום גולדמן:** נשיא התנועה הציונית העולמית יציע כי המוסדות הלאומיים יקצו קרקע מתקציב ההתישבות החדשה, יישבו עליה מושב עובדים שיתופי חדש, אשר כל חבריו יהיו ערבים ישראלים.

גולדמן הציע תחילה כי במושב זה ייושבו פליטים ערביים, אך צימצם את תביעתו לאחר שהממשלה לא הסכימה להחזרת פליטים ערביים ללא הסדר מוקד-דם עם מדינות ערב. בהצעתו המצומצמת, יעמוד גולדמן על חשיבותו התעמולתית של מיבצע זה בקרב העולם והארצות הערביות.

• **ד"ר וולטר איתן, מנהלו הכללי של משרד החוץ, יועץ בר סופית מתפקידו.** ההחלטה על כך נתקבלה על רקע פרשת מעצרו של הנספח הישראלי במוסקבה אליהו חזן.

פירסום הפרשה עוכב בתחילה עד להת-ייעצות שעמדה להיערך בניו-יורק בין שרת החוץ לבין שגריר ישראל במוסקבה, אלוף יוסף אבידור. מבלי לקבל את רשות גולדה מאיר, הודרו איתן למסור את הידיעה לפרסום, כינס לשם כך את עתונאי תלאביב, במאמץ לשבור את חרם הכתבים הירושלמיים על משרד החוץ. דבר זה נתן דחיפה אחרונה להחלטת גולדה מאיר לסלק את איתן, אחד משרידיה העיקריים של תקופת שרת במשרדה.

• **מספר המומחים הישראליים הפועלים כבורמה יצטמצם במידה ניכרת.** הובר, כי, למרות הצלחתם המקצועית, אין הכלכלה הבור-מאית מוכנה לקלוט את המדייכים, בעיקר אלה, הפועלים בשטח החקלאי. לדבר זה אין, כנראה, מניעים מדיניים.

• **אין כל סיכויים להסכם בדבר המיזוג בין חרות והציונים הכלליים.** ההצעה המחודשת לפתוח בשיחות, שבאה הפעם מטעם יושב-ראש הוועד הפועל הציוני-כללי יוסף ספיר, בעוד שבשעתו הועלתה הצעה זו על-ידי מנחם בגין, נתקבלה בקרירות על-ידי חרות, שאינה ששה עוד למיזוג, לאור ירידתם הכללית של הצ"כ.

• **צפוי סיכסוך בין המפלגה הדתית לבין הרב הראשי הספרדי יצחק נסים.** עסקני המפלגה אינם רואים בעין יפה את ביקוריו של הרב במועצות הפועלים, טוענים כי ביקורים אלה מכשירים בעיני העולים החדשים מארצות המזרח את מעמדה של ההסתדרות ומחלישים את הסברתם של העסקנים על אופיה הכופרני של ההסתדרות.

• **תוכניות חגיגות העשור יצומצמו.** הובר כי התוכניות הראשונות שהוגשו מסתכמות בסכומים גדולים מדי, אשר ספק אם הוצאתם תוצדק על-ידי מספר התיירים שיגיעו ארצה לחגיגות אלה. מצד שני, דרשו מפלגות הקואליציה בממשלה לצמצם את החגיגות לתקופה של כמה חודשים בלבד, מתוך חשש שאם יימשכו עד לסוף השנה, יהיו קרובות מדי למועד הבחירות ויטעלו על-ידי מפא"י לתעמולת-בחירות.

• **אחדות-העבודה תפתח במסע נגד השתלטות מפא"י על לשכות העבודה הכלליות.** היא תטען כי נציגי מפא"י במנגנון הלשכות אינם שומרים על העקרון של חלוקת עבודה צודקת, ונוהגים משוא-פנים לגבי מקורביהם.

• **כל שותפיה של מפא"י בקואליציה הממשלתית יתאחדו, בתביעה לשתתף במנגנון משרד החוץ.** אחדות-העבודה, מפ"ם, המפלגה הדתית והפרוגרסיבים יגישו תביעה תקיפה בענין זה.

• **משה שרת לא יטול חלק מרכזי במסע התעמולה החדש של מפא"י.** לכתחילה, עמד מרכז מפא"י להעמיד את שרת בראש מטע הסברתי זה, שיהווה, למעשה, פתיחה למערכת הבחירות לכנסת הרביעית. אולם דויד בן-גוריון התנגד לכך, בטענה כי אדם המתנגד למדיניות הממשלה אינו יכול להיות דובריה בשטח התעמולה.

• **ששאשתו, שושנה אמבש, היא אחות אשתו של אלוף-משנה חיים הרצוג, אחי יעקוב.**

נשק

לוקש אינו מודה

הפרשה כולה נתגלתה במקרה. שוטרי באר-שבט עצרו בידואי מן השבט של סולימאן אל-הווייל, החרימו אצלו אקדח שהוחזק ללא רשיון. בחקירה, גילה הבידואי כי קנה את האקדח מיהודי.

הבידואי נשאר במעצר, כשהחוקרים מנסים להוציא ממנו ידיעות נוספות על מסחר בלתי-חוקי בנשק. השמועה על הבידואי ש- נתפס הגיעה גם לסוחר יהודי. הסוחר ידע כי אם ימשיכו השוטרים בחקירת העצור, קיים חשש רציני שתתגלה גם עיס- קת נשק אחרת: ששה רובים שמכר לבידו- אימ, יחד עם אברהם ("לוקש") גרוסבלאט, תושב רמלה. את הרובים הביא לסוחרים הזרזים קצין צה"ל.

הסוחר היהודי לא היסס, הקדים רפואה למכה. הוא מיהר למשטרה, הודיע כי ברצונו לספר את כל האמת ורק את האמת, בקשר לעיסקות הנשק הירועות והבלתי-יוד- עות לשלטונות. התמורה שדרש: הכרתו כעד המלך.

רכוש גנוב. לפני שמסר את העדות דאג עד המלך לפרט נוסף. הוא הבריה לחוץ-לארץ. בהסכמת המשטרה, את אשתו ובתו. היה לו יסוד מספיק לעשות זאת, כי שותפו לעסקים, לוקש מרמלה, לא היה ידוע כאיש רדל כלל וכלל. לא היה ספק כי לאחר שיודע ללוקש על העדות שמסר שותפו, ירצה להתנקם במשפחתו.

אברהם גרוסבלאט, 35, היה ידוע למשטרה עוד לפני תחילת החקירה בענין הנשק.

קצין כנארי

עורך-הדיון לא בא למשפט

גרוסבלאט, גבר גבוה בעל מבנה גוף צנום, פנים עגולים ושער בלונדי, עלה לארץ-ישראל מפולין יחד עם צבא הגנרל אנדרס, החל מיד לעסוק בעסקים בלתי-רשמיים. במשך הזמן, הפך גרוסבלאט אחד מגדולי הסוחרים ברכוש גנוב, ארגן סביבו כנוסיה שלמה של אנשי העולם התחתון, קבע את מקום משכנו ברמלה, החל לתכנן את פעולותיו ממרכז זה לכל רחבי הארץ.

גרוסבלאט היה המתחבר בעיסקת הנשק בין הסוחר היהודי ואותו קצין צה"ל, לבין הבידואים, שקנו את הנשק.

עשר שנות מאסר. עדותו של עד המלך הכשירה את הקרקע לפעולה משפטית. הבידואי הקונה והקצין המוכר הובאו מיד למשפט, הורשעו בדין, גידונו לעשר שנות מאסר כל אחד. פסקי-הדין, הבהילו את גרוסבלאט. לאחר ששחרר בערבות, טענה השבוע המשטרה, הוא ניסה לברוח מן הארץ במהירות ובחשאי, ובכל הדרכים הן אפשריות.

השבוע, לאחר שנעצר שוב, הובא גרוס- בלאט לדיון בבית-המשפט המחוזי בתל- אביב, בפני הנשיא-התורן מרדכי קנת. עם או בלי עדותו של עד המלך, עם או בלי

משטרה

הקצין החסר

אחד הקצינים העליונים של משטרת ישר- אל, שבלט בהעדרו בשורת מצחיות הכסף שהיתה תופשת את מקומותיה מדי בוקר במשפט עמוס בן-גוריון נגד שורת המ- נדבים, היה סגן מפקח מחוזי יהושע בן- ארי, הוא היה עסוק בעבודתו כמפקד ה- נפה הדרומית של מחוז תל-אביב. בן-ארי (זילברקלנק), עלה מפולין בשנת 1935. את דרכו בארץ החל כפועל-בנין בחיפה, התגייס לאחר שנה למשטרה, שרת כחוקר במשך תקופה ארוכה.

במרוצת השנים עלה השוטר זילברקלנק בסולם הדרגות, התפרסם כאחד השוטרים ההגונים והישרים ביותר. הוא לא הסתפק בסרטים הנוספים ובכוכבים שעטרו את כתפיו, נרשם לאחר הקמת המדינה לפקול- טה למשפטים בתל-אביב.

בין שוטרי המחוז היו מספרים את ה- סיפור הבא: יום אחד שמע בן-ארי שסגן מפקד המחוז, יעקוב קנר, כינה אותו "אני- אלפאבית". בן-ארי, שהיה נמוך בדרגה מ- קנר, הודיע מיד לסגן מפקד המחוז שהוא מבקש ממנו לא לבוא יותר לנפח הדרומית, עליה פיקד בן-ארי. "אני עוד אוכיח לקנר מי אנאלפאבית", נשבע בן-ארי, לפי הסי- פור שרחח בין פיקודיו.

השבוע קיים בן-ארי את הבטחתו. חודשים אחרי שקיבל את תעודת-ההסמכה, נפרד עורך-הדיון יהושע בן-ארי ממפקדו בעל ה- השכלה העממית, יעקב קנר, מונה לחונן ראשי בקורס הקצינים הבכירים של משטרת ישראל.

המודיע שהודיע

לא בכל יום מזדמנת לאהרון אנקטה, בעל מועדון-קלפים על גג אחד הבתים ברחוב אלנבי בתל-אביב, הצעה מסחרית כמו זו שהובאה אליו על-ידי דב ("בנו") צימנס. "אם תכניס אותי כשותף בעסק שלך, אני מבטיח לך שנוכל לערוך כאן משחקי-גורל מכניסים", אמר בנו לאנקטה בבטחון רב.

אנקטה היה מעונין מאד. עד לאותו יום היה צריך להצמצם בניהול משחקי קלפים שהכנסותיהם מצומצמות ביותר. הוא חשש לנהל משחקי קוביה, רולט או בקארא, מחשש המשטרה. "קיבלתי הבטחות מפו- רשות משמילגובסקי ומפארי שהמשטרה לא תפריע לעסק שלנו. באתי אליהם ואמרתי להם שאין לי מה לאכול. הם הבטיחו לי", הסביר בנו.

עשרים אחוז מהריווח. אנקטה לא התענין לדעת מדוע קיבל בנו הבטחות בלתי-חוקיות כאלה מקציני משטרה. הוא הכיר את בנו עוד מהזמן בו היה בעל בית- קפה קטן על שפת הים ביפו, ידע כי בנו מקיים קשרים טובים עם משטרת תל-אביב, מוסר לה ידיעות בקביעות.

ההסכם היה פשוט מאד: תמורת הבטחו- תיהם המפורשות של שמילגובסקי ופארי, כר- בריו של בנו, קיבל השותף החדש 20% מן ההכנסות של המועדון, אשר עשרות לקוחות חדשים תפסו בו את מקומותיהם ליד שולחן משחקי הגורל. לא תמיד השתה השותפים החדשים בעל חלוקת הרווחים. אולם בנו, שהיה ממונה על פתיחת הדלת וסגירתה, ב- התאם לסימנים מוסכמים הידועים רק לל- קוחות הקבועים, שמר את כעסו בקרבו.

באחד הלילות, ללא אזהרה מוקדמת, פתח בנו את הדלת למשטרה. בפתח ניצבו אנשי המדור הפלילי, שעצרו ששה מתוך 30 הלקוחות שהיו במועדון. "עצרו את זה ואת זה ואת זה..." הורה בנו לשוטרים, לת- דהמתו של שותפו, שנעצר גם הוא באותה הזדמנות.

אולם העצורים לא חיכו זמן רב לנקמה. בעדויות שמסרו השבוע בתיק החקירה, העי- דו כולם כאחד כי בנו הוא האיש שפיתח אותם לשחק במשחקי-גורל, בהבטיחו להם אישית את חסינות המשטרה. כאשר יתברר המשפט, והמשטרה תודיע, אם תודיע, כי בנו הוא מודיע, יצטרכו נאור ופארי להסביר היכן גבול סמכותו של מודיע: האם מותר (המשך בעמוד 13)

תערוכת בוליק רבת-עניין משכה רבב מעבד אל-חמיז

בול טוב דומה לאשה צעירה; יש לו כל השיניים והוא נצמד היטב. באימרה קולעת זו הביע זקן שופטי התע-

ישר לבול לשמירת בטחונה וסדריה של התערוכה גויס מנגנון מיוחד של סדרנים ובלשים. הבלשים לבשו בגדים אזרחיים ופורזו באולמות; הסדרנים הולבשו במדים מיוחדים: חולצה כחולה כהה וכובע משולש ירוק עם סמל מבריק. לפני פתיחת התערוכה נראים הסדרנים כשהם רוכשים לעצמם את צמדות תביל.

משטרה מיוחדת, בתוספת עשרות סדרנים ובלשים שפקח-עין על המוצגים היקרים.

הקמת התערוכה, תכנונה והוצאתה לפו- על, היו מיבצע עצום. המארגנים היו צרי- כים להתגבר לא רק על חקציב קטן של 300 אלף ל"י, אלא גם על עשרות כללים ותק- נות, הוראות וחוקים, פרי המסורת הא- רוכה של התאחדות אספני הבולים הבינ- לאומית (פי"9). מסורת זו דרשה רמה מק- צועית גבוהה מן האוספים המוצגים, ברייה קפדנית של המציגים, שיפוט מעולה, והש- גחה על אלף הכללים של תחביב איסוף- הבולים, שהוא אחד התחביבים הקלים ב- יותר בעולם, רק למראית-עין.

על קירות שני הבתים המפוארים בצפון תל-אביב היו מוצגים לראדה 529 אוספים שלמים או חלקי-אוספים של אספנים פרי- טיים מכל חלקי תבל, תצוגות רשמיות של שירותי דואר ממשלתיים מ-30 ארצות שו- נות, ואחד-עשר אוספים מיוחדים במחלקת הכבוד של התערוכה.

לא פחות מ-49 אוספים מישראל הורשו להציג את אוספיהם בתערוכה. למרות ה- ברירה הקפדנית, והתקנות הקובעות כי רק מי שכבר זכה במדליית כסף לפחות, בתערו- כה לאומית, יכול להציג בתערוכה בינלאו- מית, תפסו האספים הישראליים מקום-כבד בתערוכה.

אולם מרבית האוספים מישראל לא היו של בולי-ישראל דווקא. בזמן שאספנים ישר- ראליים כמו מוריץ שלוינגר הציגו "דפים נבחרים מתוך בולים קלאסיים של אירופה", יעקב זגה את "סוריה והלבנון", לודביג רויהר את "האוסף המפורס של בוסניה והרצגובינה", הציגו האספן השווייצי בני גוגנהיים את "בולי ארץ הקודש", סול רוד- מאן מארצות-הברית את "קדומים ארץ-ישר- ראליים", והרי אונגר מארצות-הברית את "האוסף המפורס של מדינת ישראל".

מיסטר סטמפ **בחדר סגור**, ליד שולחן דיונים גדול, ישבו 20 השופטים, שמתפקידם להחליט בשאלה: מיהו בעל האוסף הטוב ביותר

רוכה תביל, אשר ויגפריד בן ה-80, את דעתו על תחביבו העיקרי שעסק בו שנים. כשנפתחה השבוע תערוכת הבולים באול-

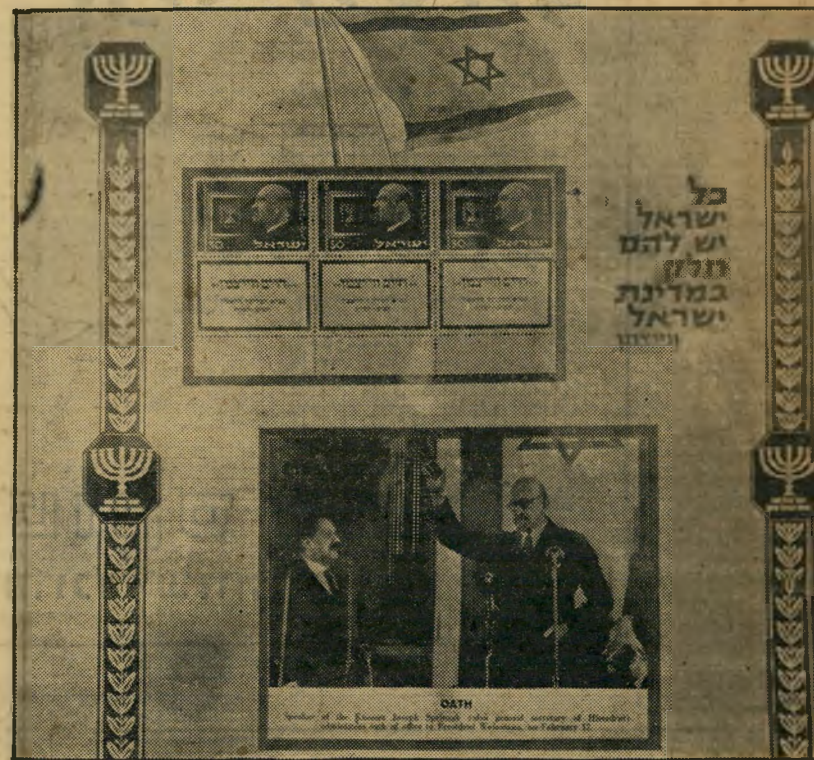

דודר הדואר הישראלי, נועל את התערוכה. הוא תופס את מקומו לאחר חבריו, התורכי והפלשתינאי:

1957

מבקרים, הראתה התפתחות הדואר לדוקטור בורג

בתערוכה, ומי הם בעלי האוספים המעניינים ביותר והמושכים ביותר את העין? למי שאינו אספן, נשמעות שתי שאלות

הנושא: הנשיא
אחת השיטות המקובלות ביותר בין אספני הבולים היא שיטת הנושאים. בתמונה נראה עמוד אחד מתוך אלבום בולים, אסוף בשיטה זו. האספן הרי אוגור מרצות-הברית הדפיס לעצמו דפים מצורפים, הכוללים טקסט על נושא הבול. האוסף כולל גם את בול הנשיא וויצמן.

אלה כפילופוליסר. המבקר הממוצע מסתחרר משלל פיסות-הנייר כבר בראשית צעדיו באולם הראשון מתוך עשרת האולמות הענקיים. בתנאים אלה, קשה לו להבדיל בין "טוב" לבין סתם "מעניין". רק אלה שהם בולים מהחיים נושא מרכזי בחייהם יכולים לקבוע ולשפוט.

אולם תקנות השיפוט אינן משאירות את הקביעה לראות-עניינם הבלתי-מרוסנת של השופטים. הן קובעות כי השופטים יחלקו את הנקודות לאוספים, ימינו אותם ויזכו אותם בפרסים הגדולים והקטנים לפי תכונות בולאיות ברורות: איכות הבולים, מידת הנדירות של הבולים, סידור האוסף, הרושם הכללי מן האוסף, בקיאותו של האספן, הכתובות, הנושא ומידת פיתוחו של הנושא. פרט מעניין בהרכב השופטים: תקנון פי"פ קובע כי חבר השופטים לתערוכה בינלאומית יורכב מ-15 חברים לפחות, שי רובם צריכים להשתייך ללאומיות שונה מזו של הארץ המארגנת את התערוכה. כשהורכב חבר-שופטי תביל, התעוררה באורח טבעי השאלה למה מכונת "לאומיותם" של ה-

מושלם-כמעט של "דת בבוליים", בצד אוסף שני על הנושא "אמריקה היפה", גם הוא של ספלמן.

מרבית האוספים בתביל מאורגנים וערוכים בהתאם לנושא מרכזי. הנושאים מגוונים ביותר: מוסיקאים בבולים, מפות על בולים, בוליספורט, חותמות מיוחדות, אוסף טעור יות, בולים תומכים בחותמת יום ראשון מכל מדינות העולם, נשיאים, ראשי ממשלות.

הגברת ביאטריס בס מארצות-הברית, למשל, מציגה "סוסים מכל העולם". מן ה"אוסף מסתבר שהסוסים היו תמיד נושא חביב על ציירי הבולים בעולם. אך מרוב סוסים לא הצליחה הגברת בס להשתלט על הנושא. היא החליטה להתרכז בעיקר על תקופה שבין המאה ה-19 לבין שנת 1956, עם "דגש מיוחד על התקופה עד 1925". כי נראה שמאז 1925 תפסו מכונות משוכללות יותר את מקומו של הסוס האביר על הבול הקטן.

ליד אוספים המוקדשים לטלפון, מועדוני רוטארי, הקשר החשמלי בבולים, התפתחות שירותי הדואר והבוקר, נפגעי הנאצים, התנ"ך והמושבות הבריטיות: במצב בלתי משו-מש, בולטים האוספים המוקדשים למחקר שירותי הדואר בארץ-ישראל, מאז הקמתם ועד תערוכת תביל.

★ ★ ★
בול עברי ב-1909

אין כמעט מדינה בעולם ששירותי הדואר שלה היו כה מסובכים ומסועפים, כמו אלה שהיו בארץ-ישראל בשנים שלפני מלחמת העולם הראשונה, בשלוש השולטות התורכיות עבד אל-חמיד.

פרט לדואר התורכי שפעל במדינה, פעלו בתוכה גם דואר אוסטרי, גרמני, אנגלי, אי-טלקי, צרפתי ורוסי. השיטה היתה פשוטה: כל מדינה, שקיבלה היתר לכך מהשלטונות התורכיים, פתחה בית-דואר משלה. היא גבתה מהלקוחות את דמי השירות המקובלים בארצה. מכרה להם את בוליה, החתימה את צורות הדואר בחותמותיה ושלתה אותם ל"מוענים בכל חלקי העולם.

ההתחרות היתה גדולה. כל בית-דואר רצה להתחבר על לקוחותיו, שרובם ככולם היו יהודים. הדואר האוסטרי, למשל, הכריז כי יקבל מכתבים למשלוח בתוך המדינה ב"חנם", אם ישתמשו בשירותיו למשלוח למדינות אחרות. הדואר הרוסי מינה מנהל יהודי, כדי למשוך לקוחות.

נוכח כל אלה יצא הדואר התורכי למערב-כה. מוצגי תביל מעידים כי בשנת 1914 הוכנסה לשימוש חותמת דואר-תורכית בעברית. סול רוזמן מארצות-הברית, המציג אוסף מושלם של בולים וחותמות מששת בתי הדואר השונים שפעלו אז, הסביר כי צעד זה היתה ג'סט מיוחדת במינה, לאור ה"עובדה שבכל ימי שלטון המנדט הבריטי לא היתה אפילו חותמת אחת בעברית.

פרט מעניין מתגלה במסגרת, בה מציג סול רוזמן את בול פתח-תקוה, שהוצא על-ידי הדואר האוסטרי בשנת 1909. היוזמה להוציא את הבול באה מוועד המושבה, שהתקשר עם הנהלת הדואר האוסטרי, הציע לה ה"ד"ר פסל בול מיוחד בעברית תמורת הכרה רש"מית בדואר האוסטרי בתחומי המושבה.

החוזה נחתם והמושבה הדפיסה בול מלבני, שנשא עליו את הכותרת "פתח-תקוה" ואת הערך 14 פארא, בספרות וא"ר תיות עבריות. הציור על הבול היה עץ תפוחי-זהב מבשיל-פרי, ומחרשה נעוצה בו שדה שמסביבו. עד לכיבוש הבריטי השתמשו

הדואר התורכי בלבד, המ"י יוחד, כפי שהצטייר בדמיון ציירי התערוכה, מוצג באולם השירות הבולאי.

תושבי פתח-תקוה בבול שלהם בכל דברי הדואר ששלחו בארץ ומחוצה לה.

★ ★ ★
השגריר הקטן

אוספים אחרים מציגים את ההתפתחות לאחר הכרזת המנדט הבריטי. ההוצאות הבולאיות היו ועומות מאד, מאחר ושלטונות הדואר הבריטי לא היו מעוניינים בהגדלת המכסר הבולאי של בולי ארץ-ישראל. הם הסתפקו בהוצאת מספר הסדרות ההכרחי לפעולה תקינה של שירותי הדואר, בערכים המתאימים.

משום כך, כנראה, אין כמעט שום אס"פנים המציגים בתביל אוספים של בולי המנדט. המוצגים היחידים בשטח זה הם התצוגה "מחקר בבול הכחול בן גרוש", של הגברת ג'ני אהרליך מישראל, העוסקת באוסף בולים בעלי טעויות ופרטים מיוחדים.

לעומת זאת, מוצגת שורה ארוכה של אוספים, המוכיחה על ההתעניינות המרובה בבולי מדינת ישראל. לוחות-תצוגה רבים מציגים את בולי הקרן הקיימת לישראל ש"היו בשימוש בתקופת התווה ובוהו מלפני הכרזת המדינה, את בולי דואר עברי, שהודפסו עוד לפני שהוחלט על שמה של המדינה החדשה, ואת בולי דואר ישראל, שיצאו מאז אוגוסט 1948 ועד היום.

גם החותמות של תקופה זו זכו לעניין מיוחד. בולטות ביניהן חותמת "צפת ב" מצור", חותמת "הגליל המערבי המנותק" והחותמת "דרך הים", שהוטבעה על צורות הדואר שנשלחו מנהריה, בזמן הקרב על עכו והגליל המערבי.

סיכם שר הדואר, ד"ר יוסף בורג: "הבול הוא השגריר הקטן ביותר". דעה זו מתורגמת בידי פקידיו, אנשי השרות הבולאי, באופן מעשי ביותר: ההוצאות הרבות והמגוונות של בולי ישראל, מעידות על כך.

הבול הישראלי תפס את מקומו בשורה הראשונה של בולי העולם, תוך זמן קצר מאד. חיצוניותו היפה ונדירותו, היקנו לו מעמד מכובד. והראיה, האוספים הישראליים הרבים של אספני חוץ-לארץ, יהודים ויהודים.

מכאן זה היתה תערוכת תביל הכרה בינלאומית מעשית בחשיבותם של מדינת ישראל והבול הישראלי בעולם הבולים כולו.

דואר גרמני בירושלים
גלויה שנשלחה מירושלים לאירופה, נושאת בול דואר גרמני, בחותמת "ירושלים" (ימין). זהו אחד המוצגים באוסף בולי ששת שירותי הדואר בזמן התורכים.

לגל-השמה

הרי שיטה חדשה ונוחה
להשמדת זבובים ויתושים.

לחיצה על כפתור הפחית
ממלאה את חלל החדר ברסס
של טוקס המשמיד מיד את
המזיקים.

שֶׁל טוֹקָה סֵל אֵרוֹסוֹל
מרוכז - שווה 7 פחיות

פרסום טל-איראלי

בריאות לשון ונשימה מרעננת

בעזרת

תמיסה אנטיביוטית לשטיפת הפה

ליסלה

Antibiotic Mouthwash
עם טיטרוטריצין

דוד טופל ובניו

תל-אביב, רחוב אחדיהם 24, פל. 5673

מברך את כל קרוביו ידידיו ולקוחותיו
בשנה טובה ומוצלחת

החתונה
היפה / הא/עילה

ליאם הולצברג
ולא מארץ אשכנז
אגרת
המילוה
העממי

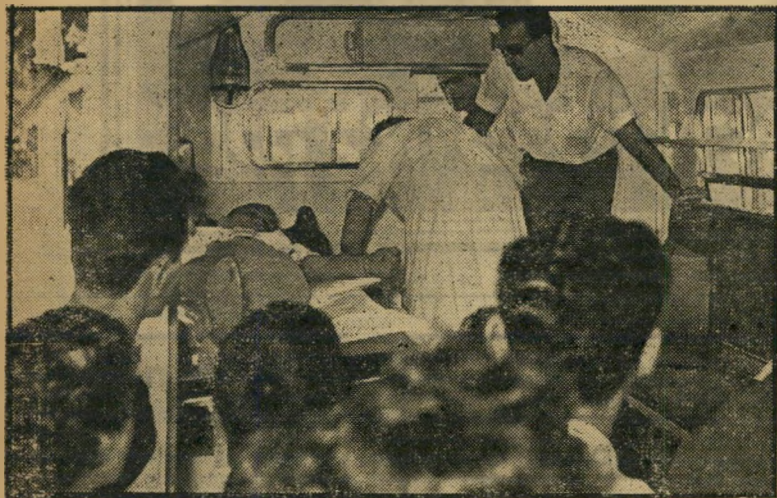
חברת השיט הישראלית

צים

למי יש דם - לתת דם?

שתי עקרונות ביות אלה הלכו לתומן ברחוב דיונוגה, תל-אביב, כאשר נתקלו באמבולנס של מגידור-אדום, ועלו כריות המבטות מאורחים לתורם דם לבנקיהם. רגינה וינברג (36), ימין, היתה התורמת הראשונה. אחריה נכנסה חנה קינפולר (66), שמאל. אחרי התרומה כוברו השתיים במשקה ועונה, המשיכו בדרכן לעשות קניות בחנויות העיר.

מתנדב תורם דם, שעה שבפתח האמבולנס עומדים מתנדבים אחרים בתור. מיבצע על ידי מגידור-אדום בשיתוף עם לשכת מסחר הצעירה, היה רק מיבצע ניסיוני, הקדמה למיבצע מקיף יותר, אשר יבטיח לבנקיהם מלאי של הנוזל החיוני להצלת חיי חולים רבים.

השניה של בנין השוק. עינו נתקלה בח' לון הזוכית של המסעדה. מאות פעמים חלף הסבל הגבוה והצמק על פני חלון זה, מבלי שהוא יעורר בו כל מחשבה בלתי-כשרה. הפעם דחף אותו יצר אפל ל' חרוג מן השיגרה.

עובדיה נטל לבנה, גיפץ את החלון וחרד פנימה. הוא אסף 136 קופסות סיגריות — ולא ידע מה לעשות הלאה. היתה זו הפעם הראשונה שפרץ למקום כדי לגנוב, ופחד גורא תקף אותו.

ברגע זה נתקל מבטו בבקבוק קוניאק מלא. הוא הצמידו לשפתיו, שאב ממנו עי' דוד מלוא פיו. מלא ביטחון וכוהל, ארז הפורץ הסירן את שללו הועזם בשק, יצא לרחוב.

כעבור שעה קלה נעצר עובדיה, כשיגוש למכור את הסיגריות לקיוסקאי בשוק הי' ירקות הישן. ריח הכוהל שנדף מפיו הוא שהסגירו לאיש החוק. האשמה שנרשמה נגדו היתה כפולה: גניבה ושיכרות.

עדות

הקרב על הקברות

בין רבבות הדוואמים ואלפי הבתים, ש' עברו עם תום מלחמת העצמאות לבעלות האפסטרופים על נכסי נפקדים, הועברו לר' שותו גם 81 דונמים שהיו בימי המנדאט בית-הקברות המוסלמי באבו-כביר, ששימש את תושבי יפו והסביבה.

בעליו של רכוש זה לא היו נפקדים. בית-הקברות היה שיך לחאקף, ועד העדה המוסלמית היפואית שרכש את השטח ב' שנת 1941, בעזרת מגבית מיוחדת בארץ ובחוק-לארץ. הנציב העליון הבריטי פקד או על שחרור השטח ממיסים, והכיר בו רשמית כבית-הקברות של העדה.

כשהופקע השטח בידי האפסטרופוס, אחרי

(המשך בעמוד 14)

פרצו לביתו בכעס: "למה שלחת את אשתך לבית-משוגעים?"

יבלין נבהל מאד. מאז התחתן פקדו הצרות את משפחתו. אשתו רחל היתה נתקפת מדי שנה במחלת עצבים קשה, והוא היה נאלץ להכניסה, לפי פקודת הרופא, למוסד מתאים; עד להתלמדתה. אחיה שמואל, חלק על הפרודורה הרטואית.

"אחותי אינה משוגעת. מה אתה רוצה ממנה? מדוע אתה מכניס אותה לבית המשוגעים בכל שנה?" צעק עתה הגיס. וכדי לרפא את יבלין ממנהגו, החל מכה אותו נמרצות. החבר שבא אתו לא עמד מן הצד. גם הוא נתן ליבלין סיפול בהלם. המשטרה שהוזעקה למקום, עצרה את החוקי פים. יבלין הועבר לטיפול רפואי מוסמך יותר.

שבוע השתלמות. בפני השופט יוסף מגוריה-כהן חזרו התוקפים על הנחותיהם הי' רפואיות: "יבלין מתעלל באחותו" הצהיר שטינברג. "הוא מכניס אותה לבית-משוגעים ללא כל סיבה. בכל שנה הוא מכניס אותה והיא תמיד שפוייה."

התובע, סמל המשטרה אריה קוברסקי, לא התעניין בדאגנותו שנתן התוקף לאחותו. בשבילו ובשביל השופט הספיקה העובדה כי יבלין נזקק לטיפול רפואי בעצמו, לאחר ההתקפה עליו.

כמו כל רופא העוסק במקצועו ללא רשיון, הורשעו התוקפים על-ידי השופט: שטינברג נדון לשלושה חודשים מאסר-על-נאלי ואיינ' שטין 40 ל"י קנס או שבוע ימים מאסר, אותו יוכל לנצל להשתלמות יסודית יותר במדע הרפואה.

פשעים

כל התחלה קשה

אריה עובדיה סיים את עבודתו כסבל ב' שוק הירקות הסיטוני של תל-אביב. עיין ומנומנם, עלה הסבל הצעיר ימימה

לחואדי. בני-אכרים חתיקים וחסרי-קרקע הור צאו מהרשימה. שניים שלא נמצאו ראויים על-ידי הדס לקבל אף שעל אחד היו משה הופמן, נכה מיבצע סיני, ומאיר כהן, נכה מלחמת העצמאות.

המושבה הפכה למרקחה, האשמות הדויות צמחו כמו פטריות אחרי מבול. הלל הי' כהן, האיכר החסון בעל מבנה הענק, שמר על שלוחתו. בפיו היתה תשובה לכל מותחי הביקורת: "פיק"א מעולם לא התחשבה ב' דעותינו, ולא היתה לי כל השפעה על הח' לטתה. אני עצמי אמרתי בודע שלבני גר' עון לא מגיעה אדמה. אבל אם נותנים לנו — אנחנו לוקחים."

וכן, בה בשעה שח"כ הכהן הסעיר את הציבור בהכרזותיו הפוליטיות, בקע להב מחרשתו של אחיו הלל את אדמותיה הח' דשות של המשפחה. הלל חרש תלם רחב, לאורך חלקות דויד, גדעון והמהנדס חטסון.

מיעוטים

מי רוצה לגרש?

מוסה סלמה אל גורן, בדואי משבט אבר-עירבה שליד באר-שבוע, ביקר כבר פע' מיים בבית-הדין הגבוה לצדק בירושלים. הבקשה שהביא לשם, באמצעות עורך-דינו חיים קאזיס, היתה צנועה מאד: "אל ת' גרשו אותי מישראל!"

בפעם הראשונה בא מוסה סלמה לבית הדין הגבוה לצדק בחודש יוני. עוף השמים הוליד את הקול: "משטרת באר-שבוע רוצה לגרש את מוסה סלמה. הקצין אומר שהוא מסתגן."

בבית-המשפט היתממו הקצינים, ובראשם לוי אברהמי, מפקד מחוז ירושלים, נגדו הוגש הצו: "מי רוצה לגרש את מוסה סלמה? אנחנו לא גרשו אותו."

אם אין כחנת גירוש, אין צו. קאזיס ביד טל את הבקשה. מוסה סלמה חזר לשבטו. ושוב: מדוע? הקצין שבא לשבט אבר-עירבה לא ידע על הבטחות הקצינים בירושלים. הוא ציפה על מוסה סלמה ל' בוא אתו, הובילו אל הגבול, החתים אותו על נייר שהבדואי האנלפכית לא הבין מה תוכנו.

כאשר נעלם הקצין באופק, חזר מוסה ל' שבטו. "אני לא מסתגן; נולדתי כאן, התי' חתנתי כאן וילדי כאן. מדוע מגרשים אותי?"

על שאלה זו יאלצו הפעם להשיב אותם הקצינים, שהבטיחו לא לגרש את מוסה סלמה. השבוע הגיש עורך-דין קאזיס בקשה חדשה לבית-הדין הגבוה לצדק: ש' יבואו הקצינים וינמקו מדוע יגרשו את מוסה סלמה אל-גורן.

דרכי חיים

טיפול בהלם

לפני חודש, בשעות המוקדמות של אחד הערים, זכה ישראל יבלין, תושב רמת' עמידר ברמת-גן, לביקור מזור. גיסו שמואל שטינברג, 28, וחברו יחזקאל אינשטיין, 30,

(המשך מעמוד 10)

לו לפתות אנשים לעבור על החוק, כדי שיוכל למסור אותם למשטרה?

קרקעות

חלקת הכהן הגדול

האדם המושמץ ביותר בעיתוני-הערב ב' שבוע שעבר היה, ללא ספק, ח"כ מפא"י דויד הכהן, בשל הכרזותיו על עתיד הידי- דות בין ישראל וצרפת. לפחות במקום אחד בארץ קראו התושבים את ההשמצות בה' נאה. היו אלה בני בנימינה.

במושבת הבארון החתיקה (נוסדה ב'1922) והמשגשגת, לא הרחק מזכרון-יעקב, השם "הכהן" הוא שס'דבר. המשפחה היתה בין מיסדי המקום והאב, מרדכי, עסקן ציבורי בעל-שם, נמנה גם על מיסדי תל-אביב.

הבנים שמעון והלל טיפתו את המשק, הפכוהו לאחד העשירים במקום, בעוד שה' בן השלישי, דויד, הלך בעקבות אביו ב' שדות הפוליטיקה.

מלחמת-החלוקה. מאז יומה הראשון, היתה המושבה נתונה לפיקוחם המתמיד של פקידים המבארון. הם יעצו מה לטעת, כמה ואיפה לשחק, התערבו בעניינים פרטיים של התושבים. לחתיקי המתיישבים זכורה עדיין מלחמת הפרדסים, מלפני שני דורות.

אז ניסעו לראשונה פרדסים במושבה. הי' פקידים דרשו לעקור את הפרדסים, להתרכז בגידול כרמים ומטעי זיתים. לדעת פיק"א היתה הפרדסנות ענף בלתי-יציב וחסרי-עתיד. איכרים רבים לא יכלו לשאת את ההתער' בות, עזבו את המקום. משפחת הכהן לא התיאשה.

עם חיסול ענייני פיק"א בישראל, לפני שלושה חודשים, מסר אברהם הדס, מנהלה האחרון של פיק"א בארץ, לאירגון איכרי בנימינה, הודעה מחשבלת: פיק"א תחלק חיים 300 דונם אדמה, בין בני האיכרים חסרי-הקרקע.

הנהלת איכרי בנימינה נתבקשה על-ידי הדס להגיש את המלצותיה לחלוקת הקרקע. אך העניין נסחב, מבלי שהנהלת האיכרים תצליח ליישב את מלחמת-החלוקה. העניין הועבר להכרעתה של התאחדות האיכרים הי' ימנית, אשר אגודת איכרי בנימינה כפופה לה. לפני שלושה חודשים הגישה התאחד' דות את מסקנותיה להדס. הוא לא הת' חשב בהן, פעל כראות עיניו.

לסיפוריה נכבדה. אחד הנהגים מה' חלוקה היה גדעון הכהן, בנו של הלל. הוא קיבל את החלקה הטובה ביותר: עשרה דונם ליד הכביש המוביל לחיפה. ברשימת מקבלי הקרקעות הופיע גם המהנדס החיפאי חטסון, אדם אשר בני המושבה לא ראוהי מעולם. גם ח"כ דויד הכהן זכה בחלקה דומה, למרות שאינו תושב בנימינה ומעולם לא עסק בחקלאות.

שלוש החלקות ניצבו במקביל, יצרו גוש פורה של 30 דונם, סניף חדש של הלטפונג' דיה הכוהנית הנכבדה של קרוב ל-250 דונם. שאר התושבים קיבלו חלקות ועירות של ארבעה עד שבעה דונם, רובן אי-שם מעבר

מה שבטוח - איננו בטוח!

ממציאי גלויית-כרמה מקורית זו של תש"ח לא היו בטוחים ככוח איחוליהם. אף שבליבם פעמה התקווה העזה לשלום, לא האמינו בליכך בהגשמתה. לכן ציירו ליד איחוליה-שלום תמונה של חיילים מסתערים, ליד טאנק וממוסים הוונקים לעבר האוייב.

במדניה

(המשך מעמוד 13)

כיבוש יפו, החלו זקני העדה לטפל בשח-
רוורו והעברתו לבעלותם מחדש. הם פנו
לנשיא המדינה, לרבנים הראשיים, לשרים
ולחברי כנסת, העלו חרס בידם.

חיילים מצריים. בעת מיכצע סיני,
חל מפנה לטובה. קציני צה"ל קראו ל-
זקני העדה, ביקשו מהם לקבור חיילים
מצריים בשטח בית הקברות, שהסוכנות כבר
הספיקה להקים עליו עשרות מבנים וש-
אלמונים פרקו את מצבותיו וגדרותיו.

זקני העדה גמלו לחיילים המצריים את
החסד האחרון. כשסיימו את קבורתם, פנו
בשנית אל משרדי הממשלה. "מדוע לא
יחזירו לנו את הבעלות על קברות המור-
סלמים?" שאל מזכיר העדה המוסלמית
סעיד אלחבב: "לא יתכן שכל אחד יוכל
לעשות בקברות ככל העולה על רוחו."
בעמדת המוסדות חלה בינתיים תווה
לטובה. לאחר שקודם לכן הסכימו להקצות
רק 16 דונאם מהשטח לקברות, הסכימו
עכשיו להקצות 40 דונאם. אולם הזקנים
לא חתרו, דרשו את השטח כולו.

דרכי אדם

דיטה בת הכפר

האוטובוס לתל-אביב נע קדימה. יהודית
פורת, בת כפר ויתקין, נופפה לידדה, פני-
תה חזרה בכביש המוביל אל הכפר. השעה
היתה רק שמונה וחצי במוצאי-שבת האחר-
רון, ולא היתה כל סיבה לצעירה השחר-
תורת למהר. היא פסעה הביתה בצעדים
מדודים, שקועה בהרהורים שלמים.

לפתע נעורה ממחשבותיה. מישוה הגיח
מאחוריה באפילה, כרך את זרועו סביב
צווארה וניסה להשיבה ארצה. תחילה חש-
בה דיטה, כפי שקוראים לה ידידיה, כי
מישהו מתכריח מנסה להבהילה. אולם במי-
הרה הבינה כי היתה זאת התנסלות רצינית.
לא בדיחה.

בת הכפר הצעירה (23) והמוצקה לא איב-
דה את שלותה. בתנועת גידור זריות השי-
תחררה מחיבוקיה, פנתה אחורה לראות
את מתקפה. לפנייה עמד גבר גמור, רזה
במצבת, בעל פנים שחורות. הוא לא עשה
רושם מסוכן במיוחד. אולם בידו אחז סכין
שלופה.

בחורות רבות היו מתעלפות במקום. לא
דיטה. בשלחה עילאית הסירה את משקפיה,
הכניסה אותם בזהירות לכיסה, וניגשה ל-
היאבק עם המתקיף. הגבר הצליח לתפוס
אותה מחדש, ניסה לגרור אותה לכיוון
חלקת-חירס סמוכה. בתיגרה נפצעו אצבעו
תיה של דיטה מלהב הפגיון. אולם גם
התוקף קיבל את שלו: אחת מאצבעותיו
נתפסה בין שיניו הבחורה, שנשכה אותה
בכל כוחה. "אם תצעקי", נהם התוקף, "אי-
הרוג אתך!"

טרטור אופנוע. יהודית לא גבהלה,
צוחה במלוא גרונה. מרחוק נשמע טרטור
אופנוע; התוקף גבהל, הרפה מקרבנה, הסי-
תלק לכיוון חלקת-החירס. שם הוציא זוג
אופניים, גמלט לתוך החשיכה. פחדו היה

כח כולנו חוסנים

שנת
בטחון
וחסכון

בנק לאומי לישראל בע"מ

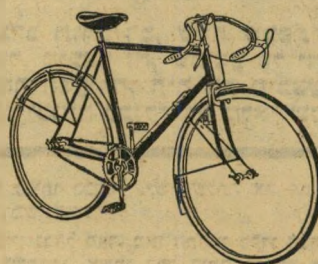
רק אצלנו תמצא את אשר

"הדרך לאושר"

שיטה אמריקאית חדשה, בלי
דמי שדכנות. משרד שידוכים
חדש המתנהל בסודיות מוחלטת,
לפי השיטות החדשות אשר
הונהגו בארה"ב. מחלקה מיו-
חדת להתכתבות למטרת ניי-
שואין עם מועמדים/ות בארה"ב.
פנה אלינו עוד היום לפי
הכתובת ת.ד. 12015, ת"א,
ותקבל פרוספקט מלא בצרור
כתובתנו.

רכב תחרות

בשיא המהירות

אופני הפרדה

חרש אופן

אולפניות לאנגלית

ללימוד מרוכז (2 שעות ביום)
נפתחות בבית-הספר לשפות
„קדימה“ בן-יהודה 74, ת"א
למבוגרים ולתלמידי בתי-ס
התיכונים מכל הדרגות —
(שיחה, כתיב, דקדוק, סגנון
וכו')

וכן: קורסים לעברית, אנגלית
וצרפתית למבוגרים (מתחיל-
לים ומתקדמים).

קורסים לאנגלית לתלמידי ג',
ד', ה', ו', ז', ח' יסודיות; ה'
ו', ז' תיכוניות לפי שיטה
קלה.

פרטים והרשמה: מ-9-12
לפניה"צ — 9-3 בערב (פרט
ליום ו').

קרוב נסיון לאונס פורת
השיניים ניצחו את הסכין.

שנה טובה

ומועדים לשמחה

מגידו

אחים בזרנו בע"מ מייצרי סיגריות

חנויות הרהיטים של תל-אביב

שנה טובה לכל הלוקחות מאחלת
חנויות הרהיטים המובחרת בהרצל 56
אוש'נסקי

בחנות תמצאי ספת פינה מיוחדת המשמשת גם לשינה בסגנון חדש
ביותר. חדרי שינה נוחים ואינטימיים, קומפלט חדר אוכל לפי
טעםך — והכל בתנאים נוחים.

לכבוד החגים הופיעו אצל
א. זוזובסקי
ברחוב הרצל 39

מערכות הריהוט החדשות ביותר: חדר אוכל מודרני — מזנון
ספריה מודל אומנותי. פינות הול ופינות סלון נחמדות ומרהיבות
עין — דוגמות מקוריות.

הכל מתיקר!
אבל אצלנו עוד אפשר לקנות

רהיטים

במחירי בית-חרושת נוחים ובתשלומים.

חדרי שינה, ארונות, ספות, כורסות, ארונות ספרים וכו'.

הרהיט
רחוב בן-יהודה 78
שנה טובה!

בית-חרושת לרהיטים ב. ג. את. א. לוינשטין
מאחל שנה טובה לכל לקוחותיו

דוגמות חדישות ביותר בבית-המסחר לרהיטים
לוינשטין

בית החרושת: מרכז וולובלסקי, ת"א
רחוב הרצל 43, ת"א
מלפון 83575
בית המסחר: רחוב 2, מלפון 82525

חדרי אוכל — רהיטי משרד — ספריות
מוכנים וזמינים

מיטב האיחולים לשנה החדשה לכל לקוחות

החנות לעדיני הטעם: קרמיקה, מנורות,
ריהוט זעיר, מתנות אומנותיות ועוד.

ככר מלכי ישראל 10 — פינת רחובות פרישמן אבן גבירול —
טלפון 26149.

האשמה: רצח. אהרן ברור, האיש המואשם ברציחת אשתו ליזה ברחוב פרישמן בתל-אביב, בקירות סכין, מובא לבית-המשפט. למרות שהיה כבול, בידי וברגליו, התחמק ברור מידי שומרים, ניסה להתנפל על צלם העולם הזה, נתפס ברגע האחרון על ידי השוטרים.

רות זאת אהבה אותו מאד, קיוותה שי באחד הימים יעזוב את חנה, יהפוך אותה לאשה המאושרת בעולם.

אלברט חשב אחרת. הוא ראה בשושנה מקור הכנסה בלבד, גבה ממנה את כל הכסף שהניחו הלקוחות על שולחנה. לפני חודש, כשהיה נדמה לו כי שושנה מתרשלת בעבודתה, סילק אותה מן החדר ששכר למענה בבית-המלון. שושנה חזרה לביתה בכרם התימנים, סיפרה את הבושה לחבריה. הם החליטו לנקום באלברט.

באחד מלילות השבוע שעבר חזר אלברט לדירתו, מצא אותה פרוצה. הרהיטים נש-רפו בזמן העדרו. הוא פנה למשטרה, מסר לחוקרים את שמה וכתובתה של שושנה. היא נעצרה מיד, כחשודה בקשירת קשר להצאת הדירה.

יותר **שונאים**. שעות אחדות אחרי שנחקר במשטרה בענין הצתת דירתו, מצא אלברט את עצמו שוב לפני שולחן החוקר. הפעם היה הענין רציני יותר: הוריה של נערה יפואית בת 15 האשימוהו באונס בתם. כששחרר השבוע בערבות של 700 ל"י, חיכו לאלברט היפה בחוץ יותר שונאים מאשר היו לו אי פעם.

כל ישראל

האמיתי והמזויף

המועצה למניעת תאונות-דרכים זכתה לשתוף-פעולה מיוחד במינו, כאשר התחילה השבוע את מיבוצה השנתי לבחירת הולך-הרגל הזהיר. בין השופטים שי יצאו לרחובות תל-אביב עם פתחת המייד צע, היה גם אייב ששון, קצין משטרה הודי, שתפקידו למנוע תאונות דרכים בעירו, ואשר הגיע ארצה כשופט-אגרוף במכביה... **מפתבר** כי משלחת הנוער הציוני לפסטיבל מוסקבה הופיעה מאז שובה ארצה במספר הצגות גדול בהרבה מאשר בברית-המועצות. הסיכום עד כה: 17 הופעות, לעומת שש במוסקבה... **שעון וואקום** בצורת סוס קטן מבאקאליט, יוצא בקרוב לשוק, לעזרת הנהגים. הסוס, המצאה גר-מנית, יגיב בנענוע חלקי-גופו השונים, כל פעם שחלק מן המנוע אינו פועל כסדרו. אם יתן הנהג יותר מדי דלק, למשל, יוריד הסוס את ראשו. מכון התקנים הישראלי, בדק את הסוס, מאז שהוא חוסך 5%-10% של בנזין... **מספר הפקידים** העוסקים בחישוב משכורות עובדי-המדינה מגיע לכמה מאות. 200 מהם ישארו ללא עבודה, כאשר תופעל שיטה מכנית לחישוב המשכורות... **וולף יודלביץ'**, חרשתן כפרסבאי וותיק, הנהיג תקדים במפעלו: ביום השנה הראשון ליטוד המפעל, נשא על חשבוננו את כל הוצאות טכס-הנשואין של שניים מפועליו, שנערך בבית-החרושת.

לשוא: רוכב האופנוע חלף על פני יהודית מבלי להבחין שמהו אינו כשורה.

דיסה רצה לכיחן הכפר. נהג מכונית פריט ששמע את סיפורה מיהר לנתניה, להני עיק את המשטרה וכעבור חצי שעה, כבר צעד הגשש בעקבות האופניים. סימני הגלגלים הובילו למושב גאולית'מן, לביתו של אבר'עסה, התושב הערבי היחידי במושב. מוחמד (17), בנו הצעיר של אבר'עסה, נר-אה מופתע מאוד מביקור השוטרים.

כאשר נקראה דיסה לזהות את מתקיפה, מבין שמונה גברים שהועמדו לפניו במסדר בחדר חשוך, היא זיהתה את מוחמד. תחילה היססה. אולם אחרי שביקשה ממנו לאחוז בצווארה מאחור ולחזור על הפסוק „אם תצעקי אהרונ איתך", זיהתה אותו בבטחון. למוחמד היתה גם אצבע נשוכה.

חזרה לבית-הספר. בכל פרשת ה'נסיון לאונס ראתה יהודית רק מקרה פועט, אם כי בלתי-נעים במקצת. חשובה הרבה יותר נראתה לה עבודתה בבית-הספר החק' לאי על-שם חיים חיצמן, ליד באר-שבע.

כאשר נקראו בני המושבים לעזרת העיר, לים, לפני כשנתיים, היתה דיסה בין ראי שוני המתנדבים. היא התמסרה להוראת עולים החליטה להקדיש את חייה להדרכת והוראה. עתה, בשבתה בכפר-יתקין, הרחק מבית-ספרה, עיצבנה אותה החקירה המש-טרית. היא רצתה לחזור לתלמידיה ול-דברים החיובים יותר של החיים.

פנעים

אלברט היפה

חייו של אלברט אפריגאן היו סוערים מאד. הבחור הצעיר (27) והיפה היה מפורסם בשטח הגדול ביפו בהצלחתו עם בחור רות. מיד אחרי שהשתחרר מהצבא, למשל, נפגש אפריגאן, יליד מרוקו, עם חנה, אשה נשואה מחיפה. הוא שכנע אותה לעזוב את בעלה, לעבור אליו.

עד מהרה ביסס אפריגאן את פרנסתו על חנה. האשה הצעירה והיפה, הפכה לאחת היצאניות המבוקשות ביותר בשטח הגדול. במרוצת השנים הצליחו השניים לרכוש לי-עצמם דירה נאה ברחוב בריכוכבא בתל-אביב, בתוספת חלק בבית-קפה מבטיח בי-יפו. תנה ונתנה את מקצועה, ניסתה להתי-חיל בחיים חדשים כאשר החוקית של אלי-בט היפה.

אולם משהורעו שוב עסקיו של אלברט, שהרבה לשחק בקלפים ובמשחקי-קוביות, חי-פש דרך ישנה ובדוקה להגדלת הכנסותיו. לא היו לו עסקים: הוא מצא את הנערה המתאימה, חזר לעסקים הישנים באחד מ-בתי-המלון בתל-אביב.

הכנסה במוחה. שושנה ברוזילי, תל-אביבית בת 20, ידעה שאלברט נשוי. למי-

שיאים נשברו בסימונות במכביה החמישית, אלופים חדשים צצו בין לילה,

שיאי החתיכות

מתח גבוה! שורר בשעת תחרויות הסיוף, שנערכו בבית ציוני-אמריקה בתל-אביב. היה זה מתח גבוה פשוטו כמשמעו: חוסייחש' מל (נראים בבירור בתמונה), חוברו לחרבות, רשמו באופן אוטומטי את הפגיעות של הסייפנים, בחליקס נורות חשמל.

רק זהב? שואלת השחינית ההולנדית הצעירה דורה ואגנר בהתבוננה במדליה ש' קיבלה, עבור מקום ראשון ב'100 מטר חתירה', לפני ההונגריה גאראי (שמאל).

על הגובה נמצא מלך האתלטים במכביה ה' חמישית, האמריקאי מייק הרמן. הרמן בן ה'20 הוא אלוף המכביה בקרב-עשור, אם כי לא הגיע להישגיו בניו-יורק. אחרי הרמן, שהיה הפופולרי בין האתלטים, זכה במקום השני האתלט הישראלי דוד קושניר.

הנבחרת הדרום-אפריקאית, ואילו בסגנון הקלאסי (יהודי-רומי) ניצחה הנבחרת הישראלית. תחרויות ההיאבקות משכו בעיקר קהל גברים ורק נשים בודדות נכחו בהן. יותר מהמתאבקים עצמם, התאמצו השופטים, בעוקבם אחרי כל תפיסה.

שופטים ושפטים על זירת הזירה שרון ברמתינג, שם התנהלו במשך שלושה ימים תחרויות ההיאבקות בסגנון חופשי וסגנון רומי-יהודי קלאסי. בסגנון חופשי ניצחה

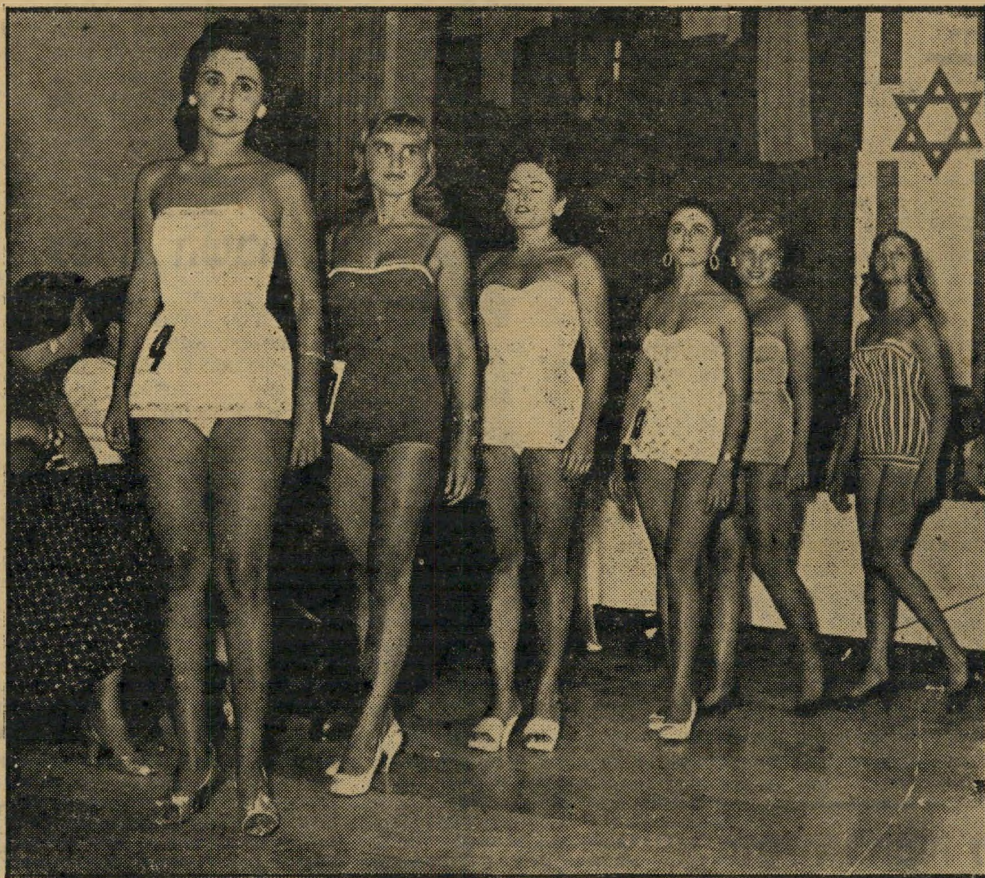

ראשונים תמיד הרולד ברומברג, הרץ הגינני מדרום-אפריקה, חותך את חוט הגמר בריצת 100 מטר, בה השיג שיא ישראלי חדש, בזמן 10.4 שניות, העומד על רמה בינלאומית. הרולד ברומברג שבר גם את השיא הישראלי בריצת 200 מטר.

כדג במים שוחה. ראובן שפע (שנפר), השחיין הישראלי שזכה במקום הראשון במישחה 200 מטר חזה. ניצחנו של שפע, שזכה במדליית זהב, היה מפתיע. מאחר שהוא השיג שחיין ישראלי אחר, גבריאל נסט, אחד המצטיינים למרחק זה, שהיה מקדימו תמיד בתחרויות.

אל המים קופצת האם תחרויות הקפיצה למים אולם כבר נערכו מס

אולם לא פחות התלהבות עוררו בין קהל הצופים בנות העם היהודי וחתירות השיא

הפיניש לקריאת הגיעה רק נערה אחת, שזכתה בתואר המלכה: רביס אילנה פז (פלוקוביץ') מחיל'הים, מלכת ה' יופי של חזיה ומשתתפת בצעדת ארבעת הימים.

מוכנים - הכון - רוץ... תחילת המירוץ לבחירת מלכת המכביה, בנשף האלופים, שנערך במלון המלך דוד בירושלים. למירוץ התיצבו 17 נערות מכל חלקי הארץ, שהמכנה המשותף ביניהן היה התעסקות כלשהי בספורט. לריצת הגמר נשארו רק ארבע נערות. הסגניות: מורת ההתעמלות הירושלמית מירה גולדפיין וחברת להקת פיקודי המרכז שיבולת דהאן.

הואבים

הנמר

הם ספורטאים מכל ארצות תבל, נציגי הסגל הדיפלומטי וסתם אזרחים ירושלמיים, שלא יכלו להתאפק מול שפע כזה של חתיכות בבגדיי. הם הקיפו אותן מכל צד, ניסו כמעט לבלען. כל אחת מהצופים הנלהבים רצה למשש ולהיכחח במו ידיו אם אמנם יש למועמדות לתואר מלכת המכביה שרירים של ממש. כמה מהבנות הוכיחו בהזדמנות זו ידיעה לא מעטה במקצועות האיגרוף, ההתגוששות והגידוד החשובים.

למרות שלא זכתה בשום תי, אר, היתה נירה שוורץ ה' פתח תקוה אית הדמות הבולטת ביותר בין המתחרות. בגדיהם הנמר, הבלית את גופה האטלטי.

ת הצעירה רינה מנדלסון. כנה רק בסיום המכביה, תחרויות דאווה מוצלחות.

אכתקדוק פלותי

כלל ועיקר, אם כי אין אני גם שיא הגבריות, כמו, נגיד, אלביס פרסליי או ראף ואלונה. בכל זאת אני לא נראה גרוע, בהתחשב עם 174 ס"מ גובה, בלונד שערי וכחול עיני. על זו שתרצה לענות, להתחשב בכל הנתונים שקושי קשו לעיל. אינני מלאך, אלא אדם, ולכן רצוי שלא תהיה מכוערת. כן כדאי שתהיה תל-אביבית. רק מה? אחת שמתה אחרי כובע אדום — חבל על מאמציה. אפשר להשיג כאלה 10 בפרוסה, ולא דווקא דרך, רותי."

★ ★ ★

מה אינני רוצה להיות: אחת מאותן עקרות הבית, החושבת כי כאשר בוקע השחר, עליה לפנות את השברים.

★ ★ ★

דווקא כן צנחן

"אל תשאל אותי מדוע אני רוצה להתכתב דווקא עם צנחן." כותבת (1042/63) בת ה-17, "מפני שגם אני לא יודעת." היא לא מספרת יותר כלום, פרט לעובדה שהיא גבוהה למדי ודי יפה, ושיש לה סימפטיה לבחורים יפים. כנראה שיש לצנחן משהו שאין לשריונאי. השאלה היא: מה?

★ ★ ★

הקאליפסו, שאתם אוהבים כל כך לרקוד לקצבו, מקורו ברכילות. בתקופת העבדות באיי הודו המערבית לא הורשו העבדים במסעים לשוחח, הורשו כן לשיר, כיוון ששירה היתה מוסיפה קצב לעבודתם. הם שרו את כל החדשות, כל הרכילות. ואגב, הקאליפסו איננו תופעה חדשה כרוקירול. הוא פרח בשנות השלושים, גוע בשנות הארבעים וקם שוב לתחייה.

★ ★ ★

שחור כמו טיילור

חשוב מאד ל(1042/64) שתתענייני במוסיקה או משחק, חשוב עוד יותר שיהי בעלת שיער שחור. כמו ליו טיילור, אומר הוא.

את יכולה להיות תל-אביבית או ירושלמית. הוא בן 21, ירושלמי, ואת השאר יספר לך. אם את מעוניינת, כמוכן.

★ ★ ★

ציפקה הגיינטי: כיצד להיפטר מרומן מסתובב, תשאלו? (1) תני ליחסים להחמיץ, עשי אותו קנאי, היי בלתי משתפת פעולה וקשה, ולבסוף בחרי בהזדמנות הנכונה למריבה גדולה וטובה. (2) התחילי למלמל רמזים קטנים ועצובים למשפחה ולידידים. האנטי מספר פעמים ואמרי כמה שהחיים קשים — עד שכולם ידעו. ואז כתבי לו מכתב ארוך, רטוב בדמעות. (3) דברי אתו בגלוי.

ציפור קסנה לחשה לי ש...

הדבר הראשון שביקשה לאה דגנית לראות, אחרי פציעתה בתאונת דרכים, היה ראי... מאד חזרמני מצדה של רינה וייס ללמוד רכיבה על חספה, אולם מדוע מוכרחה היא לעשות זאת דווקא ברחוב דיננוף? אינכם יודעים מיהי רינה וייס? לא חשוב, בעצם.

מנסה בצורה זו למצוא בת ולהתקשר עמה בכתב, או — וזה כבר עניין של אופי — בממש.

"בשביל להראות שאני לא חיה פראית, אז אני רוצה להצהיר שאני לא שותה, לא מעשן, למרות שאני כבר בן 19, אך בניגוד לדג-פרא — כן מושק בחורות. אבל באמת שאינני דון ז'ואן. אינני אחד מאלה הנוטים להפגין את צנחנותם ברחובות העיר, אלא במרחבי הארץ, שאותם אוהב לעבור ברגל. אינני שחצנחן.

"אני בוגר תיכון, שונא את מאפו, סמולנסקי, מיקי ספילין, אך מת אחרי שטיינק, פו, עגנון, שו ומשוררי התקופה הדיקטוריאנית. מתעב אנכי את ביל היילי ואת המוסיקה המודרנית, אך מוכן לבלות ערבים שלמים עם מקצבי האיים הקאריביים, הפאסיונים של באך והרקודים של ורדי. שכן בילוי של ממש אינו דשדוש רגליים מדוני גרונות לקצב הצה-צה-צה, אלא ישיבה בצחצח ליד המקלט, טיולים וכיוצא באלה. כלב גם מי שלא אוהב ספורט, לשם מיבחון נוסף של עצמי: אני נראה כקאוזימורו

נערת השבוע

גוף נהדר זה, על כל אבירי, שייך לשרה'לה זמיר. היא איננה רק מתקשטת בביקיני: היא באמת אוהבת לשחות. גם לישון הרבה. ולמרות שהיא חתייה כה כזה היא גם נערה חביבה מאד ומסבירה פנים. ועתה, משראיתם את תמונתה, תוכלו להבין מדוע קיבל קצין העיר, בתקופת מערכת סיני, מברק ממפקדת חיל שריון: "גא לה עביר את סמלת זמיר אליו נה." אינני יודעת אם זה בדיוק מה שגרם לנצחון במלחמה, אך בוודאי שלא הזיק לה.

אלה המיטיבים להכיר, כמוני: נטו לשכנע אותה להסתפר שוב. בשיער קצר היא ממש מוחצת. בחייה האזרחיים שרה'לה עובדת כפקידה בחברת ביי טוח. היא בת 23, ילידת הארץ, ואפשר לפגוש אותה לעתים קרובות בברכה העירונית של תל-אביב. כשאני במים, היא מוסיפה להשתתף, למרות שאם תשאלו לדעת, השינוף שלה כבר מושלט.

"אני מבקש דבר אחד," כותב נפתלי קנול מוונצואלה, במכתב למערכת. "אם לא קשה לכם, מסרו ד"ש לכל חבריי לנשק לשעבר וכן לחברותי... אני נמצא כאן הרבה שנים והרבה מכתבים שכתבתי חזרו אלי, כיוון שהכתובת אינה ידועה. כמו כן, ד"ש לרותי שלכם, היא באמת חבובה. לפחות לפי צורת כתיבתה."

כתבתו, לאלה המעוניינים:

M. Knoll, Av. Manuel Felipe Tovar, Ed. Farol Ap. 8, San-Bernardino Caracas, Venezuela.

★ ★ ★

ממחלקת החפצים האבודים שלי: "...היא עמדה בתור להצגה ראשונה בקולנוע ארמון, ביום השני, 2.9.57. רציתי להציע לה אחד מכרטיסי-החיל שהיו עמי, אבל לא היה לי אימץ. היא היתה עם חברתה. אחרי, בקולנוע, ישבה לידי. כסא אחד הבדיל בינינו. כסא ריק. יכולתי לעבור ולשבת לידה, אך לא היה לי מספיק דם. לא יושבתי. לבושה היתה מכנסיים שחורים ארוכים, זנב סוס היה לה, ותק גדול-מידות. היא מצאה תן בעיני עד מאד..."

"ברחוב ראיתי נעלמת עם חברתה בים האנשים. אחרי, כשראיתי את אורות חיפה הנוצצים ממרחק, שאלתי את עצמי היכן היא עתה ואם אוסיף לראותה... רותי! מצאי לי אותה! אני חייב לראותה שנית!"

ברצון רב, הביבי, ברצון רב, אולם אתה מתעלם, כנראה, מן העובדה שכמעט כל נערה שנייה לובשת מכנסים שחורים ארוכים ומסתובבת בזנב סוס.

אם זיהית את עצמך, נערה, העבירי מכתב אלי, המשך יבוא.

★ ★ ★

כובע אדום — 10 בפרוסה

יש לי הרושם שהצנחנים שלי יתחילו לבקש גם את כתבתו של (1042/62). לא רק צנחנים. גם נערות.

"אני אחד מאלה שסטודנט מחוכם כינה אותם במדורך בציניות עדינה, "פאר האומה". הרג אותי בזה. אז ניתח — הסטודנטים הם הם החכמים, הם החתיכים, הם ילדי הפלא של דור הקובלט והאגאסון.

"בטח כבר ניחשת מי אני בערך. אז אני לא סמרסט ארגמני — ויש כאנה למכביר — לא נער מפקדה או אפסניה, אלא סתם חייל קרבי ביחידת הצנחנים, שיש לו מה שנקרא בעברית טובה, גאחתי-יחידה.

"טוב, אז זה לא מוסיף ולא מוריד מהעסק. אז אני

כן, אני מסכים...
אסקוט טעיימה יולטר
טובה יולטר!

מקור

מסעות אל העבר

הקרב על המנורה (מאת יעקב ויני, הוצאת דפוס ישראל, 254 עמודים) הוא מחזור של ארבעה סיפורים, שזורים על חוט משותף. החוט: העבר המפואר של עם ישראל בארצו, וההתנגשות הבלתי פוסקת בינו לבין ההתחלה.

בכל סיפור וסיפור פועל העבר על הווה באמצעות חפץ עתיק מסוים, או מבינה קדומה. כך, למשל, עוסק גיבור הספור בשבי מצדה בחיפושים אחרי טבעת כסף, שניתנה לעזרה עזרה בגות על ידי קצין רומי בעת המצור על מצדה וגולה ממנה על ידי הקנאים של אלעזר בן יאיר. ה' עזרה עצמה נצלה מן ההתאבדות ההמונית של מגיני מצדה, כאשר נשלחה על ידי אלעזר לחפש את הטבעת, אשר הוטמנה על ידי קנאים במורד ההר — ושובה ונפלה לידי ידיו הרומי.

מחפש טבעת נתקל ביחס מוזר מצד כל הסובבים אותו. אולם הוא נתקל גם בבחינת דמותה של אותה בגות קדומה, הנשואה טבעת כסף עתיקה על ידה הימנית. עיקבו אחרי בעלת הטבעת, המצטיינת בחיבה בלתי רגילה לגברים בלונדיים, ובואו אל צוק מצדה ביום השנה ה-2000 לנפילת המבצר, מעלים את הסיפור כולו אל פיסגת-הסיים הרומית.

במרכז הסיפור השני, יסודי אבשלום, עומדות השקפותיו המוזרות של סטודנט ירושלמי על ידאבשלום, המתנוססת במרכז עמק יהושפט. בניגוד למורה, פרופסור אליאס, רואה הסטודנט שלמה פיון את עמק יהושפט כמרכזו של מרד נצחי. מרד הבן נגד אביו. מרד הצעירים נגד הזקנים.

הגבולות בין הזמין והמציאות מטשי טשים לגמרי, כאשר מותקף פיון על ידי כנופיה ערבית, בעת טיולו בקירבת ידאבשלום. בחברת הפרופסור ואחייניתו, גומי, הוא מוצא את עצמו בתוך ידאבשלום. ב' אולם נסתר, בו מוכרו הארכיון המלא של פשעי המתינות ואהבת השלום של דוד המלך. במקום זה יושב שלדו של אבי שלום לרון את יהודי כל הדורות — החל במיתוס על קידוש השם וכלה בקרבנות מדיניות-ההבלגה של היישוב העברי בארץ.

עקיבא והמטרוניטא. הסיפור השלישי, הצבוע השחור, נשזר סביב מעברי המים העתיק המתמשך בין בצות כבארה, אשר בשומרון. לפי האגדה נקבר במקום זה טיגוס רופוס, מושל קיסריה, אשר רצח את אחת, לאחר שזו בגדה בו עם רבי עקיבא ותורמה את תכשיטיה לקניית נשק למורדים היהודים. כעונש על מעשה זה הפך רופוס לצבוע שחור, וצאצאיו, צבועים שחורים אף הם, שומרים על מקום קבורתו עד היום הזה.

אחד מקרבנות הצבוע הוא עמיהוד, איש חת שוני הביטריה. השפעת הצבוע ה' שחור הופכת אותו לחובב אלימות מושבע. אין הוא מסתפק בהעלאת מעפילים בחוף טנטורה, אלא מתעסק לפוצץ את תחנת הראדאר הבריטית במקום. יתר על כן, מחלת-האלימות מתפשטת, דבקה בחוגי נוער גרמנים.

מנורת בנימין. הארוך והמורכב ב' סיפורים הוא, ללא ספק, הקרב על המנורה — רשימותיו של מיכאל שאמס, מודד מוס' מן, שנרשמו במחנה המעצר בלאטרון, ב' השפעת קדחת הכלא.

הקדחת נתנה את אותותיה במציאות המזרחית, אליה נקלע שאמס, בעת עבודתו בסבריה. הכומר בנזבנסטורה, הרופא האנגלי רוברטסון, המושל הפרסי יאזון, המנהיג הדתי המוסלמי, הכהן השומרוני, המתכוון ללילי, הלאומנית חרמונה ושאמס עצמו — כל אלה מחפשים את מנורת בית-המקדש, אשר נעלמה מרומא, הגיעה בדרכים עקלקלות לארץ, נפלה לידי מורד יהודי בשם בנימין, שהקים ממלכה בסבריה במאה השביעית לספירה, ונקברה אישם.

המחפשים היהודים זקוקים למנורה כדי להוכיח את זכותם על הארץ בכלל ועל הגליל בפרט. הלא-יהודים נעזרים בתככים, צייראסר וחייילים של הדיכוייה המוסטת, כדי למנוע הוכחה היסטורית זו. פרשת המנורה לא היתה ולא נבראה, ממש כמו טבעת הכסף של שבוייה מצדה, או המבצר השחור, אולם האולם הלבן, אשר בפנים ידאבשלום, אולם אין זה פועל אף כמלוא נימה בקסם הסיפורים ובאווירה המיוחדת האופפת אותם — וזהו בדיוק הדבר אליו נתכונן וינשל.

סיפורו של שליו, העולם הזה" המלווה את הפועל פתח תקוה מלבסים ואהבה חובשית

מתוך ששה מיסחקים ניצחנו בשניים, ויחס השערים גם הוא לא נורא. החברה כבר עייפים מאד וסטלמך פצוע. אף על פי כן אנו מקחים שבמזרח הרחוק נצליח לשפר קצת את הרושם של הצימפונים של ישראל. העב היחידה המעיבה על המסע היא חזרתם של שלושה מאיתנו. בסוף החודש הזה צריכים לחזור לישראל סטלמך, חלדי

ישראל! בוז נאצרי! כאילו שיחקנו נגד הנבחרת המצרית ולא נגד נבחרתם הם. אבל הקריאות לא עזרו. יש להם בקבוי זה אחד שהוא פרופסור לספרות. הוא רופא לפי מקצועו, ומצטיין מאוד במשחקי כדורסל, טניס ושחיה. גם בכדורגל לא חסר לו כלום. הוא רק בו 34 וזרח. כל ארבעת השערים שספגנו במשחק זה היו טפשיים. בדקה ה-11 הבקיע הקיצוני שלהם את שערנו, ושלוש דקות אחר כך השתה רצני את התוצאה. אפשר היה לשי מור על תוצאה זו עד סוף המישחק. שוב הצטיינו ויטוקר ורוניק. רוניק הצליח כל הזמן להכניס את חלוצי הדנים למצב גבול, וכל הקהל צחק מהם.

שני שערים ספגנו בדקות ה-31 וה-35. את הרביעי בדקה ה-60. ראוי רק לציין ש' השופט היה חד-צדדי מאד. למרות הנצחון עלינו החליטה קופנהאגן להחזיר להפועל ב'יקור בארץ. ייתכן שהם גם יביאו את ה' חברות שלהם עמם, ואז תהיה לכם הזדמנות ללמוד מה זה דניות.

★ ★ ★

נחשים באוטובוס

כי מסכנים בסיר היו בטח ויטוקר ובוניו קאופמן. חברת התעופה ה.א.א. אירגנה כאמור את הסיר של הפועל ב' אירופה ובמזרח הרחוק. התברר שהיו שני מקומות נוספים, ולכן הביאו לסיר את אשתו של ויטוקר ואת החברה של קאופמן. החברה עוררו לא במעט את קנאתם בסי' פוריהם על האהבה החפשית בדניה. והם לא יכלו להשיב כלום, מפני שבהולנד גיסה מישו לקבוע פגישת עם חתיכה הולנדית, והיא באה לפגישת עם האבא והאמא שלה.

החברה אומרים שנוכחותה של אשתו של יעקב ויטוקר היא הגורם הישיר לכך ש' שוער זה הפך פתאום לכוכב הקבוצה, ששמעו הגיע לכל אירופה ושלא פעם הציעו קבוצות ורות לקנותו.

בנוכחות הנשים מרגשים הבחורים את עצמם כבולים במקצת. כך, למשל, כשהיינו צריכים לחזור מסדאן, שם הפסדנו לקבוצה צרפתית, לעיר גלן שבהולנד, במרחק של 400 קילומטר, היה לנו מיקרופון ורמקול במכונית. המלכסים הוכיחו שאם דברים אחרים אינם יודעים כל כך טוב, הרי תכנית רדיו הם מסוגלים לערוך מצויין. נחום סטלמך לקח את המיקרופון, ערך תכנית שהכוכב הראשי בה היה מולא סגל.

סגל התגלה בנסיעה הזאת כמספר לא קטן, ובדיחותיו מזכירות בדיוק את הבדיחות של שייץ גלור. הוא התחיל לשדר כל מיני שידורים מפולפלים והחברה כמעט התפסקה עד שלפתע הוא הפסיק את ה' שידור. מה יש? הוא נזכר שבאוטו יושבות הנחשים — הכוחה נגשים — והן לא הבינו את סוג ההומור שלו.

מספר לא פחות חזק ממנו התגלה כאן ציריק. ציריק טוען שכל הנסיעה היא בשי' בילו קייטנה ונופש, מכיון שלא שחק ב' אף מישחק אחד. מה שמפריע לו, אלה רק הנסיעות באוטובוסים, המירידות לו את כל המשקל שהוא צובר בשעות המנוחה. ציריק זה כמעט ולא היה חוזר לארץ. בדרך מהולנד לבלגיה עברנו ליד בית-החרושת ירדנו קצת להתאזרר מהנסיעה הארוכה, אבל לציריק אמרו שנעצרו כדי לקבל אוכל במזון הנמצא בתוך היער. ציריק היה כל כך רעב שהוא התחיל לרוץ אל תוך היער. החברה גמרו להתאזרר ויצאו להמ' שך בדרך, אבל התברר שציריק הקטן חסר. התחילו לחפש אותו ביער, ועבר זמן רב עד שמצאו אותו.

ציריק נוהג לשלוח לחברה שלו במלכס גליה מכל מקום שהוא מבקר בו. כנראה שזה הרגיו אותה שהיא לא נסעה איתו, וזכרם אחד הוא קיבל גליה, עליה מצוירת כיכר דיונוגוף בתל-אביב. היא כתבה עליה: "אל תשחין. גם אני מבקרת במקומות יפים". מאז לא יודע ציריק מה לחשוב.

★ ★ ★

שעוריה בדרך

נחנו מתקרבים לסניגור. עז' א'ה המאזן שלנו הוא לא כל כך גרוע.

כ' ששמעתי בזמנו את דני קיי שר את השיר הנפלא קופנהאגן הנפלאה, הייתי בטוח שהוא מתלוצץ. סוף-סוף הוא רק ליצן, ואם הוא אמר שקופנהאגן היא העיר הנפלאה בעולם, זאת בטח איזו בדיחה טובה. עכשיו, כשאני במטוס חברת ה.א.א. המסיע אותנו למזרח הרחוק לשורת מש' חקים אקזוטיים, אני יכול לאשר את שירו של דני קיי בבטחון גמור: קופנהאגן היא באמת עיר נפלאה. ואני אינני ליצן.

ביקרתי כבר בהרבה ערים באירופה, וקופנהאגן היא היפה שבהן. יש בה מרכז מסחרי, שהוא העתק כמעט מדויק של ברודוויי. בלילה מרצות כאן עשרות כת' בות'פירסומת מוארות בניאון וזרח, סלג' רמות החדשות מופיעות באורות על קירות בנייני-הענק, והתנועה ברחובות גורשה וצ' פופה מאוד. אולם מה שעושה את העיר יפה במיוחד, אלה החתיכות שלה.

בארץ לא היתה לנו הזדמנות להכיר חתיכות דניות. אפילו החתיכה הדנית ה' רגילה ביותר ברחוב יכולה להיות אצלנו מלכת יופי. לחברה במלכס ממש יצאו ה' עיניים. כל אחת כזאת מחייכת בלבביות, והיא חברותית מאוד ונכנסת בשיחה איתך, אפילו אם אינה מבינה את שפתך. חוץ מזה המושג הנפוץ כאן הוא אהבה חופ' שית. אי-אפשר להגיד שזה בדיוק כמו במלכס.

★ ★ ★

מה שהדנים כתבו

ה' גענו לקופנהאגן אחרי סיור קצר ב' בוינה ונודדים בין ערי-השדה של הולנד וצרפת. פשוט התגעגענו לבלות ימים מס' פר בעיר גדולה. בשדה התעופה קיבל אותנו גדוד שלם של צלמים ועיתונאים. כתבו עלינו רשימות כאלה בעתונים, שהתחילו לקבל רשימים של שגנון-גדלות. הם רק שמ' עו שיצאנו נגד רוסיה ה'21, וזה הספיק. הצרה בכל מקום היא עם היהודים המקר' מיים. אלה מתנפלים עליך ולא נותנים לך לזוז. חשבנו שלפחות בדניה לא יהיו כל כך הרבה יהודים. טענו. כבר בערב הראשון סחבו אותנו למועדון הכוח המקומי, וכל אנשי הקהילה ערכו לנו קבלת-פנים ציונית. בכל מסיבה כזאת רוצים היהודים המקר' מיים שאנחנו נעלה להם את המוראל ונעשה מצב-רות. כך שבכל מקום אנחנו צריכים לשיר לפחות שעה. אפשר היה בקשת גמור לעשות מהפועל פתח-תקוה קבוצת זמ' רים. בזמריה הם בטח יקחו מקום ראשון. למחרת היום ערכנו מישחק-מיבחן. על המישחק הזה לא כתבו בעתונים מפני שהבושה היתה די גדולה. מולנו התייצבה קבוצה המורכבת משש קבוצות נוער של קופנהאגן, עד גיל 20. הפסדנו 2:0. השחק' גים היתודים שהתחילו בקבוצתנו היו יעקב ויטוקר השוער, ונח רוניק.

קיבלנו את העיתונים ביום שאחרי המיש' חק. יש לי חבר טוב מהארץ, הלומד כאן, והוא תרגם לי מה שנכתב עלינו. מוטב שלא אכתוב על זה. הדנים פשוט צהלו על נצחונם עלינו. קודם לכן היו בטוחים ש' מחזיקי הגביע הישראלי ינצחו בקלות את נבחרת הנוער שלהם.

★ ★ ★

כולם היו פונים

כ' חנו יומיים. יותר נכון, אמרנו ש' נחנו. לחברה היה כבר גסיון מהעולם הגדול. כשהיינו בוינה, אחרי הנצחון על וואקר, כשכל אחד מאיתנו היה גיבור לאו' מי ממש, לקחו אותנו לקבוצת גדול בשם קזנובה. החברה ממחנה-היהודה כמעט והת' עלפו, כשפתאום יצאו אליהם בחורות ערו' מות. הם ישבו אז במשך כל התכנית ב' פיות פעורים. "אם הן היו באות אלינו למחנה-היהודה, הן היו עושות הון כסף" הציע זכריה רצבי.

אחרי יומיים עלינו לאיצטדיון הענקי של קופנהאגן, כדי לשחק נגד נבחרת העיר. זאת קבוצה חזקה מאד. שבעה משחקניה מחזקים בנבחרת הדנית, ולפני חודש ניצחו את נבחרת סופיה 3:1 ו-5:2. אגב, הם חובבים רק כששמענו את השמות שלהם שבחנו שאנחנו משתגעים. היו שם שניים בשם גיל' טון, אחד הנדרסון והשאר פיטרסון, גנסון, סרנסון, לורנסון ועוד כמה סוגים. האיצ' טדיון היה כמעט ריק, למרות שהיו בו 10 אלפים צופים. הוגשנו שהם מאד מחבבים אותנו, מפני שכל הזמן הם צעקו "קדימה

האנרופן. בכינוי זה זכה שוער הפועל פתח-תקוה, יעקב ויטוקר, בעתונות הדנית, אחרי שמבצעיו עוררו התפעלות רבה. הוא נראה בתמונה הודף באגרופו כדור מסר' כן, מעל לראשו של חלוצה המצ' טיין של קופנהאגן, קנוד קונדברג.

ורוניק, ונראה שתיוצר איזו שעוריה קט' נה' מנחם הלה, ראש המשלחת, דורש ש' יתווירו לו את שלושתם מיד אחרי המישחק נגד צרפת. אולם ההתאחדות לכדורגל לא כללך מתלהבת מזה, וייתכן שיהיה איהו פנצ'ר קטן. כי בלעדיותם אי-אפשר להמשיך במסע זה בשום-אופן.

על הראש

על הקפיצות הספונטאניות של ראש-הממשלה, דוד בן-גוריון, שעמד על הראש להנאת הקהל והנוצח עלידי צלם שנודמן כביכול במקרה למקס, גודעו השבוע פרטים מאלפים: אחד מאנשי-החצר של בן-גוריון הומין את הצלם מראש למקום, וראש-הממשלה תיכנן את עמידתו היוגאית לכל סרטיה. חלק מן התמונות נודע מראש לי משלוח לשבועון האמריקאי לייף, ואילו ה שאר הובטח מראש למערבי, לשימוש בל-עדי, כפרס על שרותיו לאנשי קבוצת-החצר. לאותו צורך הוזמנה מראש גם אחת הכתבות של חטריב. אגב, כדי למנוע ביונות ולאפשר צנורה מוקדמת וגניות תצלומים מגוחכים, חוייב הצלם מראש למסור את כל הגנטיבים לעזרי ראש-הממשלה. . . . כשנשל השבוע הסופר זלמן שניאור על-ידי עתונאי רמת-גן, מהן תוכניותיו ה ספרותיות לקראת שנת-העשור על המדינה, השיב: "איני נוהג לכתוב שירים, פרוזה ומחזות לערבי שבתות, גנים ומועדים וכן לחיגות העשור. בכל יצירה ממין זה יש קצת הומנה לאומית וקצת שונה, סחיטה מפלגתית ופירסומית וזוהי". . . פרס סני סציוני אחר שגילה זלמן שניאור, הוא כי בשנים 1948 — 1950 היתה אפשרות שי יזכה בפרס נובל בספרות, אולם, שתדלנים בלתי-מהוגנים, שתדלני שלום אש בחייו, ובעלי תככים מירושלים, קלקלו את העניין. הרבה קילקלה, לדבריו של שניאור, גם ה מתתו של הרוזן פולקה ברנדוט. . . . דוגמא נאה לחסכון נתן השבוע ממלא מקום הרמטכ"ל אלון עמיר. עמיר, הוא הופיע לתערוכת הבולים תביל בטנור צבאי, נהוג בידי אלון-משנה, שהוזמן אף הוא לטקס הפתיחה. לעומתו בחור המפקח הכללי של משטרת ישראל יחזקאל סהר, סגנו עי מום בן-גוריון ועוד כמה קציני משטרה בכירים לנסוע לתמרון הצנחנים שנערך ה שבוע, בצ" של מכוניות חדשות ומהודרות, כלל דודג' חדש. . . קציני משטרה אחרים, שביקשו לצאת לנופש בבית-ההבראה של המשטרה על הרכנען, נענו כי כל ה מקומות תפוסים. הסיבה: יקותיאל קרן, ראש אגף המנהלה במטה הארצי של המשטרה, מצא לנכון להזמין לבית ההבראה את יומם נחמיה, סגן המפק"ל לשעבר, כי לחיית בני-משפחתו.

★ ★ ★

על הגובה

אחת הדמויות הפופולאריות ביותר כי מכביה התמישית הוא שוטט הכדורסל ה צרפתי רוכרס בלאנשר. רוכרס, כן ה-34, נחשב כשופט הכדורסל הטוב ביותר בעולם. הדבר אינו מפריע לו לסלסל את שעריו סלטול תמידי במספרה, ולצבוע את

פולה ודוד בן-גוריון ב"מעריב"

הצגה מיוחדת, רק למוזמנים

שפנתה לשופט הראשי ושיכנעה אותו כי המכשיר הועמד בצורה בלתי נכונה. נחמה ביצעה שוב את התרגיל, זכתה בתואר ה אליפות. . . אגב, אגנס קלטי טענה כי לא תוכל להישאר בישראל ולהמשיך במקצועה, כל עוד לא יותקנו כאן מכשירי התעמלות ראויים לשמם.

★ ★ ★

קשרי ידידות

שני אמריקאים, הנמצאים כיום במרכז החירות בארצות-הברית, נתגלו כבעלי קשרים הדוקים עם ישראל. הראשון הוא ג'יי מו הופה, נשיא האיגוד המקצועי של עובדי התובלה בארצות-הברית, המואשם בשחיתות ובהנהגת שיטות גנגסטרים בארצו. ג'יימס הוא מראשי פעילי מגבית ה הסתדרות באמריקה, ובית-ילדים על שמו ה לך ומוקם בירושלים. האמריקאי השני הוא אורולו פורבס, מושל מדינת ארקנס, המזינה בה נקראה המיליציה להשליט סדר. אחרי 11 תלמידים כושים לא הורשו לי היכנס לבית-הספר בעיר ליטלרוק. פורבס הוא מראשי פעילי מלווה העצמאות של ישראל בדרום ארצות-הברית. . . על פגישה מעניינת במוסקבה סיפר השבוע המורה דני פתר, עם חזרתו מהפסטיבל. פתר סיפר כי נפגש עם יהודה בת 90, שסיפרה לו כי היא רוצה לעלות ארצה. אולם מאחר שאין לה קרובים בארץ היא השתמשה בשם של ידד של חברתה, שנפטרה לפני 10 שנים, שלחה לו מכתב ארצה כדי שייבקש עבורה רשיון עליה. הוקנה שאלה את פתר מדוע אין הידד עונה למכתבה. שם הידד: זאב ז'בוטינסקי.

צרפני אצבעות ידיו. . . שופט כדורסל לא פחות מפורסם מבלאנשר, הוא הישראלי אוריאל זמרי. זמרי, שהיה עד כה ה רביעי בין ארבעת שופטי האיגוד העולמי לכדורסל, הועלה בדרגה ונחשב כיום השני בדירוג, אחרי בלאנשר. הוא הוזמן לשפוט בימים הקרובים באליפות העולם לנשים בכדורסל, בריו דה-יאנירו. . . להצלחה רבתי בתחרויות השחיה במכביה זכה ה שחיין הישראלי, איש גבעתיים ראובן שפע (שנפר). שפע הגיע ראשון במשחה 200 מטר חזה לגברים, בהקדימו את יריבו הישראלי, שהגיע עד כה תמיד לפגיו כי משחה זה — גבריאל נסמ. אחרי שזכה במדליית זהב, אמר שפע: "סוף-סוף יגיעו במשק למסקנה שאפשר להכניס את ספורט השחיה לענף עבודות חוץ. זה מכניס זהב נקי לקופת המשק". . . מזל רע יותר היה לשחיין הישראלי עוזי בק, בתחרויות ה מוקדמות לשחיה 100 מטר חפשי. בק פיגר במקצת, עורר את חרוגם של אוהדיו הישראליים. אחד מהם לא התאפק. כשעוזי עוד היה במים, שעה שראשוני השחינים הגיעו לגמר, קם על רגליו והחל לצעוק: "מציל! מציל!". . . התנהגות ספירטאית אכזבית גילתה השבוע המתעמלת האולימפית, ה עולה-החדשה בכוח מהוגניה אגנס קלטי. בתחרות על אליפות המכביה לנשים בהתעמלות על מכשירים, הופיעה תלמידתה ה חדשה של קלטי, נחמה אסרטיק, בת 15, מכפר גלעד, שרק לפני שלושה ימים למדה מקלטי תרגיל רישות על מקבילים. נחמה נתקלה בידיה המקביל, הפסידה מספר רב של נקודות. כאן התערבה מורתה,

קולנוע

סרטים

בחוככי טקסס

ענק (אוריון, תל-אביב: ארצות-הברית) הינו המתזה של יצירת האוסט הגדול של מדינת טקסס שבארצות-הברית. טקסס היא הענקית שבמדינות דגל הכוכבים והפסים. בערבתייה האינסופיות, שצופי הקולנוע ה-ישראליים כה היטיבו להכירם מהמערבונים למיניהם, באלפי עיירות ורובבות חוות, פזר רים למעלה משמונה מיליון תושבים. הם יצרו התי חיים מיוחד, שהפך למושג בסני עצמו.

טקסס הוא מושג שמאחוריו מתגלם בוקר חסון, רכוב על סוס, חגור בצמד אקדחים שלעולם אינם חדלים מלירות, עדירבקר אינסופיים, ואורחים הנוטלים את החוק לי ידיהם שעה שכנופיות ביריונים משתלטים על ערים. טקסס הוא שם זיהוי למדינה בלי חוק, להרפתקנות ולמרחבי עד. עד כה לא טרה כמעט איש לחזור אל מאחורי כל ה תיאורים הצורניים הללו, מלבד עדנה (מסר) לת סרטונה) פרבר, הסופרת האמריקאית עזת הביטוי.

משך שנים מספר שהתה הסופרת בטקסס, למדה להכיר את אנשיה, את אורח מחשבתם ואת התי חיהם, העלתה כל אלה ברומן עבכרס, שהפך סנסציה, בהיקפו ובעומק חזירתו למעמקי נפשה של טקסס ובניה.

מאחורי דמותו הכליכולה של הקאובוי, חשפה פרבר דמות של אדם קטן ומתוסבך, המנסה בדרך כלל לברוח מהחיים. אדם שהי חומריות והגשמיית הן עיקר חייו, ושאלילו הוא המטבע ולא האקדח. כל זה העלתה פרבר בגוללה סיפורה של משפחה טקסנית אחת — משפחת בניקט.

הכל — פרט לאשה. הבמאי, ממוצא טקסני, גירב (מקום תחת השמש) סטיבנס, הצליח להעלות בסרט את אותו הבעיות ש העמידה פרבר, ולהוביל את הצופה לקראת אותו המסקנות.

בחוזה הטקסנית של הזוג בניקט (רוק הדסון ואליזבט טיילור), מתאכסן בוקר צעיר וחביב בשם רינק (גיימס דין). על סוסו, ברצועה את עדרו הענקי של אדווין, רוקס רינק תלומות-זווה על עתידו. תלומות אלה עצמם מצבים בהשגחה של אשת אדווין, וברכי שת אותו כוח כלכלי אדיר שישנו בידי בעל החווה.

רינק חולם על הכסף לא כעל מטרה בפני עצמה, אלא כעל מכשיר בעזרתו הוא יכול להשיג את הכבוד, את השלטון, את תנוגות החיים ואת השלחה הנפשית. אולם ברצו שחלומו מתממש, מתברר לו ההיפך הגי מור.

רינק איננו מחכה זמן רב עד להתגשמות חלומותיו. אחותו של בעל החווה מתה בי הותירה אחריה חלקת אדמה עבור רינק ה חביב. רינק מתחיל מיד לחתור לקראת אושרו, מחפש אותו במעמקי האדמה, מצליח לגלות נפט. כל חלומותיו מתגשמים בבת אחת: הוא הופך מכובד, עשיר, נערץ. אולם אינו מצליח להשיג את אשת מעבדיו לשעבר.

את מיטב שנותיו הוא מקדיש לצבירת עוד ועוד כסף, בכל האמצעים שבידו, וכשיש בידו כבר להנות מהרכוש שצבר, הוא מגיע לגיל העמידה.

בת הכום. הסצנה החזקה ביותר בסרט היא ללא ספק התמונה בה נושא גיימס דין השכור נאום, מעין אני מאמין, בחנוכת בית המלון החדש שהקים. בזה אחר זה נעלמים כל השומעים, נשארת רק האשה ה אחת שאהבה אותו כמו שהיה: בתה של משפחת בניקט (קרול בייקר). אולם ברצו בו מגלה גם היא, כי רינק אינו אלא שיכור וריק, שאין בו ולא כלום, היא עוזבת אותו.

גיימס דין, הממלא למעשה רק תפקיד צודי בעלילה, מתגלה בה שוב כשחקן דר מטי בעל נחומים רבים. אפילו כשהוא משי חק את תפקיד השיכור בן ה-40, הוא משכי נע ושובה לבב. לא נופלת ממנו אליזבט טיילור, המדגימה רמת מישחק בלתי צפויה.

אולם השחקנית האמיתית והגדולה שבי סרט הענק (שלוש וחצי שעות) היא קרול בייקר, ששיחקה בסרט זה לפני שקיבלה את התפקיד הראשי בבייב דול. אין לקרול תפ קיד ענק להתמודד בו עם שלושת ענקי ה סרט, אולם לפחות מתצית הסרט שייכת לה, ורק לה. משחקת מתגלה בסצנית אחת, ש הפכה אותה בן-לילה לכוכבת: הפגישה

פסוקי השנה

תנובותיהם של אישים שונים על מאורעות שונים, מוקטנות מתוך המדור הקבוע:

ת ש ר י

● ראש ממשלת ישראל דוד בן-גוריון, ביובל ה-70 שלו: "כל דברי התערה וההוקרה אני מיחס לאמא ולאבא שלי, וזכרנו לברכה, אשר מהם בא לי כמעט כל מה שיש לי. רק השגיאות שעשיתי ואעשה בחיי הן שלי."

ח ש ו

● דניאל אסטר, ראש עיריית ירושלים לשעבר, בדחיתו הצעה לעמוד בראש עירייה ירושלמית שתקום מתוך קואליציה עם הוחרים: "תני פעם לדניאל להשתחרר מגוב העיריות."

כ ס ל י

● שר התחבורה משה כרמל, בהסבירו מדוע נכנס ברכבת הראשונה לעזה: "כדי שבן-גוריון לא יוכל לשאול אותנו בעתיד: איפה היתמם?"

ט ב ת

● נשיא ישראל יצחק בן-צבי, בשיחה עם הפקידים הממשלתיים הממונים על גביית המיסים: "על שני דברים עומדת מדינת ישראל — על המיסים ועל הניסים."

ש ב ט

● פרופסור ישעיהו ליבוביץ', בהרצאה בבית ציוני אמריקה: "יהודי הגולה מתחילים אל מדינת ישראל כאל פיר לגש — הם מוכנים לשלם בעד ההנאה, אבל לא לגור עמה ביוחד."

א ד ר א'

● שר המשטרה בכור שלום שימריה, בתשובה

לשאלתה בכנסת על פרשת שטיינברג: "איני סבור שרק במשטרה נמצאים כל החוטאים והעבריינים."

א ד ר ב'

● שר הדואר ד"ר יוסף בורג, על הנסיגה מסיני ומעזה: "יש להעריך ראשי-משלה היועד לכבוש את יצרו על אף הכיבושים שציר."

נ י ס

● הקומיקאים דז'אן וזומבה, על ח"כ מקי משה סנה: "הוא נכנס בבריתו של אברמוב אבינו."

א י י ר

● העתונאי דן בן-אמון, על הופעה אמנותית ישראלית בארצות-הברית: "הדרך לגיתום רצופה כידוע כחנות טובות ואמנים ישראלים."

ס י ו

● ד"ר ישראל (שייב) אלדר, על תלמידי השמיניות הפורצים: "אני מציע לקרוא להם עגלי השמיניות. במשך הזמן הם יגדלו ויהפכו לשחרים בלתי חסומים."

ת מ ו ז

● עד המלך במשפט רצה קסטנר אריאל אלי-יאשווילי, על הנאשם דן שמר: "הוא לא פחדן. הוא זחאק הלך לסרטים של בלשים."

א ב

● עורך-הדיון מיכאל כספי, במשפט רופא-העיניים ד"ר שלום: "איפוא נשמע כדבר הזה, שנשים תבגורנה בבעליהן?"

א ל ו

● ח"כ מפא"י ישראל ישעיהו, בשעת חיוכת סוער במועצת מפא"י: "רבותי, במקום לאכול איש את רעהו, מוטב שתאכלו עוגות."

האם מותר להשתיק מלך? בעיה זו עמדה בפני השופט מלך בלי בשר ודם

שופט השלום התדייבכי מנחם אלון פתח את ביקורתו של השופט מלך בלי בשר ודם. היתה זו תביעת הניזקין של עורך מדור הקולנוע בעולם הזה, ש' תבע סכום של שתי לירות ורבע מירוחם ורדימון, בעל קולנוע אלנבי. טען עורך מדור הקולנוע: הקיצוצים שנעשו בסרט המלך ואני, כשהוא הוצג בקולנוע אלנבי, פגמו בטיבו ובשלמותו, לא נתנו את התמורה המובטחת לקוני הכרטיסים שלא יכלו ליהנות מהסרט הנאה מלאה.

הציע השופט בקולו הרך והמתון: "אולי הנתבע מסכים לשלם חלק מהסכום הנדרש, כפשרה?"

עורך-הדין משה חביב, באיכות הנתבע, השיב מיד: "העתון בו עובד התובע, השבועון העולם הזה, הטוען כי הוא העתון הנקרא במדינה — ואני סבור שהוא צודק בכך — הציע לכל אלה שהלכו לסרט לשמור על כרטיסיהם. אם נסכים לשלם חלק מהסכום הנתבע, יבואו מחר כל בעלי הכרטיסים וידרשו את כספם חזרה."

השופט ניסה שנית: "גם אני ראיית את הסרט, אבל אין לי הכרטיס. אפילו אם היה בידי, לא הייתי מגיש תביעה. אני חושב שכמוני היו נוהגים שאר האנשים. אם התובע רוצה להגיש תביעה משפטית, וזאת זכותו, אין אני רואה סכנה שאלפי קוני-הכרטיסים ידרשו את כספם חזרה."

כשגם הסבר זה לא שיכנע, נקראו ראשוני עדי התביעה לעלות על דוכן העדים. משפט-התקדים בתולדות הקולנוע בישראל נפתח.

אחרון אחרון חביב

עורך-הדין יצחק ברא"ז, באיכות התביעה הודקה מלאו קומתו הגבוהה, ובלטפו בידו את זקנקו החל לקרוא את העד הראשון, זאב מליון, סגן המנהל הכללי של משרד הפנים, ויושב-ראש המועצה לביקורת סרטים. כצעד ראשון ביקש ברא"ז להוכיח לבית-המשפט כי, במקורו, היה הסרט המלך ואני ארוך יותר מכפי שהוצג בקולנוע אלנבי, וכי הסרט קוצץ לא בידי המועצה לביקורת סרטים.

השיב העד מליון לשאלות התובע: "יש קיצוץ סרטים הנעשה עליידי המועצה לביקורת סרטים, עם כל הצער שהיא מצטערת בקצצה אותם. אולם אנחנו מתנגדים בכל תוקף לקיצוצים הנעשים עליידי גורמים אחרים, משום שזה פוגע בהנאת הציבור ובערך האמנותי והמסורתי של הסרט."

הסביר מליון את כוונתו: "קיצוצים מסויימים עלולים להפוך סרט מתאים לקהל, לסרט בלתי-מתאים. עד עתה לא היו בידי המועצה אמצעים נגד המקצצים, אולם עתה מטפלת המועצה בתיקון החוק, כך, שהקיצוצים יאסרו, אלא אם הותרו עליידי המועצה."

סיפר מליון בהמשך דבריו: "לסרט המלך ואני הוגשה

שירת הברבור

יו"ל בניר ודבורה קר, כפי שהם מופיעים על מעטפת התקליט של שירי המלך ואני, שהוצא על ידי חברת פוקס המאה העשרים. תקליט זה יובא לבית-הדין כדי להשמיט לשופט את כל שירי הסרט, לפני שקוצצו.

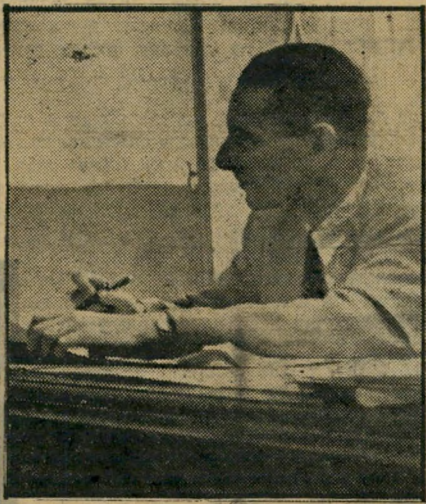
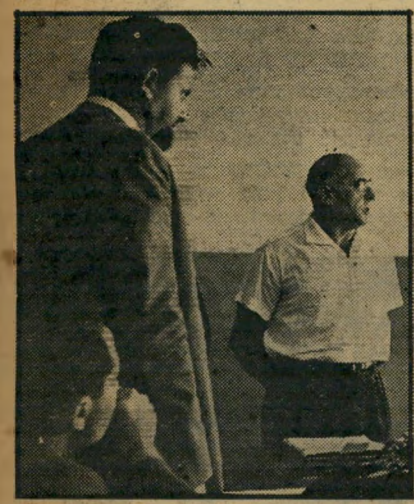
עוני של 30 דקות. את המחזה המלך ואני ראיתי בתיאטרון בלונדון, ולכן כשהציגו את הסרט בקולנוע אלנבי הייתי מעוניין לראות את הגירסה הקולנועית של המחזה. קיבלתי ממש שוק. כל מיני דברים הושמטו ממנו. חסרו קטעים מוסיקליים, היו קיצוצים דרסטיים. למשל כשליידי צאג, אשתו הראשית של המלך, מתחילה לשיר..."

כאן התערב השופט: "מה קרה, היא הפסיקה לשיר?" לנג'אל: "היא לא הפסיקה, הפסיקו אותה."

המשיר העד: "גיבור היה שהסרט חתוך בידי איש לא מקצועי. הוא קוצץ עליידי חייבים בצורה דרסטית. בסרט מוסיקלי כמו המלך ואני המוסיקה היא העיקר, למרות שאי אפשר לחתוך גם על התוכן. סרט הוא מריום, אשר באמצעותו אפשר להביע אמנות, והזכות לקיצוץ היא רק בידי הבמאי והעורך."

אחרי שסיים עורך-הדין ברא"ז את חקירת העד, ביקש נציג הנתבע להוכיח כי מאחר והעד למד את מקצועו בארץ שמאחורי מסך הברזל, הוא חונך חינוך מכוון, ועל כן אין ערך לחתוך-דעתו המקצועית. השיב לו לנג'אל: "בשעה שהתחלתי בלימודי ניתקה יוגוסלביה את קשריה עם הקומוניזם. חביב חיתר על כל נסיון של חקירה בכיחן זה."

כאשר נסתיים השלב הראשון של עדויות התביעה, היה כבר ברור מה הם חיי ההגנה והתביעה במשפט עקרוני זה. בעוד שהתביעה תשתדל להוכיח כי קיצוץ הסרט פגם בטעמה, יטען נציג הנתבע כי הקיצוצים נעשו לטובת הסרט, וכי למעשה קוצץ הסרט עוד בחוץ-לארץ כדי להתאימו לטעמו של הקהל הישראלי, "שהוא חלק בלתי נפרד מהמרחב המזרח-תיכוני", כדבריו של חביב, בא כוחם של הנתבעים.

במאי קולנוע הנראה כשהוא נשבע בפני בית-המשפט: איוואן לנג'אל, במאי סרטים, המצולם בעת עבודת-הסרטה, ומר זאב מליון, יושב-ראש המועצה לביקורת סרטים, כשהוא עונה לשאלות עורך-הדין יצחק ברא"ז, באיכות התביעה, העומד משמאלו.

- פניה מהגדס צרפתי בשחדיה ואת קהל הצופים.

נידון למוות ברח (ארמון, חיי פה) — הצופים מנסים לברוח מכלא נאצי, יחד עם סרן פונטיין הצרפתי, בשתי שעות של מתח ואמנות קולנועית סהרורה.

לא עת לפרחים (תלאור, ירוש' ליט) — קסמי המערב מאחורי מסך הברזל, כסאטירה פוליטית שנונה. ויוקיה לינדפורס.
- רגלים אמריקאיות בקוריאה, לבין גבעה אלמונית העשויה לקבוע את גורלם. סרט קרב אנושי ומשכנע. רוברט ריאן, אלדו ריי.

המוענה (אסתר, תל-אביב) — דר-מה מועצת ואמיתית סביב הבעיה: האם שטיפת-מוח מצדיקה בגינה במולדת? פול ניומן.

המכשפה (חן, תל-אביב) — מרי גה ולארי לוכדת בכשפי חמורות גחה ו-
- הארץ, אשר העולם הזה ממליץ לראותם:

חווה החיות (צפון, תל-אביב) — כל החיות שחת, אבל החזירים שחים יר-תר. זאת היא מסקנת הכאטירה של ג'ורג' אורוואל, בה משמש שלטון הקומונה, שהנהיגו החזירים בחווה, אליגוריה למש-סרים הקומוניסטיים.

אדם בקרב (מקסיס, תל-אביב) — 15 הקילומטר המפרידים בין כיתת חיל-
- בינה, נערה בת 18, לבין גיימס דין בן 40, בקפה חשוך.

סרט זה אינו יצירת מופת, והוא רחוק אף מלהיות סרט גדול. האמת היא שאין הגדרה יותר ממצה וקולעת ביחס למהותו האמיתית מאשר שמו: הענק.

תדריך

אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי

שבעה-עשר איש ואשה סימלו בשנת תשי"ז את הישגיהם וכשלונותיהם של ישראל והעולם הם נבחרו על-ידי עורכי "העולם הזה", שנמנעו מלבחור באיש-האמנות של תשי"ז מאחר של נמצא אף לא איש אחד במדינה אשר חולל מאורע אמיתי והיה ראוי לתואר זה. נימוקי הבחירה של הששה-עשר מצטרפים לדו"ח על מצבה של מדינת ישראל בשנת תשי"ז.

אנשי השנה תשי"ז

לוחם-החרות ההונגרי

גפרור שהצית להבה

במשך כמה ימים בשנת תשי"ז עצרה האנושות כולה את נשימתה. היתה זאת אחת מן השעות המעטות בהיסטוריה כאשר גם אחרון האדם מרגיש בלב מרומם שהוא עד להתפרצות אמיתית של הרוח האנושית המקורית.

האיש שחולל פלא זה לא היה אדם יחיד. כמו כל התקוממות אנושית גדולה, אי אפשר היה לזהות אותה עם אדם אחד, אפילו לא עם חוג או מסגרת רעיונית אחת. גיבור המאורע היה העם ההונגרי, על תשעת מיליון בניו. במרכז הסערה עמדו מיליון תושבי בודפשט, שקמו לפתע נגד השלטון הקומוניסטי המשועבד לברית-המועצות, שיחררו את עירם במשך כמה ימים נהדרים, כשהם לוחמים בבקבוקים נגד טנקים, באקדחים נגד תותחים.

מה גרם למהפכה? חוגים רבים ומשונים, נטיות רבות וסותרות, סייעו להתפרצות. קומוניסטים צעירים שמאסו בהנהגה שעבדנית, אנשי-רוח ומשוררים שמרנו בכבליו של משטר נוקשה, פאשיסטים, אנטישמים ודמוקראטים מימידי המערב — כל אלה לקחו בה חלק. אולם כל אלה היו כאילו וכאפס לעומת היום האמיתי של המרד, איש-העולם של שנת תשי"ז, לוחם-החרות ההונגרי האלמוני, שלא ידע בדיוק מה הוא רוצה ולאן הוא חותר, שפירסם כרוזים ילדותיים וקרא קריאות דרמטיות, כשהוא נישא על כנפי שאיפה אנושית עתיקה ככדור-הארץ עצמו: שאיפת-החופש.

אף שהמרד טבע בדם ונשאיר אפיזודה טראגית, הרי שאיפה יסודית זו של לוחם-החרות ההונגרי היתה בהחלט בת שנת תשי"ז. היא היתה הכוח המניע למאורעות העיקריים של השנה בוויר העולמית. היתה זה תהליך שזעזע את האימפריה הקומוניסטית האדירה של סטאלין, מולאדובוסטוק ועד ברלין המזרחית, מפקינג ועד סופיה.

מרכז התהליך היה בברית-המועצות עצמה. בימיו של סטאלין הוקמה בארץ זו רודנות אכזרית, שבוה לחייו של הפרט, הקריבה את כל זכויות האדם על מזבח המטרה המרכזית שהציבה לעצמה: להפוך בכוח ארץ מפרגת ונחשלת למעצמה תעשייתית חדישה. היתה זאת מטרה שנשאה בחובה את זרע חיסול בעליה — כי כאשר הצליחה הרודנות הסטאלינית להפוך את מולדתה לעוצמת תעשיית השני בעולם, במצאה את עצמה עומדת מול מיליונים של משכילים חדשים, המהנדסים והרופאים שהיא עצמה יצרה אותם. האדם הסובייטי המשכיל החדש לא השלים עוד עם משטר שקם בחברת נחשלת של מונוליקים. הוא דרש חופש חדש, שלא היה אפשרי במשטר האסכטאלי-למחצה של סטאלין וחסידיו.

שאיפה חדשה זו גרמה לזעזוע עמוק בארץ הסובייטית. מיבצע חיסול הסטאליניזם, שקחל עוד בשנים הקודמות, קיבל תנופה חדשה. האיש שהפך את עצמו לסמל של מיבצע זה, ניקיטה כרושצ'וב, חיסל בשמו את מתנגדיו העיקריים, גיאורגי מאלנקוב, לזר כנגוביץ וויאצ'סלב מזודטוב.

במדינה הקומוניסטית השנייה, סין העממית, התפתח תהליך דומה, כאשר הכריז מאו טסה-טונג על סיסמתו החדשה: "מאה פרחים פורחים בנן, מאה השקפות מתחרות במדינה" — קריאה לחופש חדש בעם הגדול ביותר בעולם.

לעומת כשלונו של אימרה נוג', האיש שהפך בעל-כורחו לדובר המרד ההונגרי שנכשל, הצליח בפולין מנהיג קומוניסטי אחר, וולאדיסלב גומולקה, לבצע מרד שקט ומתון, שהשיג מידי השלטון הסובייטי מידה רבה של עצמאות לפולין. מדינת ישראל

ראתה במו עיניה את תוצאות העצמאות הזאת בדמותם של העולים החדשים מפולין. שהורשו השנה על-ידי המשטר של גומולקה לצאת למולדתם החדשה. האיש שיכול היה לזקוף חלק רב ממהפכה אדירה זו על חשבונו היה יוסיפ ברוז טיטו, המורד הראשון שרשם על דגלו את רעיון הקומוניזם הלאומי העצמאי. גם השנה שיחק תפקיד מרכזי מאחורי הקלעים במהפכה האנטי-סטאלינית.

בהשאאה למהפכה זו, ולמאורעות המסחררים במרחב השמי (ראה איש השנה), היה שאר העולם שקט מאוד, לא הוציא מתוכו אישים דרמטיים. המתיחות העולמית הלכה ופגה, כתוצאה מחיסול הקיצוניות הסטאלינית ברוסיה. באמריקה מת ג'ו מקקארתי, חסרי-ידיים וכמעט נשכח. חיסול הסטאליניזם גרר אחריו גם את חיסול היפוכו ובן-זוגו, המקקארתיזם, שהיה בזוי לא פחות.

המעצמות העולמיות התחרו ביניהן בחדירה פוליטית וכלכלית לחלקי-העולם שמחוצה להן. במעבדות השקטות נמשכה התחרות הנוראה על "הנשק הסופי". ברוסיה הוטס הקליע הירווי הבינייבשתי הראשון, שאין בפניו שום הגנה יעילה. אולם ככל שהתגבש הנשק הזה, כן התרחקה המלחמה העולמית, שהפכה נוראה מדי מכדי שמישהו יוכל לקחת להשיג בה הישג כלשהו. זאת היתה עובדה קיימת: עליאף הפספוסים האינסופיים והעקרים בועיות פירוק-הנשק של חמש המעצמות בלונדון.

כסמל לאישי להרגעת הכללית נבחר מחדש דווייט אייזנהואר לנשיא ארצות-הברית. הוא סימל את השלחה, הפריחה והרענת-העצבים הממושכת בארצו.

התהליך היחיד בעולם המערבי שהתקרב בחשיבותו למהפכה הגדולה בגוש ה-סובייטי היה היווצרו של השוק האירופי המשותף, הצעד הגדול הראשון לאיחוד אירופה המערבית אחרי אלף שנות מלחמה. גם זה היה מיבצע ששום אדם יחיד לא הסביע עליו את חותמו, אם כי לא היה אפשרי ללא תמיכתו הנלהבת של קונראד אדנאואר הגרמני וחבריו בצרפת.

בדוהיבשת של אפריקה, מחוץ למרחב השמי, לא היו תהליכים מכריעים. ללא מע-שים דרמטיים, הלך הגוש הזה וגדל, הפך יותר ויותר למרכז-המשקל העולמי. עוצ-מתו האדירה, שאינה מבוססת על כוח צב-אי, הופגנה בצורה מוחצת, נגד ישראל, בימי מיבצע-סיני. במשך שנת תשי"ז גדל גוש זה בשני מועדמים חדשים: שתי המדינות הצעירות בעולם: הרפובליקה הכושית של גאנה, בהנהגת קוואמה נקרומה, וה-ממלכה המוסלמית של מאלאיה, בהנהגת השליט העליון, טואנקו עבד א-ריחמן. עלייתה של אפריקה, דוהיבשת ש-ישראל שוכנת בדיוק במרכזה ובנקודת-החיבור החיונית שלה, היתה התהליך שנשא בחובו את העתיד של העולם — ושל ישראל.

זוועה במאגיארוסק: קרובי משפחה מזוהים את גופותיהם של 85 הרוגי המרד שנהרגו שם

יצחק רחמים נסים לאורך כל החזית

לפני תום השבת. מזכיר הרבנות הראשית, אלימלך וולגדנר, העז לעזות על רבני ישראל לערוך רשימה ארצית של ממזרים ובני נשים נוצריות, כדי למנוע בעדם כל אפשרות להתחתן. ליצור בארץ מעמד חדש של אלפי אנשים שלא יוכלו להקים משפחה. אולם על כולם עלה האיש שריכוזו בידי השנה כוח גדול והולך במדינה: הרב הראשי הספרדי, הראשון לציון **יצחק רחמים נסים**, בן ה-62. סוחר-הבדים לשעבר, שנמנה לתפקידו מתוך שיקולים מפלגתיים והתפרסם לרעה עת דאג לרכישת בית-פאר שעלה למשלם-המסים 90 אלף לירות, התבלט השנה כדיפלומט ערמומי. הוא ביקר בקיבוץ השומרי-הצעיר, נהג בעדינות סימפאטית. אך מאחורי החיוך התחבא תכסיסן מתכנן ומצלית.

היה זה נסים שאיים להטריף את החלב של כל הקיבוצים המגדלים חזירים, מתוך הטענה המגוחכת שיש סכנה שחלב זה מהול בחלב חזירי. הוא השיג התחייבות מפורשת לחסל גידול חזירים בכל משקי הארץ. היה זה נסים שאסר על ההוצאות הנחיות להדפיס ספר-קודש על גייר מפעל-חדרה, מפני שזה מעסיק פועלים יהודיים בשבת.

ספק גדול הוא אם כל ההישגים האלה יועילו לדת בחשבון הסופי. הלחץ הגובר והולך עלול ליצור לחץ נגדי חזק שבצבתיים, שיחל את דת ישראל בלב הדור החדש. בארץ. אולם מעמדו האישי של הראשון לציון בחוגים הדתיים הלך בינתיים והתחזק. יצחק רחמים נסים הפך לכוח במדינה.

כמו הגולם מפראג, שנשא בפיו את השם המפירש, הצטיין אירגון הדת בישראל השנה בעודף של כוח ובגרעון של רוח.

לא חסרו בחיי הדת דמויות יפות. עם מותו של רבי אהרון ("רבי ארלה") רוקח, **הרבי מבלז**, בגיל 80. נפטרה דמות צנועה, רוחנית, כובשת-לבבות. בראש המחלקה הדתית החדשה של ההסתדרות הועמד איש לא פחות אהוד — רבי יהודא-צבי בראנאוויץ, **הרבי מסטרטין**, פועל-בנין, חוקר-קבלה, אדמו"ר פרולטרי ועני, צנוע ואיש-מוסר.

אולם לא בדמותו של אלה וכמותם הופיעה השנה הדת לעיני המדינה. לשוא ציפה העם לשמיעת הציחי המוחלט של הדת בענינים שנגעו לעיצוב נפשה של המדינה. קול הדת לא נשמע נגד פשעי מלחמה, לא הרעים נגד שחיתות והפקרות, לא הורם למען שלום, מוסר, טוהר ואחחה.

תחת זאת ניצלו המפלגות הדתיות את עמדת-המפתח שלהן בקואליציות הממשל-תיות והעירוניות לכלוא כל אכזות על מתנגדיהן שורה ארוכה של חוקי-כפייה שעוררו זעם גובר והולך. תמורת השלמה עם שלטון היחיד של דויד בן-גוריון בוירה המדינית והצבאית, בעזרת קולות השרים הדתיים, סחטו הדתיים ויתור אחרי ויתור על חשבון האזרח. התוצאה הבולטת ביותר היתה איסור גידול החזירים כמעט בכל רחבי הארץ.

מגיעת בשר זול מהמוני עמים מעוטי-יכולת. מעולם לא הושמעו תביעות כה קיצוניות (למשל: הפרדה בין גברים ונשים בברכה שעל חופי-הים של תל-אביב). מעולם לא הושגו הגבלות כה חמורות (למשל: הפסקת תנועת האוטובוסים בתל-אביב אל תחנות-המוצא.

מדיניות פיאר אגן זילבר שגריר שכבש מדינה

לפני 400 שנה שלחה המלכה אליזבת אדם יחיד לקושטא, כדי לפתוח את המרחב בפני המסחר הבריטי. זיילאם הארבורן, השגריר הבריטי (שמשכורתו שולמה עלידי הסוחרים הפרסיים) חולל פלא: לבדו ובמו ידיו כבש את לב שליטי הממלכה העות'מאנית האדירה, הניח בסיס איתן לחזירה הבריטית, ששרידי פירוניה עוד היו פזורים במרחב בשנת תשי"ז. הוא נתן מכת-מזחל לצרפת, שהיתה עד אז נציגת אירופה במרחב.

שגרירים כאלה שוב כמעט ואינם קיימים במאה ה-20, בתקופת המסוס, הטלפון וה-עתון, השגריר הממוצע שוב אינו אלא גר-שאי-מכתבים מפואר, גיבור מסיבות-קוקטייל ואיש מודיעין שקט.

פיאר אגן זילבר אינו שגריר מ-סוג זה. הוא מזכיר הרבה יותר את השגריר של תקופת אליזבת הראשונה. כי הוא חולל לבדו ובמו ידיו פלא מדיני: הוא כבש את מדינת-ישראל למען צרפת. במחיר אפסי למולדתו, רכש לה בן-ברית שעצם קיומו היה שווה לצרפת כמו כמה יבשות באגליה. הודות לקשריה עם ישראל יכלה צרפת לחבוע לעצמה עדיין תואר של מעצמה מזרח-תיכונית, ולהביא עמה תואר זה כנדוניה, כאשר יומה אי-חוד של עמי אירופה המערבית. חלקו של זילבר ביוזום מיבצע-סיני לוטה בערפל, אך בלי ספק היה חלק נעלם זה גדול עד מאוד.

גם שגריר גאוני כמו זילבר לא יכול היה להשיג הישג מפואר זה לולא היו קיימים גורמים רבים שהפכו את הקשר הצרפתי-ישראלי לשותפות הגיונית. אולם ספק רב הוא אם הגיון זה היה נושא פרי ללא הטאקט והקסם האישי של הדיפלומט בעל החיוך החם והחשבוני הקר, כשרונו להיכנס לסבך מדיניות-הפנים הישראלית המורעלת (שבלי ספק עוררה בו מורת-רוח) מבלי להיכשל, שליטתו המופלאה בשפה העברית.

לעומת הישג מזהיר זה של האצל הצרפתי, חיתרים כשרונותיהם של השותפים הישראליים במלאכת קשרית-הקשר, כמו **שמעון פרס**, ומאחר שמלבד השותפות עם צרפת לא פעלה מדיניות-החוץ הישראלית כמעט ולא כלום, נשאר זילבר ללא מתחרה בישראל לאחור המדינאי של השנה.

שלא באמת, נדחף שרות-החוץ הישראלי לפינה. שלושת שגריריו העיקריים — **אבא אבן** בחשיגנטון ובניו-יורק, **אליהו אילת** בלונדון ו**יעקוב צור** בפאריס — אמנם פעלו יפה כדי לצמצם את נזקיו או להסביר את מגמותיו של מיבצע-סיני, אשר איש לא טרח להודיע להם מראש על פריצתו. אולם משרד-החוץ איבד יותר ויותר את מקומו כגוף יוזה, הפך יותר ויותר לגוף המבצע את הוראותיו של האיש שריכוזו בידי את כל החושים המדיניים: **דויד בן-גוריון**, שסמך על אנשיו הבלתי-מנוסים הרבה יותר מאשר על דיפלומטים מקצועיים.

משרד-החוץ הפך כמעט לסניף של משרד-הבטחון. אישים רמי-מעלה הכריזו בגלוי כי מטרתו העיקרית (ואולי היחידה) היא להשיג נשק לצה"ל. איש לא העריך עוד את מדיניות-החוץ כמכשיר עצמאי בעל אפשרויות אדירות, השואף לקראת מטרה ברורה ומשנה את המציאות. הוא לא הופעל לא למען יצירת תנאים לשלום במרחב, לא למען הדירה לגוש האפרואסיאתי, לא להשגת התנאים לעליה המונית מבית-המועצות. המוח המדיני הרענן היחיד, שהתחה קחים נועזים חדשים, היה איש מן החוץ: **נחום גולדמן** (ראה איש היהדות).

על אף תנאים בלתי-נוחים אלה, הצליחה שרת-החוץ **גולדה מאיר** להוכיח בשנה זו שהיא עולה בכשרונה ובכוחה על קודמה, **משה שרת**, שירד לגמיו מן הפרק כגורם פוליטי. כדוברת המדינה, רכשה לעצמה גולדה הנמישה אהדה רבה יותר רחבה מאשר שרת הנוקשה.

מדיניות-הפנים הישראלית לא הולידה השנה אישים. בזירה זו נמשך תהליך ההתנחנות הפוליטית של המפלגות, שהתרכזו בעיקר בפעילותם הפיאודלית הארגונית והכלכלית, לא העזו לעמוד מול שלטון-היחיד המתגבש של בן-גוריון וקבוצת-החצר שלו. מלבד **מנחם בגין**, ממלא תפקיד עצמאי מכוסים בחזירה לברית רשמית עם צרפת, התפטרו כל ראשי-המפלגות מן האחריות המדינית. לא נמצא ביניהם אף לא מדינאי אחד.

הכנסת יגאל אלון נמנע — נמנע — נמנע

המושב האחרון של הכנסת בשנת תשי"ז היה גם האופייני ביותר. ברוב מכריע קיבלה הכנסת את החוק לתיקון דיני עונשין (בסחון המדינה), שנתן בידי ראשי-הממשלה את האפשרות המעשית לכלוא כל אישיות ציבורית ועתונאי שאינם נוחים לו. אחרי שחיסלה בצורה זו, כמעט בהיסח הדעת, את יסודות המשטר הדמוקרטי שהיא עצמה מסמלת-אותה, התפורה הכנסת, חבירה, בני כל המפלגות, אנשי קואליציה ואופוזיציה כאחד, חילקו ביניהם באחזה מופתית את כרטיס-הנסיכה לחוף-לארץ, טיילו כחברי משלחות פרלמנטריות לחצי תריסר ארצות חוק, על-חשבון משלם-המסים.

היה זה סיום נאה לשנה שהבליטה את ההתנחנות הגוברת והולכת של הכנסת. הי שלטון הפוליטי התרכז יותר ויותר בידי **דויד בן-גוריון**, שהתייחס אל הכנסת בבזו גלוי ותהומי. הוא התעלם לחלוטין מהחלטות תגיות של הכנסת בענינים גורליים (כמו ההחלטה שאסרה בפירוש את סינוי עזה), לא ענה למאות שאלות של חבירה, הכריז באוזניהם הכרוזת אשר כל החיכים ידעו שאינם מתאימות למציאות (כמו בענין הש.ב.).

החכים עצמם הצדיקו במידה רבה בזו זה. כי התופעה המרכזית של השנה בכנסת היתה נכונותם של החכים להקריב את השקפותיהם הקדושות ביותר על מזבח של ה"חכים".

יתרונות מפלגתיים כלכליים. ציניות גלויה זו מצאה את שיאה בסירה ארוכה של הצבעות, בהם נמנעו החכים מהצבעה על דברים גורליים — כדי לא לאבד, חס ושלום, את מקומם ליד האבוס. ה"הימנעות מהצבעה" הפכה סמל הכנסת.

רשימת-הקלון: סירובה של מפ"ם להצביע נגד מיבצע-סיני אשר סתר את השקפותיה באופן מוחלט; ההימנעות של מפ"ם ואחדות-העבודה מן ההצבעה נגד הנסיגה מסיני, אחרי חודשים ארוכים של תעמולה נגדה; ההימנעות של מפ"ם ואחדות-העבודה מהצבעה נגד הדוקטרינה של אייזנהואר, שסתר בפירוש את מצען המוצהר; ההימנעות של חרות מהצבעה נגד חוק בסחון המדינה, שבא להכשיר את הקרקע לנהל דיקטטורי במסחה של מלחמה ואיבד החיצוני. מפ"ם ואחדות-העבודה הצביעו בעד חוק מחפיר זה. עשרות חכים, **יעקב חזן** עד **יצחק בן-אהרון**, **משה שרת** ועד **יוחנן באדר**, סימלו פחדנות צינית זו. בכל זאת מגיע תואר איש-הכנסת של תשי"ז לאדם בן גלול פוע תקת גדולות, ושהכריז את כולן תוך שנתים קצרות של ישיבה בכנסת: ח"כ **יגאל אלון**, איש אחדות-העבודה, שעמד בראש התעמולה נגד הנסיגה מסיני ומעזה, ושנמנע בצורה מבישה מלהצביע נגד ההחלטה שאישרה את הנסיגה.

אלון, צבר בן 39, שהפך תוך עשר שנים מאליל הפלמ"ח לעסקן ממדרגה שניה ולבורג מישני במכונת-השנור של המבנית, סימל את כשרונה של הכנסת להשחית כוחות צעירים — תהליך שמצא את ביטוי עם שקיעת כל החכים הצעירים של כל המפלגות. אולם גם הקשישים והמנוסים שהתפתו השנה בשקיעה הכללית, שתי הדמויות העיקריות של הכנסת בעבר — **משה סנה** הקומוניסטי ו**יוחנן בן-גוריון** — איבדו השנה שניהם את ברקם: סנה חזר באופן שיגרתי על הקו הנוקשה של מפלגתו, באדר זכה בחוגי מפ"א לתואר "קוצני-מוצני", על נטייתו להיות ילד טוב בעיני כולם.

הכוחות הצעירים עזבו את הכנסת בסיסונות. **אהוד אבריאלי**, איש הידי-השחורה שבטל בשנים (או במאה ועשרים) בכנסת, התפטר והפך ציר בגאנה. תחת הנציא וממשלתו, שהוכיחו את אפסותם, חזרו הזקנים — אנשים ונשים כמו **סנה למרן**, עסקנית אפרורית ותיקה, ו**יעקב קרבינוב**, בן ה-70, עסקן קשיש ציכי, הנהיג להירדם בשיבות.

בימים הסובים ביותר לא היתה הכנסת דומה לקונגרס האמריקאי, שחבריו כמעט לעולם אינם מצביעים על פי חלוקה מפלגתית, אינם חוששים לקום נגד הנציא וממשלתו. הכנסת היתה תמיד מועדון של עסקנים מפלגתיים, המאשרים בהרמתי-יד את ההחלטות שהושגו מאחורי-הקלעים עלידי מזכירי המפלגות. אך השנה הרחיקה לרחות. היא לא התערכה בשערוריות-השחיתות הגדולות, לא העזה לקום נגד שלטון הש.ב., אמרה אמן אחרי כל ההחלטות ביגיי במדיניות-החוץ. השאלות מתה כושק פוליטי, ויחד עמה גזעה ההצעה-לסדר-היום. רק בישיבות הסודיות של הועדות עוד שרדו גיצויות של מלחמת-גרילה מצד כמה חכים אמיצים.

אם יימשך תהליך זה בשנת תשי"ח, תכשיר הכנסת במו ידיה את הקרקע לאסון — רודנות מלמעלה, פאשיזם מבפנים או מתחרות מלמטה.

נתן אלתרמן

ספרות

המצבון הלאומי הרע

לא היתה זאת שנת ברכה לספרות העברית. ענקיה, אנשים כמו ש"י עגנון ואורי צבי גרינברג, לא בלטו השנה ביצירה מקורית גדולה חדשה. בלונדון מת **שלום אש**, כאילו רצה לסמל את הניתוק הסופי ממסורת הספרות היהודית בגולה. שום כוחות חדשים לא צמחו על אדמת הארץ. המוזה של הספרות, שהפכה זה מכבר למיצרך מפלגתי, המיוצר והמשחק באמצעים מפלגתיים, כחלק ממנגנון הפקידות המפלגתי, שבתה שביתת-מחאה. הקו המנחה של ספרות זו — או מה

שנקרא ספרות — היה חוסר-הכנות שלו. איהנכונות לקום ולהתריע נגד המציאות הקיימת, איהרצון להסתכן במשהו עלידי יצירות-מחאה, איהרצון לחתר על החלום הוועירבורגני של וילה ומכונית ופרס ציבורי — כל אלה רצחו את נשמתה של הספרות, הפכוה עקרה, מלאכה טכנית.

הבולט ביותר בין הטכנאים המוכשרים האלה היה **משה שמיר**. ספרו החדש, כיבשת הרש, שתיאר את פרשת אוריה ה' חתי, היה מלאכת-מחשבת. אולם איהיושר היסודי המציין את שמיר האיש, היה בעוכר ריו של שמיר הסופר. על אף רמתה ה' טכנית, לא התעלתה היצירה אף לרגע ל' רמה של מיסמך אנושי, המסעיר את רגש הקורא. מעוררו למחשבה.

אדם ישר הרבה יותר, **ס. (יוהר) סמילנסקי** (ק) יזוהר, פירסם השנה פרק אחד מתוך יצירה גדולה שתופיע בשנה הבאה, אחרי יחיד זה לא יכול היה להכניסו למעגל המועדים של תשי"ז.

בהיעדר מועמד אחר, מגיע תואר איש-הספרות של תשי"ז ל**נתן אלתרמן**, על ספרו עיר היונה. היתה זאת יצירה בלתי-שחה מאד. בצד שירים אמיתיים, בעלי רמה ורגש בלשו פזמונים אפורים כשק, מעין טור שביעיר-חצי, שהעידו על ירידתו המעציבה של איש שביטא פעם מאין כמוהו את הרגש הלאומי. אלתרמן הוא אחד מקרבנות המדינה. יוצר שהפך כל-ישרת ותועמלן של השלטון. האיש שנהשב פעם למצפון הלאומי, הפך יותר ויותר למצפון הלאומי הרע.

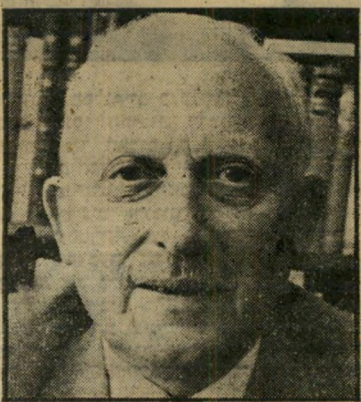
הרמן צונדק

רפואה

לתוך עולם ההורמונים

הרפואה היתה השנה השטח הבריא ביותר בישראל. ללא משברים פנימיים, הוסיפה לשרת את מטרתה האנושית הגדולה בימי מלחמה ושלום, להשתתף בהישגיה עם מיטב הרפואה הבינלאומית. קשישים וצעירים פעלו בצוותא, בהארמוניה גדולה יותר מאשר בכל ענף אחר של החיים הלאומיים.

בראשית השנה הריעה הארץ לכבודו של רופא צבאי צעיר. סגן ד"ר **מוריס אנקלביץ'** צוין לשבח על גילוי אומץ-לב למופת. בשעת פשיטה על אחד ממייבצרי-המשטרה הירדניים, ערב מייבצעי-סיני, ניתח הסגן ה' צעיר (26), יליד גרמניה וחניך צרפתי, את אחד הפצועים בשעת מהלך הקרב, הציל את חייו עלידי פתיחת קנה-הנשימה בצוואר. כעבור זמן קצר, במייבצעי-סיני, נפצע אני קלביץ' עצמו.

אולם במרכז הרפואה הישראלית עמדו גם השנה הרופאים הקשישים הגדולים, בעלי השם העולמי, שהעבירו בשעתו לארץ-ישראל את הישגיהם של הרפואה האירופית. קשה היה לבחור ביניהם בחירה צודקת.

להכרה בינלאומית רבה זכה השנה **יוסף גוסטאב אשרמן**, בשל תגלית שגילה בשנים קודמות, כאשר שם לב לנקודות שחורות בצילומי-רנטגן של החרם של נשים מסוימות, שלא יכלו ללדת. אשרמן מצא כי הדבר נגרם עלידי הידבקות של דפנות החרם, שהחניקה את העובר בחודשיו הראשונים. ניתוח קטן הצליח לסלק תקלה זו, להביא אושר לאלפי נשים אומללות, שלא ראו כל תקווה לחיות בפרי בטן אי-פעם.

השנה נקראה תגלית זו בעולם רשמית בשם "סינדרום אשרמן", כונס במרסי קונגרס שהיה למעשה לכבודו, הוזמן אשרמן להרצות באוניברסיטה של פאריס. אמר לו פיארו זילבר, שגריר צרפת בישראל (ראה איש-המדיניות): "אתה כנראה איש חשוב, אם הצרפתים מסכימים לשלם לך כסף!"

השנה מת בגרמניה הפרופסור קלאיברג, המפלצת הנאצית, רופא-הזרועה שביצע בימי-המלחמה את נסיונותיו על רבבות נשים יהודיות, בניסיון להשלים שיטה המאפשרת לרופא אחד לעקר אלף נשים ביום. עלידי הזרקת חומר צורב. מותו שם קץ לחקירה שהתנהלה נגדו, בה העידו מאות נשים עקרות ששרדו בחיים. היה זה אופייני כי באותה שנה תהיה אחת התרומות העיקריות של ישראל לרפואה האנושית בשטח המלחמה נגד העקרות. אילי חריר-הניתוח נשאר **מכס מרפוס**, ששוב ביצע פלאים בניתוח נפגעי סיני. אחד ממקרי-ההצלח המורדים של הרפואה הישראלית תוקן השנה כאשר זכה מרכוס, סוף-סוף, לתואר פרופסור.

אולם התואר של איש-הרפואה של תשי"ז מגיע ל**הרמן צונדק**, הפרופסור בעל השם הבינלאומי, שהגיע השנה לגיל 70. המפורסם מבין שלושה אחים, המסורים כולם לרפואה, בלט צונדק השנה במחקריו החשובים בשטח פעולת הבלוטות וההורמונים, שנשאו את שמו למרכזי הרפואה בעולם.

שמו של רופא אחר, **נתן בירנבוים**, קשור במיצור התרכיב הישראלי נגד שיתוק ילדים, אחת הפעולות החשובות ביותר של תשי"ז.

הנציגות בישראל, ת"א, רח' אחדיהעם 28, טלפון 62167

יוסף מילוא

מועדון בלי תיאטרון

מעל הבמה בקע קולה העדין של נערה בצל המחת — קול אנושי, מזעזע ונורא בפשטות. יומנה של אנה פרנאק, הצגת הבימה שהבליטה את **שמעון פינקל** בתפקיד האב ואת **ישראל בקר** כבמאי, היתה קרן-האור היחידה-כמעט בשנה בה הצטיין התיאטרון הישראלי בשלישול של קומדיות בינוניות ואף מטופשות, ובעצירות מוחלטת של ערכים. בראש המקהלה עמד התיאטרון הקאמרי בשורה ארוכה של קומדיות חסרות-ערך, ביניהן נערת החלומות, רומאנוף ויוליאטה, אני והסרג'נט, לעולם אין לדעת, הבימה הצטרפה בסנונית על חוף מיומבת. אולם תרם את תרומתו לערימת הקיטש בחמש קומדיות מתחת-לבינוניות של **אהרון מגר**, שהפכה להצלחת-קופה גדולה בעזרת פזמוניו הטובים של **יוחנן זראי** ובימויו של **גרעון שמר**.

על הבמות (ברדיו ובכל מקום אחר) שלטו פזמוניו הבלתי-ספורים של **דן אלמגור**, מכונת-חיבור בעלת הספק אנדתי, בשולמית של דורה-מי בלט קולה וחינה האישי (אם כי לא כושרה-מישחק) של **שושנה דמארי**, בפיקודו של **מנחם גולן**, הבמאי הפעלתי ביותר. הגילוי המקורי הטוב ביותר של השנה היתה **שולמית פילון**, גיבורת פרנסואז ראשיגור, שהפכה בין לילה לכוכב על קרשיו של תיאטרון זירה שיצא השנה למרחב. תשי"ז הודות לפעולתו על הקרשים. תואר זה מגיע בלי ספק ל**יוסף מילוא** הודות ליצירה האופיינית ביותר של השנה: מועדון התיאטרון, מוסד שסימל את פשיטת-הרגל המוסרית של התיאטרון, ואת הפיכתו לעסק מסחרי חסר יעוד ומגמה. בעזרת מפא"י הפך המועדון מקוסריכוז של מיטב הסגובים של הארץ, תרם תרומה גדולה לירידתו האמנותית של הקאמרי במשך השנה.

מועדון התיאטרון: הזמרת ריקה זראי משעשעת אורחים

מילוא, האיש שהנהיג לפני תריסר שנים את מיבצע הקמתו של תיאטרון חדש אשר הוציא מתוכו כוחות גדולים כמו **חנה מרון**, **יוסף יריין**, שכה בהדרגה (אם בכלל ידע זאת קודם לכן) לשם מה חולל את מהפכתו. מגילת-העצמאות של הכוחות הצעירים לא הכילה שום הצהרת-אמונה — לא רעיונית ולא אמנותית. מחוסרי-יעוד הפך הקאמרי יותר ויותר לעסק מסחרי טהור, שהשתדל להתפצל למקסימום של יחידות-ייצור תוך ויתור מוחלט על השאיפה להגיע למקסימום של רמה. הקמת המועדון היתה רק סיום הגיוני של תהליך.

נחום גולדמן

מוח מול כוח

עיניה של היהדות העולמית היו נשואות השנה מדי פעם ליהדות הסובייטית עצמה, שמצאה זו הפעם הראשונה, אחרי שנים רבות, נציג בעל שיעור-קומה בדמותו של **הרב שלייפר**, אשר בא במגע עם רבני ישראל, פתח ישיבה לרבנים, אך נפטר בהרע שמאמציו נשאו פרי.

דמותו של הרב שיקפה, איך שהוא, את דאגותיה והיסוסיה של קהילה בת שלושה וחצי מיליון נפש, הנפלטת בהדרגה מתוך עמדות-השלטון ומשרות-המפתח ההנדסיות, עת נתפס מקומם עלידי האינסליגנציה הסובייטית החדשה. תהליך זה, שניקטה כרושצ'וב עצמו תיאר אותו כפומבי, כאשר הצדיק אותו כאמצעי הכרחי למניעת התפשטות האנטישמיות, הוא שיצר את הרקע להתלהבות הציונית שפרצה במפתיע עם הוא המשלחת הישראלית לפסטיבל מוסקבה.

התפרצות ספונטאנית זו, ששלחים חסרי-אחריות ושואפי פרסומת-אישי-בל-מחיר ניצלו אותה עלידי שורה של הודעות פרובוקטיביות בחזרום לישראל, גרמה צרות רבות ליהודים. בסוף תשי"ז לא ידע עדיין איש באיזו אמצעים נקטה הממשלה הסובייטית אחרי צאת המשלחת, מאסרו של **אליהו חזן**, הנספח הישראלי, בבית יהודי באודיסה, בישר רעות. אך במרכז החיים היהודיים בעולם עמדה מדינת-ישראל, מיבצע-סיני ליכוד מסביבה את היהדות המערבית, שקמה על רגליה כאיש אחד כדי לעזור למדינה. היא היתה אסירת תורה לצה"ל, שנצחונה המהיר נתן גאווה חדשה לכל רוכל יהודי בוויטצ'פל ובברונקס. מטרה-הכסף שירד על המדינה מכיס היהדות העולמית הסתיר במידה מסוימת את העובדה כי היחסים בין ישראל והיהדות המערבית נכנסו למשבר רעיוני. "אינני ציוני" קרא **דוד בן-גוריון**, וזוהי את עצמו עם הדור הצעיר שהחל מואס בכל דבר יהודי, מלבד הכסף. "הודות לציונות קיימת המדינה!" ענו הציונים המקצועיים, שדרשו לעצמם חלק גדול יותר בניהול המדינה.

במרכז היוכחו עמד האיש, שהיה בלי ספק המוח המדיני הטוב ביותר בעולם היהודי: **ד"ר נחום גולדמן**, נשיא ההסתדרות הציונית. הוא התיאש מניסיונותיו הקודמים להקים לעצמו בסיס מפלגתי מוצק בישראל. הוא נמנע גם מלהיכנס לקרב ולוי עם דוד בן-גוריון, קרב שהיה נידון מראש לכשלון. אולם תחת זאת בנה לעצמו עמדת מפתח מיוחדת-במינה, העשויה להפוך בכוא היום לעמדת-כוח רצינית ביותר. כשליט על הכסף היהודי הוורם לישראל, המקיים את כל מפלגות המדינה, יוכל גולדמן באחד הימים להיות לגורם מרכזי במערכה על דמות המדינה.

אך השנה בלט גולדמן בשטח אחר: לא הודות לכוחו, אלא הודות למותו. האיש שהביא לישראל את הסכס-השילומים הודיע בפה מלא שהוא מוכן להביא לה את השלום עם ממשלות-ערב — אם רק ינתן לו הדבר. בשורה של הכרזות ושיחות ורק לתוך החלל הישראלי — שהוא ריק מכל מחשבה מדינית מקורית — שורה שלמה של רעיונות, שהוכיחו כי הנשיא הציוני מחזיק ראות בהרבה מחברי הממשלה. הוא דרש את השתלבות ישראל במרחב, תפיסת עמדה ניטראלית במאבק העולמי, התקרבות לגוש עמי אפריקאסיה, עמדה פחות עוינת לברית-המועצות, נסיון להתקרב למצריים ולחבבי בהעמידו קו מחשבתי חדש מול השיגרה הקיימת בישראל, ובנסיגו ליצור מדיניות יהודית עצמאית שאינה תלויה בראש ממשלת-ישראל, היה גולדמן איש-היהדות של תשי"ז.

למחרת היום בא הפליט היהודי **ממציאיים**. מיבצע-סיני, שגרר אחריו הת-פרצות של נחשול שנאת-זרים בארץ-היאור, הנחית מכה נוראה על אחת הקהילות הע-תיקות ביותר בעולם, שפנתה עוד לפני עשר שנים 75 אלף איש, בעלת 23 בתי-כנסת בקאהיר בלבד. חלק גדול גורש או ברח כמעט בחוסר כל בימים הראשונים אחרי המיבצע. למולם של הנותרים, נרגע המצב כעבור כמה שבועות.

אפתעת השנה הביא עמו העולה ה"יהודי מאירופה, שבא לישראל תחילה כמעט של סודיות, אחר-כך בגלוי. ניקיטה כרושצ'וב עצמו הכריז על בואו, כשהודיע כי ממשלת ברית-המועצות נתנה ליהודים רבים לחזור מרוסיה לסולין, בידעה שהם ימשיכו בדרכם לישראל. העולה האירופאי, בעל רמה גבוהה בהרבה מזו של רוב העולים מאז קום המדינה, העמיד את המדינה בפני בעיות חדשות של שיכון וקליטה. אך הוא נשא עמו גם הבטחה גדולה — האפשרות של עלייה המונית מן הגוש הסובייטי, שתחולל מהפכה במספר האוכלוסיה של ישראל.

התרגשות במוסקבה: המוני יהודים נרחקים בפארק כדי לחזות בהופעת המשלחת החלוצית שהזכירה להם יהדותם.

עבד אל-חמיד סראג

המרחב

פצצת הסגן=אלוף

היתה זאת שנה של סער ומרדות במרחב, שנה של דם ואש ותמורות עשן ממאראקש ועד מוסול, מולב ועד עדן. נמצאו 76 מיליון דוברי ערבית בתסיסה אדירה ומתמדת. תסיסה זו העלתה שירה ארוכה של אישים, שכל אחד מהם יכול היה לתבוע לעצמו את תואר איש-המרחב של תש"ז. אף אחד מהם לא היה ישראלי — כי ישראל פעלה השנה נגד המרחב, לא בתוך המרחב. שם ישראלי לא היה שותף למישחק הפנימי.

האיש הפופולארי ביותר בין ההמונים אטלסי, בערבית) מול חוף מרוקו ועד לים הערבי מול חוף מוסקאט, היה גם השנה המאזר עבד אלנאצר, שהצליח להפוך את עצמו לסמל רוב השאיפות של המוני ערב. על אף מפלגתו הצבאית במדבר סיני, נשאר שלטונו איתן במצרים. בעיני ההמונים היה האיש שהצליח לגרש מארצו שלושה פולשים אדירים. בכל ארצות ערב היו חוגים ששאפו להקים משטר הדומה לדיקטטורה הפאשיסטית למחצה הקיימת בי מצרים.

אולם בין שליטי העולם הערבי ירדה קרנו של עבד אלנאצר. בשנת תש"ז קם לו אויב אדיר בדמותו של המלך סעוד. עד אז היה סעוד פרו-מצרי, המשיך מתד שיגרה בברית שנערה בימי המלך פארוק והמלך איבן-סעוד. אולם כשחשם עבד אלנאצר את תעלת-סואץ, הפסיק גם את זרימת הנפט שהזרים את הוויכוח לכיסו של המלך הבנוני, הבין לפתע המלך סעוד כי מקומו עם שאר מלכי ערב במערך האמריקאי, נגד הדימוג המסוכן מקאהיר המבשר משטר של דיקטטורה עממית.

הפיתח סעוד לסוכן אמריקאי הצילה ברגע האחרון את שלטונו של נורי סעיד, הדיקטטור הפיאודלי הזקן של עיראק, שמש ליפול. עובדה זו הפיחה מרחק חדש במלך חוסין של ירדן, שביום הפיכת-שליאופרסה בארצו הקטנה, הפך לדיקטטור מעשי בה. שלושת המלכים התקשרו אל לבנון, אשר הקימה מתוכה ממשלה פרו-מצרית, שדמותה הבולטת היה שריהחוק הפליסופי, שאר מאלה, אחד האישים המכובדים במערב.

אם אנודת-המלכים הצרה את צעדיו של עבד אלנאצר במזרח הרי במערב נתקל בדמותו של חביב בורג'יבה, אליל מלחמת-השיחרור הטוניסית, מתוך שמרן, דמוי קראט ופרומצ'ובי, שבו לדמוג המצרי, חלם על איחוד מארוקו, אלג'יריה החופשית, טוניס וליב כגוש ערבי חדש, אל-מצריב אל-אקטא ("המערב הרחוק").

אולם איש-המרחב של תש"ז לא היה בין שליטים אלה. היה זה איש חדש, שעוד לפני שנה לא ידע כמעט איש את שמו. הוא הטיל את הפצצה הגדולה ביותר מאז מיבצע-סיני לתוך יורת המרחב: סגן-אלוף עבד אלחמיד ("עבד אללה הראוי-לתודה") סראג, מפקד שירות-המודיעין של הצבא הסורי, סראג השליט בארצו רמטכ"ל חדש וממשלה נייטרלית-הנוטה לצד הגוש הס ביטי, קשורה עם משטרו של עבד אלנאצר במצרים. הבסיס הפוליטי שלו נמצא במפלגת אל-בעת ("התקומה") הציאליסטית לאומית של אפרם חוראני, בן ה-43.

משקיפים שטחיים יכלו לטעון כי כל ההפיתות והפיתות-הנגד האלה במרחב אינן אלא פרי התחרות בין הגושים העולמיים, הרואים במרחב השמי קרש-קפיצה לשטון

סם דובינר והנס מולר

כלכלה

מדידה בפיאודלים

קשה לתאר שתי דמויות שונות יותר מאשר סם דובינר, היהודי הקאנאדי התוסס ורבי-התנופה, והאנס מולר, היהודי הגרמני העקשן והשמרני. אולם שניהם הרימו השנה את גס המרד הקאפיטליסטי נגד המשטר הפיאודלי המפלגתי, החונק כנחש-ענק את משק המדינה.

אמצעיהם היו שונים. דובינר לחם בכל אמצעי הפרסומת והארגון נגד קביצת

פיאודלים ימניים ושמאליים, אשר הפכו את הפרדסנות הישראלית לאחוזתם הפרטית. מולר לחם באמצעים השמרניים של מלחמה מקצועית נגד משטר קולקל של יחסי-עבודה. אולם מגמת שניהם היתה שהיה להנהיג בארץ משק קאפיטליסטי אמיתי, שיהיה מבוסס על תחרות חופשית, יוזמה אמיתית ויעילות טכנית, ואפשר למדינה להתקדם לעבר עצמאותה הכלכלית.

היה זה מרד דומה לזה של הקאפיטליזם האירופי הצעיר בתום ימיה-הביניים נגד משטר פיאודלי פסול, מרד שמצא את שיאו במהפכה הצרפתית. אולם בארץ היה מרד זה רחוק מלהיות נחלת הכלל. דובינר ומולר, אף שניצחו נצחונות חלקיים, היו במיעוט.

שביתת „אתא": מעצר פועלת בשעת ההתפרעות בחיפה

כמעט כל שאר אנשי-המשק השתלבו במשק הפיאודלי הקיים, שיסודו בחלוקת כספי השלל מאמריקה ומגרמניה, ביקשו רק להשיג לעצמם פירוים גדולים יותר מן השולחן. מעולם לא היוגם הקשר בין משטר-השלל הכלכלי לבין המשטר הפוליטי של המדינה בצורה חותכת יותר מאשר בשנת תש"ז. מיבצע-סיני נתן תנופה אדירה למגביות ולמענקים, הביא רוחה לכל הגורמים הכלכליים הקרובים לאבוס המפלגתי, ומאידך גרם שוטה-כסף של אמריקה לנסיגת ישראל מסיני, ולאי-הערבותה בירדן בימי המשבר הנורלי שם.

כפנים המדינה הוסיפה שיטת-השלל להעשיר את הפרסטים ההסתדרותיים ואת הלחיתנים הפרטיים, המשתפים עמם פעולה. אימפריות פרטיות כמו האחים סחרוב, הבנויות על קשר תקין עם השלטון, הוסיפו להתעשר בעזרת רשיונות-ייבוא והקלות-מסכע. במקומות רבים עברו קשרים כאלה את גבול השחיתות, הפכו למסע-שוש מאורגנים בארץ (חברת זורו של פנחס רוזנברג, בעזרתו האדיבה של הפקיד הבכיר מיכאל צור) ובהחזקת-ארץ (עסקי הקבלן יצחק פרישמן בתורכיה בעזרת חברת האחים סחרוב, שאזרז מנהלה הוא המשקף הכללי של משטרת ישראל, יחזקאל סהר).

שיטת-השלל גרמה לאינפלציה (שפגעה בשכבות הנמוכות, אך פתחה מקורות-התעשרות חדשים בפני הלחיתנים), למונופוליות מחפיר (נייר-חזרה, קינור-פריז, אלקטרה) ולבריתות התי לשטחי הספרות (סחירות, מסכע, בולים), לא לז'אנר אשכול ולא פנחס ספיר, ממני קיח בשעתו לרבות, עשו נסיון כלשהו לשנות משטר זה. בהכרזים את מירדתם הפרטית נגדו, הפכו דובינר ומולר לגיבורי המשק של השנה.

מינה שמיד

משפט

אחת מול הרבים

מעולם לא עמד המשפט במרכזו של המדינה כמו השנה. אחרי הצבא, היה זה המשפט שסיפק לעיתונות את הכותרות הרועשות והרבות ביותר. כמעט כל בעיות המדינה השתקפו במשפטי-הראווה הגדולים. הן הודקרו לעיני הקהל בצורת חקירות שתי-ערב, טענות וסיכומים.

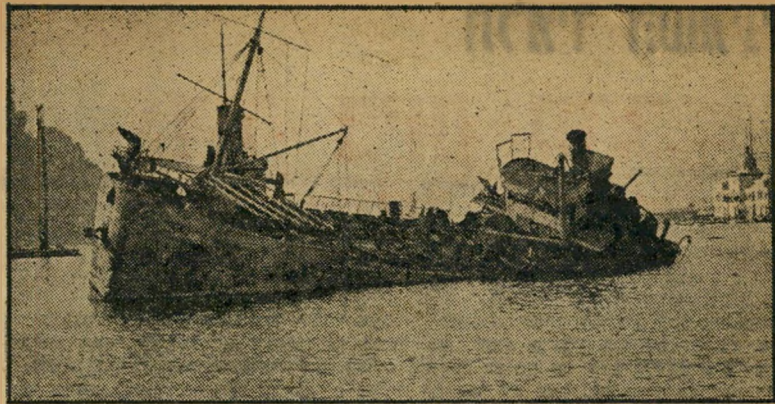
אולם לא היתה זאת שנה טובה למשפט הישראלי. אגדת המשפט הבלתי-תלוי, שהיתה קודש-הקדשים בעיני העם, עוגן של אימון בים סוער, התמוטטה. תחת האמונה העיוורת בכל סופט באשר הוא שופט, באה גישה ביקורתית חדשה. השופט הפך לדמות של בשר-ודם — אדם העומד מול הפיתויים הגדולים, מול לחץ עצום של המציאות הפוליטית העכורה. היו שופטים שיצאו מנצחים ממאבק זה, והיו שנחשבו לאכידות במלחמה זו.

המשפט הגדול ביותר של השנה היה זה של עמוס בן-גוריון נגד שורת המתנדבים. אחד מול המנגנון האדיר של המדינה שי גויס כולו נגדו, ניצח שמואל תמיר על הקרב, שהפך לשיעור מוזר בתורת המדינה של ישראל. הקהל ראה את שריה-משטרה נותן חסיונות כוזבת לתיקי המשטרה, שכללו את פרטי השחיתות. הוא ראה את יחזקאל סהר נשבע לשקר. הוא ראה את דמותו של עמוס בפרשות השונות. הוא חרץ את דינו.

כשנתנו השופט זאב צהרנר וחבריו את פסק-דינם, היה זה הלם לקהל. השופטים ניארו את עמוס בן-גוריון כמלאך מוקף שדים, שכל ידידיו בגדו בו והפילוהו בפח. הנסיבות שליוו את פסק-הדין, עד נעלם באופן מסתורי עמוד של פסק-הדין שמתח ביקורת על יחזקאל סהר, היו מכה ממאירה לאימון הקהל. כבר לפני-כן התפרסו

אליל צעיד חדש

חסיתת הסואץ: אוניה שהוטבעה מול מפקדת התעלה (ימין)

על העולם. אולם גושים אלה רק מנצלים תסיסה שלא הם יצרו אותה, ושהיא פרי המהפכה הפנימית העוברת בדור זה על עמי ערב. למהפכה לאומית זו שלוש מטרות, הנובעות מן ההיסטוריה הערבית ומציאות עמי המרחב:

- סילוק שרידי הקולוניאליזם הלבן (אנגליה, עדי, צימאן).
 - איחוד העולם הערבי,
 - חיסול המשטר הפיאודלי, הקמת משטר חברתי צודק ויעיל יותר.
- והיה הפרספקטיבה אשר רק בה יש משמעות לכל הקורה במרחב. אף שמאורעות השנה דמו לנזונה התקועה במקום, הרי אין שום ספק שבסופו של דבר ינצח במאבק הערבי הפנימי אותו גורם שיצליח לזהות את עצמו בצורה המושלמת ביותר עם מטרות אלה. אילו הבינה זאת ישראל, יכלה גם היא לקחת חלק מרכזי במאבק על לב העולם הערבי.

השליט במרחב: המון מפגין נגד הבריטים בפורט-סעיד

שלושת פרקליטי השורה כמחאה על מה שחשבו ליחסם החד-צדדי של שניים משלושת השופטים — דבר נדיר ביותר בתולדות המשפט.

רצח קסטנר גרר אחריו שני משפטים גדולים — משפט יעקב חירותי ומשפט מנקסאקשטיין-שמר. במשפט הראשון זועזעו הקהל עת החליט השופט **נתן ברזוכאי** לקבל תורה מסיני את טענותיו המפוקפקות ביותר של הממונה על הש. ב. למרות שזה היה בעצמו צד עיקרי בפרשה האפלה. לפני כן הסתלקו שלושה שופטים מחוויים מן הטיפול במשפט זה, במחאה אילמת אך רבת-משמעות, אחרי שנשא בית-המשפט העליון **יצחק אולשן** ביטל בצורה תמוהה את החלטתם לשחרר את חירותי בערבות.

באחריה יתר שטטה ומעורבות-אימון התנהל משפט מנקס וחבריו, בו הפגינו השופטים **מרדכי קנת** וחבריו מידה יפה של תקיפות, חוסר משוא-פנים ואי-תלות. בירושלים ישב איש-המשפט של שנת תשט"ו, נשיא בית-המשפט המחוזי **בנימין הלוי**, גיבור פרשת קסטנר, בראש המשפט הצבאי נגד 11 נאשמי כפר-קאסם. אחת הפרשות המזעזעות ביותר מאז קום המדינה השתקפה בדפים אינטופיים של פרוטוקול יבש, שחשף את האמת העגומה בצורה שהזיעה את מיטב דעת-הקהל הנאירה לבעיות החינוך הצבאי. באותה עשה ישבו חמשה שופטים עליונים על מדוכת ערעור משפט-קסטנר, נאבקו עם מצפונם ועם העובדות במשפט שמיזג מאין כמוהו ענינים פוליטיים עם שיקולים יורדיים.

אך אשת-המשפט של תשי"ז היתה בלי כל ספק אותה אשה שחשפה את האמת כפרשת קצין-המשטרה זאב שטיינברג, שופטת-השלום **מינה שמיר**. בהיותה אשתו של אלוף-צה"ל לשעבר, הנהיגה מושבעת של המשטר הפוליטי הקיים, התעלמה שמיר מכל שקול פוליטי, הפגינה בצורה מהירה את נאמנותה לעקרון המשפט הבלתי-תלוי. היא לא הסתפקה ביוכי מוחלט לשטיינברג, קרבן העלילה השפלה, אלא קבעה ששני קצין-משטרה עליונים שיקרו, ושהעלילה ביימה במטה הארצי של המשטרה. בזאת הוכיחה אומץ-לב גדול עד אין שיעור, יותר מרוב השופטים העליונים והמחוזיים. מה שקרה אחר-כך היה אופייני להתמוטטות מערכת-המשפט. הקצינים השקדנים לא פוטרו מתפקדיהם, בהם החזיקו בידיהם את גורלם של אזרחים רבים. צמרת המשטרה שפכה קיתונות של בוז על השופטת. שרה-משטרה הודיע בפומבי בכנסת כי היועץ המשפטי **חיים כהן**, קבע שהשופטת טעתה. חבריה-כנסת הקשיבו בשקט לבויון חסרת-קדים זה של בית-המשפט מצד הנציג השכיר של השלטון.

היה ברור כי מינה שמיר וחבריה לחמו מלחמת-הגנה נואשת נגד התקפה מכוחות ימחוננות מצד השלטון הפוליטי. בכנסת הועבר חוק בתי-המשפט, שפגע באופן מכריע בעצמאות השופטים. בהנהגת חיים כהן גיבשה התביעה הכללית שיטות מזוכמות לעקיפת שופטים בלתי-תלויים. שליחיה, כמו התובעת **מרים כריפורת**, לא היססו מלהעלות על דוכן-העדים פרובוקטורים מחלאת המין האנושי. שהודו בעצמם באופן ציני שהם מוכנים לשקר, להעליל ולהלחיל בפח אנשים חפים-משפט, ממורת תשלום.

כפרשה מסוג אחר לגמרי כבש את לב הקהל שופט-השלום **מכס צ'רנובילסקי**, שציחה לאסור לחודשים את רופא-העיניים ד"ר אליהו שלום, גיבור פרשת צילומי העיורים. בשנה של משפטים פוליטיים מדכאים, היה המשפט הסנציוני האנושי של משפחת שלום כמעט גופש לקהל.

היתה זאת שנת ההודמנויות הגדולות לספורט הישראלי. היא החלה באולימפיאדה של מלבורן, הסתיימה במכביה החמישית בישראל. בין שני מאורעות אלה היתה השנה גדושה בנסיעות וסיוורים של נבחרות ישראליות מכל הסגים, מאתלטיקה קלה ועד לאיגרוף, ובביקורים של ספורטאי מדינות זרות. אולם ההודמנויות הגדולות לא נוצלו, ותשי"ז הסכה לשנת ההודמנויות שהוחמצו. בין כולן בלט רק מאורע חיובי אחד: המכביה החמישית, שמטבה אליה רבבות של צופים, הפכה לחג של התיירות ומקור של שיאים חדשים.

שלושת נציגי ישראל לאולימפיאדה, הן **אתליס דויד קושניר**, השחינית **שושנה רייכנר** והקופץ למים **יואב רענן**, לא זכו אף בהישג מיומלי שיהפכם מועמדים לתואר ספורטאי השנה. גם ספורטאי ישראלי, שהכינו את עצמם ברגע האחרון להתמודדות עם הנוער היהודי במכביה, לא הוציאו מקרבם אף סרטאי אחד שיתעלה מעל לרמה הממוצעת הנמוכה.

מכל המשלחות למיניהן, שיצאו השנה לחוץ-לארץ — נבחרות-הכדורגל של מכבי והפועל באמריקה, קבוצות-הכדורגל הישראליות באירופה, נבחרת-הכדורסל הישראלי לית באמריקה, נבחרת-האתלטיקה-הקלה ב"תורכיה, נבחרת-האיגרוף באנגליה, נבחרת הכדורסל של הסטודנטים בפאריס — הביאה כבוד לישראל רק אחת: נבחרת האיגרוף.

הוכח כי ספורט זה נמצא בתהליך התפתחות, עומד עתה על רמה מקצועית נאותה.

אולם השנה, כמו בשנים הקודמות, נשאר הכדורגל ענף הספורט העיקרי במדינה. הוא שתרם גט השנה את המועמדים הרבים ביותר לתואר איש-הספורט של השנה. **איוואן יאזבנצ'יק**, מאמן-הכדורגל היוגוסלבי של הפועל תל-אביב, שהכניס שיטות חדשות באימון כדורגלנים והביא את קבוצתו לאליפות ישראל בכדורגל, היה אחד מהם. **אליעזר שפיגל**, הכוח העולה בכדורגל הישראלי, **אלי פוקס** שסימל את חדירת המקצוענות לספורט הישראלי, **ג'ק הנרי גיבונס**, המאמן הבריטי של נבחרת-ישראל במשחקי אליפות אסיה, שהביא את קבוצתו, הפועל פתח-תקוה, אל הוכיה בגביע הישראלי לכדורגל — כולם היו מועמדים טובים לתואר איש-הספורט של השנה.

יותר מהם היה זכאי לו הדיר **יוסף לאם**, נשיא ההתאחדות הישראלית הכדורגל. כי השנה היתה שנת גילויי שערוריות, שחיתות, קנוניות ורמאות בכדורגל הישראלי, ודמותו של הדיר לאם, שהתפטר לאחרונה מתפקידו אחרי שמסקנות ועדת-החקירה שלו לא התקבלו עלייו כל הצדדים, מסמלת יותר מכל את המאבק לטהור הספורט הישראלי ולדיפלומטיזציה שליומה שלו.

למרות זאת, לא השלילה והשחיתות הן שסימלו את הספורט הישראלי השנה. משומדך נפל התואר בחלקו של הכדורגלן הצעיר, שחקן הפועל פתח-תקוה, **נחום סטלמך**. הצעיר בן ה-21 הפך במשך השנה לאלילו החדש והמוכר של הספורט הישראלי, בזכות מאמץ עילאי וכושר אישי, המתמוגים יחד עם אישיות מקסימה ורמה אינטלקטואלית גבוהה לדמות אידיאלית של ספורטאי ישראלי צעיר.

סטלמך בפעולה: במישחק גמר הגביע נגד מכבי יפו

צעיר

מיבצע־סיני הוציא את הנוער העברי ממסלולי השיגרה, הגיוון והרעבון. כמו ברק בחשכה לילה, האיר המיבצע את דמותו של הנוער כפי שהוא ברגעיו הנדולים: מלוכה, חדור וכוונות להקרבה עצמית. כאשר תיאר העולם הזה את דמותם של 171 חילי סיני נתגלה כי מתחת למעטה החינוכי של ציניות הצרירה התחבאה לא פעם נפש עדינה, נכספת ליופי, אצילה וטהורה. כל שניבא כי הנוער של חילי יפול בשעת צרה מאחורי נתבדה.

אולם אפילו בימי המיבצע לא חסרו סינות
 תשובות. בנקודת השיא הרומנטית של המיב-
 צה, מל הרהאולוהים, לא שכו כמה צעירים
 לעסוק בעסקיםפססרות מכוורים בבולים.
 והפסרה הנוראה של כפרקאסם, שלא היתה
 יחידה במינה, האירה בלור שראגי לא רק
 יגדות התללים, אלא גם את אישיותם
 של נוחני הפקודות ומבציהן — דמותם
 של יוששכר שדמי, שמואל מדינקי,
 בריאן דאלי ומקוריהם.

למחרת המביצע חזר הנוער הביתה — והכל חזר לקדמותו. הנוער שבלט בליכר בשנות הקטל, לא בלט בשום שטח שהוא בש חי שלום. מול אישיותו המאירה של ההכל **ירמו בוגדנוב**, חלל קרב לקליליה, הלחם לדוגמה, לא בלטה שום אישיות צעירה מקבילה לגיבור מבצע בנייה ציונית. לעיני הקהל הופיעה שורה ארוכה של אנשים צעירים, שנראו כאילו השתקפו בראי עולם.

דוגמה של גבורה הרפתקנית. יפה בהעזתה אך חסרת-תכלית, נתן במותו הצעיר דין
גלעד. גבר מושך זה, יפה-נפש וכובש-לבבות, הפך קורבן נוסף על מזבח המולוך של פטרה.

רצח קסטנר ותוצאותיו העלה לעיני הקהל סופיסטים שנראו כקאריקטורות של מהכנים. על פסל הנאשמים יושב **זאב אקשטיין**, ספקימפכן, ספקיפובוקטור ספקיסכן, ספקאידאליסט, שנתגלה גם כסופר מלטב. עוד יותר מזוהה היתה דמותו של עדה-המלך **אריאל אריאשוויר**, מנהיג-מתחרות ישראל שעמד לשלוח פצצת-סתר למשה שרת, ושסגר באותה קלות נערים חפים-מפשע ליוני הש.ב. תמורת תשלום. עוד פחות מושכת היתה דמותו המזוהה של **דניאל דרניצקי**, פריבוקטור וקאריקטורה של סוכן חשאי.

מול הקאריקטורות האומללות שהתהלכו כרוחות־רפאים בשטח־ההפקר שבין מחתרת ושב"ב, עמדו הקאריקטורות הצעירות שהתימרו להיות מנהיגים פוליטיים. אפסותו

המוחלטת של הורר הצעיר בשטח זה היתה כה מוחלטת, שלא כלטה במדינה אף זמון צעירה אחת שגילתה רעיון חדש, סיסמה חדשה, יוזמה חדשה או פעולה חדשה. בחלל יריק זה התגולה ההשפעה ההרדית של מנהיגי שתי משלחות-הנוער לפסטיבל של מוסקבה, שהוכיחו כי בצד האפסות הפוליטית והרעיונית עומד כשרון גדול להתלהב לענינים של מלבד הכרזת הגורם צרות לנולות (ראה איש היחודות).

כל התופעות האלה היו רק גילויים שונים לאותו חוקר אידיאליסטי אמיתי מלבד לאמונות שטחיות, העדר תוכן של ממש בחיים, ריקנות רוחנית שאין בה כדי ליצור תפקידים המלהיבים להקרבה עצמית. הצעירים שגילמו בגופם את ההיחל הזה בצורה המדאגה ביותר היו תלמידי השמיניות שישובו השנה לספריה הגאסמית, עולם-שם, בני-טובים שיצאו לגנוב ולשווד כדי למצוא טעם בחיים. תלמידי השמינית נאסר לפירסום היה האיש הצעיר של תשי"ז.

		8	7	6	5		4	3	2	1
13				12		11			10	9
	18			17			16		15	14
					21			20		19
	24					23				22
		28		27			26		25	
	32				31			30		29
37		36			35				34	33
			39							38
	43			42		41				40
		47			46		45		44	
				49						48

מ א ו ז ן : 1.
כתב העיוורים;
5. חברת תעופה;
10. בים המלח;
12. סמל דתי;
14. סימן ההיכר
של אשכנזים ל-
גבי יוצאי ארצות
המזרח; 16. ב-
חגורה; 18. שי-
מוש בהארה; 19
משטמה; 21. יי-
שוב ליד נתניה;
22. הדר; 23. מ-
צוי בים; 24. מס-
פר פרקי ישעיהו;
25. כלי; 27. הג-
רלה; 30. בירה
מערבית; 31. מ-
אפשרת מעבר ל-
נכבד. באלפים:

33. אחי יפת; 35. מיועד לכביסה; 36. ייצורו מסתיים ביקב; 38. מצוי בארון הקודש; 39. ספר תנ"ך; 40. אות אנגלית; 41. מלת התפעלות; 43. אות יוונית; 44. עץ הנגב; 46. יכולת קליטה; 48. עיר קרובה לתל-אביב; 49. מגדולי היהדות.

מ א ו נ ך : 2. מורה הוראה; 3. פחד; 4. ממלכה אפריקאית; 6. כלי כבשחית; 7. הקרב עליה קדם למבצע קדש; 8. עיר כהנים במצרים; 9. עובר על אחת מעשרת הדיברות; 11.

לשנה טובה!

למברג
Lemberg

מבחר גדול בנעלי נברים, נשים וילדים

ישר מבית-החרושת לצו כו

תל-אביב, רח' הגליל 2-4 TEL AVIV, HAGALIL ST. 2-4
 NEAR CENTRAL BUS STATION: במרכז בתל-אביב

הבעל נפל למשכב

האימה: "חפש את האשה!" היתה נכונה השנה לגבי כל ישראל. כמעט שום אשה לא בלטה בה כאשה. האשה החשובה ביותר של השנה, גולדה מאיר, בלטה כמדינאית. האשה האמיצה ביותר של השנה, מינה שמיר, בלטה כמשפטנית (ראה אשת המשפט). החצי הנשי של המדינה הסתפק בקיום אלמוני. גם בצורה זו היתה השפעתו גדולה מאד. הרדיפה השגעונית אחרי מותרות, שאחזה חוג מסויים של נשים בארץ, אין ספק שנתנה דחיפה להתפשטות השחיתות. מכל מקום,

נתנה כיוון ודחיפה לשאיפות הגבר. בצפון תל-אביב גדל סוג חדש של אשה ישראלית — זו שהעשירה את סלוגייהופי למיניהם, גרמה להתפתחות תעשיית-אופנת ענפה ומצוינת. אשה זו לא נפלה מחברת תה בשאנס-אליזה של פאריס, עלתה בי יופיה ובטעמה על נשות וינה ומוסקבה. אולם ספק אם הביאה ברכה רבה למדינה. לחוג זה שייכת האשה המפורסמת בי יותר של השנה, רבקה שלום. כניכורת פרשה שנגרמה במידה רבה עלידי חוקי הכפיה הדתיים בארץ, יכלה הגב' שלום להיות אשת השנה. אלמלא בלטה כל כך בפרשה זו התכונות האישיות שלה ושל בעלה, שלא היו אופייניות להחי המדינה. גיבורת ציוני-העירום הסעירה את הארץ — אך הסערה הציבורית היתה מהולה במידה רבה ברכילות פריטית.

בצד השני של ההבמה הנשית עמדו אלפי הבנות והנשים במשקיהספר, שמילאו את חובתן בימי מיבצע-סיני ואחריו. הן זכו להוקרה רק כאשר נכנסו למסגרות שחירות. נציגתן המובהקת ביותר היתה ורדה פרידמן, חברת משק גונן, שנפלה באחת התקריות בגבול הסורי. אולם ורדה בודאי לא היתה, עוד אופיינית לנשות תשי"ז. בין שני הקצוות עמדה עקרת-הבית האלמונית, שדאגה לבני ביתה, ניסתה לחנך את ילדיה ובאותה שעה להשיג מבלי לערער את תקציב המשפחה. האשה היחידה שבלטה השנה כאשה פולה ברגורין, דמות מיוחדת במינה, שנשארה סימפאטית ואנושית גם כאשר שנתה. בימים הקשים של מיבצע-סיני,

האשה המפורסמת ביותר של השנה: רבקה שלום

עת נפל בעלה למשכב ולקה בחום של 40 מעלות, עמדה לצידו כאשה וכרעה. עזרה לו ללא יומרות להוסיף ולרכו בידיו את כל ענייני המדינה.

לא פעם עוררה ביקורת ציבורית: למשל, כאשר ניצלה את מעמדה כדי להתערב לטובת בתו של הקבלן העשיר דיסקין, שלא הורשתה לגשת לבחינות-הבגרות. לא פעם עוררה רוגז: למשל, כאשר עמדה באופן הפגנני לצד בנה עמוס, בפרשת השחיתות המפורסמת, גרמה לצילום-היחד של עמוס ודויד בן-גוריון בימי המשפט. לא פעם עוררה חיוך: למשל, כאשר הודיעה בנאוה בריון עתונאי שאמרה לדאג האמרשילד שעליו להתחתן, תוך התעלמות נחרת מן העובדה שחיוי האינטימיים של האציל השבדי הם הנושא מספר 1 לרכילות בינלאומית.

אך גם בפרשות אלה בלטה פולה כעקרת-בית, כאם, כאשה, כידידה. קשה היה שלא לאהוד אשה ששמרה על מידה רבה כזאת של סבעית נשית, על אף מעמד כה רם.

רפי ("גלסון") אילון

עיתונות

כתב חדר למצריים

עם כל אי-הרצון להעניק את תואר איש-העתונות של תשי"ז לאדם שפעל בשם העולם הזה, לא היה מנוס מכך. כי השנה כל בחירה אחרת היתה מגוחכת. האדם שביצע את המיבצע העתונאי המזהיר ביותר של השנה היה רפי ("גלסון") אילון, האיש שעלה כימאי על הספינה שעברה את תעלת-סואץ, נעצר עלידי משטרת מצריים. עונה עניינית-תופת במשך כמה ימים, הוחזק 23 יום במעצר-בידוד, נלקח לסיור עתונאי בקאהיר כאורח ממשלת מצריים, כמעט נגרר במשפט-לינץ' ביום האחרון לשהותו במצריים, ואמר, בחזרו לישראל מגולת-ראש: "היה פדאיו" אולם כאן ציפתה לו צרה נוספת: משפט ישראלי.

לעומת מיבצע גוצה זה, שחולל סערה בינלאומית, העסיק את האו"ם ואת עתונות העולם והביא לקורא הישראלי את רשמיו הכנים והמאלפים של העתונאי הישראלי הראשון במצריים מאז תש"ה, החחירו כל עתונאי ישראל המקצועיים. המיבצע העתונאי היחיד הראוי-לציון מלבדו היה פגישתו של אביעזר גולן (ידיעות אחרונות) עם פרשע מועד שברח מבית-הכלא, מיבצע המתאים למיטב המסורת העתונאית בעולם. כמביאי אינפורמציה אובייקטיבית חיונית למדינה בלטה שני העתונאים שהגיעו למוסקבה בימי הפסטיבל של הנוער, מסרו דו"חים משכנעים על מצב היהודים בברית-המועצות. מלבד גילויים מעטים ויוצא-דופן אלה, המשיכו העתונאים הישראליים לנמנם, התענינו אך מעט בתפקידם האמיתי: להביא לקורא אינפורמציה אובייקטיבית. הם שחו כוסות בלתי-ספורות של תה במסכות-עתונאים, רשמו בהקפדה את דבריו של כל סוחר פוליטי או פרטי שבא למכור להם את סחורתו. חוץ מזה הסתפקו ברישום נאומיהם של עסקני המפלגות ששילמו להם משכורותיהם.

העתונות הבלתי-תלויה-כביכול לא היתה בהרבה יותר טובה. היא נזהרה שלא לפגוע באיש היכול להזיק לה. מעריב הפך בגלוי למלח-פינוכת של שליטי הצבא ומשטרה. הארץ נלחם על דעותיו בשטח הכלכלי, אך שירת את השלטון, ככל שאר השטחים. את המלאכה הבלתי-נעימה של גילויי-השחיתות השאירו כולם לוולתם.

החידוש היחיד של השנה היה סוג חדש של עתונות, שאין לו דוגמה בעולם כולו: עתונות-רשם המוצאת עלידי השלטון, על-חשבון משלם-המסים, כדי להפיץ עלילות על מגליי-השחיתות. בדחותו מעליו עתונות זו בבז ובגועל, הוכיח הקורא הישראלי שהוא בעל רמה מוסרית גבוהה יותר מאשר כמה משליטיו.

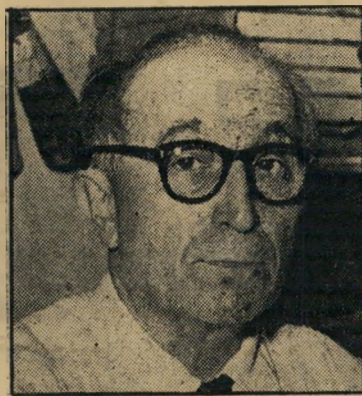
הבזו הגלוי (והמוצדק למדי) בו התיחסו השלטון והכנסת לעתונות, מצא את ביטויו בשורה של חוקים והצעות-חוקים. על אף מחאות חלושות מצד העתונות, העבירה הכנסת (ראה איש-הכנסת) את חוק בסחון המדינה, המאפשר לשלטון בנסיבות מסוימות להטיל על עתונאי הממלא את תפקידו עונש-מחמת (סעיף 7), מאסר 15 שנה (סעיף 24) ומאסר 10 שנים (סעיף 13). לעתונים מלחכי-הפינוכה לא היה איכפת — הם ידעו שזה לא גוצה להם. רבים מהם היו מרוצים מאד אילו הצליח השלטון לחסל את חבריהם העצמאיים.

אלכסנדר זרחין

מדע

המצאה בבית-מלון

אי-שהמדע הישראלי, שהגיע השנה לפירסום העולמי הרב ביותר, היה אדם שלא זכה עד אז לשום הכרה בישראל עצמה. בחדר קטן ומוזנח בבית-מלון תל-אביבי ישב מזה עשר שנים אלכסנדר זרחין (60), יהודי דתי, לבוש ציצית וחבוש כיפה סרוגה, פליט מברית-המועצות. זרחין היה גאון רבי-גוני. הוא הפעיל את מוחו בעשרות שטחים. המצאתו העיקרית של זרחין לחיי-הארץ — אחת מעשרות המצאות שונות באמתחתו —

היתה שיטה מפליאה בפשטותה של המתקן מיהם, אחת הבעיות החשובות ביותר לי-עתיד ישראל הצחיחה. היתה זאת שיטה של הקפאת מיהם והמסתם לאחר מכן, תוך הפרדה בין המלחים והמים.

כפי שקורה ברומנים, נדף זרחין במשך שנים על צהאר עלידי הכוחות השליטים של המדע המאורגן. לא הועילה תמיכתם של אנשי-מדע בודדים, גם לא התערבותו האישית של דויד בן-גוריון. המוצעה ה' מדעית החרימה את זרחין, מנעה ממנו כל אפשרות להוכיח את טיב המצאתו.

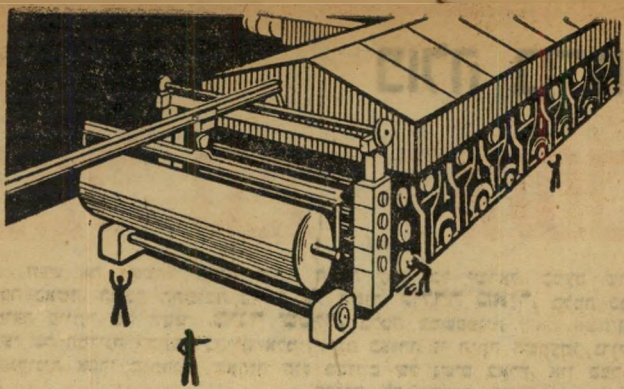
אחרי שהתפוצצה השעורוריה בארץ, ניגש זרחין עצמו מפקח על בנייתו. שמע ה' המצאה הגיע לארצות רחוקות, כמו הפילי-פינים ואינדונזיה, חברות פרטיות פנו אליו בשאלות. אולם זרחין הוסיף לגור בחדרו העלוב. לא ניתן לו דיוק כפי שיוכל לעבוד בשקט אך הושם עליו משמר, כדי למנוע את גילת המצאתו החשובות למדינות זרות.

בינתיים הספיק זרחין לרשום עוד שני פטנטים לזיקוק מים. על אחד מהם קפצה חברה מסחרית אמריקאית, הרוצה להשתמש בו לשם פיתוח מדבריות קאליפורניה ונבאדה. זרחין מסר לה אוספיה לחמישה חתמים לגיוס מיליון דולאר, הדרושים לבניית המיתקן הנסיוני שיוכיח את כדאיות ההמצאה. אם תשיג החברה הון זה, כפי שיש להניח, הרי יסע זרחין לארצות-הברית, כדי לפקח בעצמו על ביצוע העבודה.

גם בשאר השטחים פעל המדע הישראלי במרץ. ברחובות התכנסו בתום השנה מדעני הגרעין של העולם לכנס בינלאומי, הבלטו בכך את הרמה הגבוהה של מחקר-הגרעין הישראלי. בהנהלת יואל רסקין, בו הצטיינו בעיקר שני צעירים מתוצרת הארץ, עמוס דה-שליט ויגאל תלמי.

במדע המופלרי ביותר של ישראל, הארכיאולוגיה, נוצרו השנה כמה ידיעות, אך לא היו תגליות מרעישות. יגאל ירין פירסם ספר חדש על המגילות הגנוזות, שלא חידש הרבה, המשיך בנייתן בחפירות חצור. בנגב עסק גלסון גליק האמריקאי בחפירותיו, בליחי פרסומת רבה, אך התגליות החדשות החשובות שם, בניגון עיר ישראלית גדולה חדשה מתקופת הברונזה, נתגלו דווקא עלידי חובבים, בני המשקים הנגביים.

לציון מיוחד זכה השנה מדען ישראלי בשל מעשה בלתי-מדעי. חנוך אלבק, חוקר התלמוד, סירב לקבל את פריטי-ישראל למדע, כמחאה על ביובו כספי הציבור לחלוקת פרסים מפוקפקים. המתחללים בארץ כתוצאה מקנאויות של בעלי-חוקה, בלי התחשבות רבה בערכים אובייקטיביים. בשנה של שערויות זרחין, היתה זאת מחאה אקטואלית שעוררה הן בקהל, שמאס לקרוא על פרסים שמסר ראובן לשמעון ושמעון לראובן.

מיטב הברכות

לקראת

השנה החדשה

מפעלי ניר

אמריקאיים-ישראלים בע"מ

דשנים נחומים חיים בע"מ

פקידות השכלה

"מרכז מורים ומכים"

ביה"ס הותיק בארץ לפקידות

ת"א. רחוב הס 12 טלפון 5061

דיפלומה בהנהלת פנקסים

כתובות
לבוגרי בייס יסודי
לבעלי השכלה — בינונית ותיכנית
(כתות מיוחדות)

דיפלומה בקורספונדציה וכתבנות

סדור בעבודה

עזרה ממשית למסוימו
בסדור בעבודה

דיפלומה במזכירות כללית

אחריות מלאה

ביה"ס אחראי שכל תלמיד יקבל דיפלומה מקצועית, אפילו אם יצטרך לחזור שנית על לימודיו ללא כל תשלום נוסף

למבוגרים: קורסים 2/1 שנתיים. מקצועות בודדים. קצרנות כתבנות. הנהלת חשבונות. מכונת כתיבה ועוד

לחילים ולשוטרים הנחה מיוחדת

הווי

פרקי הווי אלה הנציחו את לבטיו, נצי חונותיו וכשלוניותיו של האיש הקטן ביש ראל ב"ד חדשי תשי"ז:

★ ★ ★

שיר הנקם

תשרי

בפתח תקוה, כאשר לא הצליח שלמה קריבנר לשכנע את שכנו החדש שיחדל מחזרתו בחצוצרה, רכש כנקמה מפוחית פה והחל מתאמן בה, הגיע כעבור שבועות מספר לידו הבנה עם החצוצרה: ימצאו מתוסף ויקימו תזמורת שתנגן בחתונות.

★ ★ ★

הפרוטה והנוסע

חשוון

בבאר-שבע, אחרי שהעיריה העלתה את מחיר הנסיעה באוטובוס העירוני ל-65 פרוטות, התארגנו כמה אזרחים שיביקשו להעלות את המחיר ל-70 פרוטה, לאור המחסור החמור במטבעות בנות חמש פרוטות.

★ ★ ★

קרב פנים אל פנים

כסליו

בתליאביב, התערבו שכנים כדי להשיג כין שלום בין דבורה ויהודה גודון, אחרי שהבעל סירב לגלח את זקנו, אותו הציג בגאווה עם שובו ממערכת סיני, ואשתו החלה בתגובה להגיש לו אוכל משומר, כדי שירגיש את עצמו לגמרי במדבר.

★ ★ ★

עלי להבה!

סבת

בתליאביב, בשבוע בו נכנסו לתקפן הגבלות המשל, תוצאה העיריה כרוה לכבוד חג החנוכה, ועליה הסיסמא: הבר אנרי!

★ ★ ★

הלב העדין

שבט

בחיפה, נעצר נהג משאית, שדרס אדם וניסה להימלט במכוניתו, טען להגנתו: "אני לא יכול לראות מתים".

★ ★ ★

המבריל בין קודש לחול

אדר

ברחובות, הסביר עזרא ועקנין לבית המשפט מדוע הוא נוהג להכות את אשתו ובנותיו בכל יום שבת: "אני מתרגז עליהן כל השבוע, אבל מכה אותן רק בשבת, כשאסור לעשן ואני עצבני".

★ ★ ★

שומר מצוות

ניסן

ביפו, עצרה המשטרה בימי הפסח אדם הידוע כמלך הגנבים, כחשוד בביצוע שוד, שיחררה אותו אחרי שהצהיר כי אינו עובד בחג.

★ ★ ★

מקור בטוח

אייר

בתליאביב, אחרי שנעצר יעקב דהאן באשמת כניסות, לא היה בידו הסכום המספיק לשחרור בערבות-עצמית, ביקש משוטרי שהות של חמש דקות כדי להביא את הכסף, חזר בזמן, בלחית שומר שעצרו בשעה שניסה לכיים בשוק הכרמל את הסכום הדרוש לשחרור-בערבות.

★ ★ ★

אישור סופי

סיון

בירושלים, שוחרר צעיר מחובת גיוס, על סמך תעודה שהיגו חולה רות, נתגלה לחוקרי המשטרה כפקיד במשרד הסעד.

★ ★ ★

חיי כלב

תמוז

בתליאביב, אחרי שעמד זמן ממושך בתור לקבלת רישון לכלבה, איבד צעיר את סבלנותו, נשך את הפקיד.

★ ★ ★

הכל או לא כלום

אב

בירושלים, פירסמה אגודה דתית כרוז הקורא לבנות ישראל: "הסירו מעליכן את בגדי ההפקרות!".

★ ★ ★

ער 120

אלול

בירושלים, השמיע קול ישראל, בתכנית כבששתן לחולים ומחלימים, את מחול המוות לסנסאנס.

תחרות כישור ארצית

חברת ויטה מזמינה את כל עקרות הבית להשתתף בתחרות מרשמים זאת ולזכות בפרסים יקרים. לא כל אשה יודעת שאפשר בעזרת מרקם של ויטה למיניהם

עוף, בשר, אפונה, אפונה עם בשר, ירקות, פטריות, אספרגוס, פרוט, להכין מאכלים טעימים שונים או לשפר את טעמם כגון:

תבשילי בשר ודג, קציצות, ירקות, סלטים, רוטבים, מרקם מעורבים ועוד ועל-ידי כך לחסוך בזמן, עמל וכסף. בכדי שעקרות בית אחרות תלמדנה מכשרונותיך שלחי נא לנו מרשם או מרשמים מקוריים שנבדקו על ידך ותזכי באחד מ-

500 פרסים בעלי ערך

פרס ראשון - 250 ₪
פרס שני - 100 ₪ במאמץ

פרסים 3 ו-4 : סרבים לקפה (21 חלקים) מחרסינה בערך של 50.
פרסים 5-10 : כלי שולחן (18 חלקים) מחרסינה בערך של 25.
פרסים 11-20 : סרבים לקפה (12 חלקים) מ"ירסינה" בערך של 10.
ועוד 480 פרסים של תוצרת ויטה.

התנאים:

שלחי את המרשם (או המרשמים) שלך בצרופ שתי אריות ויקות של מרקם ויטה ותלוש הממלא הצמוד למודעה זו עד לתאריך 6.10.57. ל"ת. ד. 1639 תליאביב, עבור "תחרות ויטה". התבשילים שאת מציעה צריכים להיות מתוכננים בחומרים המצויים בשוקי הארץ ובאחר או יותר מרקם של "ויטה". המרשמים הכי מוצלחים יבחרו על-ידי חבר השופטים ויזכו בפרסים ובפרסום. כל מרשמי הזוכים יעברו לזכות חברת ויטה. ההחלטות של חבר השופטים הן סופיות ואינן ניתנות לערעור. כל אכה תקבל הודעה תוך חודש לאחר גמר ההתחרות. ויטה מאחלת לכל לקוחותיה ולכל ידידיה שנה טובה ומבורכת ולכל המשתתפות הצלחה.

השם..... עיר..... רחוב.....

איזה מרקם חדשים את רוצה עוד שויטה תיצר בשבילך.....

נשואים אי טכס בר-מצוה

אנו מקליטים מאורעות חשובים אלו על תקליטים בלתי שבירים או סרטי-קלטת "רדיו דוקטור" - שרות ישראלי להקלטה תליאביב, רחוב אירלסון 4, טלפון: 24433

שנה טובה עם רהיטי

ארקו ARCO

רהיטים לפי תרשימים אדריכליים ומודלים סטנדרטיים

רוזנברג את איכלר

תליאביב, רחוב בן-יהודה 43
טלפון 22136

קריאה לוחטת "לשנה הבאה בירושלים
הבנויה" השמיעו המוזני המתפללים בכל בתי
הכנסת במקום, בעת תפילות החג. ההרגשה
הכללית היתה כי לב העם נרחב עם דרישת
מנהיגיו האמיתיים, להיחרוץ של הכרזה.